

PRENOS KOMPETENC IN USPOSABLJANJ ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

s prikazom poklicnega in strokovnega
izobraževanja v trgovinski dejavnosti

PRENOS KOMPETENC IN USPOSABLJANJ ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

S PRIKAZOM POKLICNEGA IN STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
377:339(035)

PRENOS kompetenc in usposabljanj za blagovne manipulante v trgovinski dejavnosti :
s prikazom poklicnega in strokovnega izobraževanja v trgovinski dejavnosti / [prevodi
Prevajalska agencija Julija]. - 1. izd. - Ljubljana : Trgovinska zbornica Slovenije, 2014

ISBN 978-961-92584-9-1
274983168

- Vodja projekta:** Marjanca Simsič
Prevodi in lektura: Prevajalska agencija Julija d.o.o.
Fotografije: arhiv Trgovinske zbornice Slovenije, Shutterstock Images LLC
Nosilec materialnih avtorskih pravic: Trgovinska zbornica Slovenije
Število izvodov: 1.000 – 1. izdaja
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, september 2014
Izdala in založila: Trgovinska zbornica Slovenije, Dimičeva 13, Ljubljana
Publikacija je brezplačna.

Publikacija je pripravljena v okviru projekta »The Transfer of Competences and Trainings for Goods and Product Manipulator«. Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije, program Vseživljenjsko učenje. Vsebina publikacije (komunikacije) je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

PRIROČNIK ZA USPOSABLJANJE

**PRENOS KOMPETENC
IN USPOSABLJANJ ZA
BLAGOVNE MANIPULANTE
V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI**

s prikazom poklicnega in strokovnega
izobraževanja v trgovinski dejavnosti

KAZALO

UVOD

I. SKLOP

1. PREDSTAVITEV EVROPSKEGA PROJEKTA »PRENOS KOMPETENC IN USPOSABLJANJ ZA BLAGOVNE MANIPULANTE«	8
2. POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI IN VLOGA TRGOVINSKE ZBORNICE SLOVENIJE NA PODROČJU IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA	12
2.1. POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE	12
2.1.1. Izvajanje poslovodskih izpitov za pridobitev srednje strokovne izobrazbe in naziva »Trgovski poslovodja/Trgovska poslovodkinja«	13
2.1.2. Organizacija izvajanja praktičnega usposabljanja z delom za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe na področju trgovinske dejavnosti	14
2.1.3. Sodelovanje predstavnikov delodajalcev v izpitnih komisijah za zaključek izobraževanja na srednjih šolah	20
2.1.4. Sodelovanje in podajanje predlogov pri pripravi poklicnih standardov	21
2.2. AKADEMIJA TZS	21
3. SEZNAM KOMPETENC IN PROGRAM USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI	22
3.1. OPREDELITEV KLJUČNIH POJMOV	22
3.2. PRENOS INOVACIJE IN DOBRIH PRAKS IZ PORTUGALSKE IN ŠPANJE TER PODLAGE ZA PRIPRAVO SEZNAMA KOMPETENC IN PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI	23
3.3. SEZNAM KOMPETENC IN PROGRAM USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI V SLOVENIJI	28
3.4. PILOTNO USPOSABLJANJE ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI, IZVEDENO NA TZS V MARCU 2014	34
3.5. POBUDA ZA POKLICNI STANDARD IN NACIONALNO POKLICNO KVALIFIKACIJO – BLAGOVNI MANIPULANT V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI	35

II. SKLOP

1. ANALIZA IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA NA PORTUGALSKEM, V ŠPANJI IN SLOVENIJI V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI TER USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI	40
1.1. NACIONALNI SISTEM IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA	40
1.1.1. Zakonodaja, ki ureja in opredeljuje nacionalni sistem izobraževanja in usposabljanja	40
1.1.2. Zgradba in obrazložitev nacionalnega izobraževalnega sistema	53
1.1.3. Izobraževanje v številkah	58
1.1.4. Oblike formalne izobrazbe, neformalne izobrazbe in vseživljenjskega učenja	67
1.1.5. Izvajalci programov formalnega izobraževanja, neformalnega izobraževanja in vseživljenjskega učenja	73
1.2. SISTEM IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI	74
1.2.1. Nacionalni sistemi izobraževanja in usposabljanja v trgovinski dejavnosti	74
1.2.2. Delovna mesta in poklicni standardi v trgovinski dejavnosti	76
1.2.3. Izvajalci izobraževanja in usposabljanja za trgovinsko dejavnost	81
1.3. POKLICNE KOMPETENCE ZA DELO BLAGOVNEGA MANIPULANTA	82
1.3.1. Opredelitev blagovnega manipulanta	82
1.3.2. Opis poklicnih kompetenc za delo blagovnega manipulanta	84
1.4. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE ZA DELO BLAGOVNEGA MANIPULANTA	94
1.4.1. Formalno in neformalno izobraževanje za blagovnega manipulanta	94
1.4.2. Prakse usposabljanja pri delodajalcih	96
1.4.3. Vsebina programa usposabljanja za blagovnega manipulanta	96
2. STATISTIČNA PRILOGA: EKONOMSKO OKOLJE V RS IN EU TER NEKATERI PODATKI O PREBIVALSTVU, ŽIVLJENJSKIH POGOJIH IN IZOBRAZBI	104
LITERATURA IN VIRI	118

UVOD

Trgovinska zbornica Slovenije (TZS) močno verjame v pomen znanja, spretnosti ter prostega pretoka informacij in v prenos dobrih praks znotraj Evropske unije in širše. S svojim delovanjem na področju izobraževanja in usposabljanja poskuša prispevati k opredelitvi najuporabnejših in najbolj kakovostnih vsebin izobraževanj in usposabljanj, ki bodo udeležencem podala znanja in spretnosti, po katerih delodajalci povprašujejo in ki jih pričakujejo od zaposlenih.

S trgovinsko dejavnostjo se na ravni Evropske unije dnevno opravi ogromno število stikov med proizvajalci in 500 milijoni potrošnikov. Trgovina je izredno dinamična, delovno intenzivna dejavnost, ki ustvari 11 odstotkov evropskega bruto domačega proizvoda. Kar vsaka tretja gospodarska družba v Evropski uniji je trgovska in skupaj je na trgu več kot 6 milijonov trgovskih družb, ki dajejo delo 33 milijonom Evropejcem. Tudi podatki za Slovenijo kažejo pomemben položaj in vlogo trgovinske dejavnosti znotraj nacionalnega gospodarstva, saj na ravni Republike Slovenije trgovina ustvari več kot 30 odstotkov vseh prihodkov gospodarskih družb pri nas ter zaposluje več kot 100 tisoč oseb. Področje izobraževanja in usposabljanja na nacionalni ravni je za trgovino izjemnega pomena, zato na TZS temu področju

namenjamo veliko pozornosti. TZS in z njo tudi njeni člani se aktivno vključujemo v strokovne razprave že v fazah priprave poklicnih standardov, od katerih bi na tem mestu kot osrednja poklicna standarda izpostavili standard za prodajalca in trgovskega poslovodjo. Navedena poklicna standarda sta podlaga za izobraževalni program Trgovec (IV. stopnja izobrazbe – triletno srednje poklicno izobraževanje), ki ga za dijake izvaja 17 srednjih šol po različnih regijah Slovenije, in za program Trgovski poslovodja (V. stopnja strokovne izobrazbe, poslovodski izpit), ki ga kot nosilec javnega pooblastila Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport izvaja TZS.

Večina zaposlenih v trgovini na drobno ima doseženo najmanj srednjo poklicno izobrazbo ali več, kar je tudi posledica z Zakonom o trgovini določene zahteve za opravljanje dela prodajalca in trgovskega poslovodje, vendar pa trgovina na drobno zaposluje tudi določen delež ljudi s končano osnovno šolo ali manj ter zaposlenih s končano nižjo poklicno šolo; v trgovinski dejavnosti sicer priložnost za zaposlitev pogosto najdejo tudi osebe, ki jim iz različnih razlogov ni uspelo dokončati srednje šole. Skladno z zaznanimi potrebami in pobudami delodajalcev v ok-

viru Komisije TZS za izobraževanje smo zato za ta segment zaposlenih in iskalcev zaposlitve, za katere se ugotavlja potrebe po osnovnih in univerzalnih znanjih s področja trgovinske dejavnosti, na ravni TZS in v okviru evropskega projekta »Prenos kompetenc in usposabljanj za blagovne manipulante – The Transfer of Competences and Trainings for Goods and Product Manipulator«, ki ga sofinancira program Vseživljenjsko učenje, Leonardo da Vinci – prenos inovacij, pripravili ključne podlage za izvajanje usposabljanj tako v času trajanja projekta kot tudi po njegovem zaključku.

Tisti, ki so v trgovini zaposleni z izobrazbo, nižjo od srednje poklicne, pogosto opravljajo dela t. i. blagovnega manipulanta (izraz se v priročniku uporablja za ženski in moški spol), ki deluje med skladiščem in prodajalno, skrbi za izvajanje dobre in ustrezne založenosti prodajalne z raznovrstnim blagom, prav tako pa mora biti seznanjen tudi z osnovnimi pravili komuniciranja s strankami. V odličnem sodelovanju med projektnimi partnerji iz Slovenije, Španije in Portugalske ter v sodelovanju s predstavniki strokovne javnosti s področja izobraževanja in trga dela ter delodajalcev s področja trgovinske dejavnosti pa tudi Zavoda RS za zaposlovanje smo v okviru projekta Leonardo da Vinci »Prenos kompetenc in usposabljanj za blagovne manipulante – The Transfer

of Competences and Trainings for Goods and Product Manipulator« pripravili nabor potrebnih kompetenc in program usposabljanja za ta poklicni profil, s poudarkom na poznavanju blaga, na dobro, pravočasno ter varno opravljenem delu na tem delovnem mestu in na ustreznih reakcijah ter komunikaciji s strankami pa tudi na védenju o ključnih vrednotah v okviru opravljanja delovnih nalog blagovnega manipulanta.

Program usposabljanja za blagovnega manipulanta in pobuda za pripravo standarda ter poklicne kvalifikacije pomenita prenos inovacij oziroma dobre prakse iz držav Evropske unije s tradicionalno razširjeno trgovinsko dejavnostjo, v našem primeru Španije in Portugalske, z ustreznimi prilagoditvami potrebam slovenskih delodajalcev. Podlaga za pripravo teh rezultatov je analiza poklicnih standardov, kvalifikacij ter možnosti tako formalnega kot neformalnega izobraževanja v trgovinski dejavnosti na Portugalskem, v Sloveniji in Španiji, ki je tudi del tega priročnika.

Priročnik vsebuje poglavja, namenjena tako delodajalcem, zaposlenim na delovnem mestu blagovnega manipulanta, iskalcem zaposlitve kot tudi širši javnosti, ki bi želela pridobiti informacije o različnih izobraževalnih sistemih, s poudarkom na možnostih izobraževanja in usposabljanja za poklice v trgovinski dejavnosti.

SKLOP

PREDSTAVITEV EVROPSKEGA PROJEKTA »PRENOS KOMPETENC IN USPOSABLJANJ ZA BLAGOVNE MANIPULANTE«

NAZIV PROJEKTA:

The Transfer of Competences and Trainings for Goods and Product Manipulator (Prenos kompetenc in usposabljanj za blagovne manipulante)

RAZPIS:

Leonardo da Vinci, Prenos inovacij, program Vseživljenjsko učenje

Program
Vseživljenjsko
učenje

ŠTEVILKA PROJEKTA:

LDV-TOI-04/12

TRAJANJE PROJEKTA:

1. 10. 2012 - 30. 9. 2014

NOSILEC IN KOORDINATOR PROJEKTA:

Trgovinska zbornica Slovenije (TZS)
Dimičeva ulica 13, Ljubljana, Slovenija
Spletna stran: <http://www.tzslo.si>

TRGOVINSKA
ZBORNICA SLOVENIJE®
Slovenian Chamber of Commerce

PARTNERJI V PROJEKTU

Centro de Formação Profissional para o Comércio e Afins (CECOA)

Rua da Sociedade Farmacêutica 3,
Lizbona, Portugalska
Spletna stran: <http://www.cecoa.pt>

Asociacion Gabinete Tecnico Comercial (AGTC)

Ausiàs Marc 4, 1º, Barcelona, Španija
Spletna stran: <http://www.confecom.cat>

Spar Slovenija, trgovsko podjetje, d. o. o.

Letališka 26, Ljubljana, Slovenija
Spletna stran: <http://www.spar.si>

Poslovni sistem Mercator, d. d.

Dunajska cesta 107, Ljubljana, Slovenija
Spletna stran: <http://www.mercator.si/>

NAMEN IN CILJI PROJEKTA

V Sloveniji je bilo med delodajalci v trgovinski dejavnosti opaženo povpraševanje po osebah, ki bi opravljale poklic blagovnega manipulant-a. Obenem za ta poklic na ravni dejavnosti ni seznama poklicnih kompetenc, ki bi jih oseba, ki opravlja to delo, potrebovala, prav tako pa za opravljanje tega poklica ni predvidenega ustreznega izobraževanja. Na drugi strani sta v Sloveniji na višji ravni na voljo poklicna stan-darda ter izobraževalna programa Prodajalec in Trgovski poslovodja. Glavni namen projekta je bil torej zapolniti vrzel v vertikalni struktu-ri usposabljanja in izobraževanja za trgovske poklice v Sloveniji s profilom blagovnega ma-nipulanta. Primere dobre prakse usposabljanj na področju trgovinske dejavnosti smo našli v Španiji in na Portugalskem.

Cilji projekta so bili: vključitev tujih dobrih praks v slovenski sistem, oblikovanje programa uspo-sabljanja za poklic blagovnega manipulanta v trgovinski dejavnosti, pobuda za oblikovanje poklicnega standarda in nacionalne poklicne kvalifikacije za blagovnega manipulanta.

Rezultati projekta so naslednji:

- analiza španskega, portugalskega in sloven-skega izobraževalnega sistema, primerjalna analiza omenjenih sistemov ter zbir doku-mentov v zvezi s poklicnimi kompetencami in usposabljanji za blagovne manipulante v vseh treh državah;
- izvedba seminarja za bodoče predavatelje na usposabljanjih za blagovne manipulante;
- predstavitev kompetenc in usposabljanj za blagovnega manipulanta v Španiji in na Por-tugalskem;
- oblikovanje seznama kompetenc in progra-ma usposabljanja za blagovne manipulante;
- izvedba pilotnega usposabljanja za blagovne manipulante;
- vložitev pobude za oblikovanje poklicnega standarda in nacionalne poklicne kvalifikasi-je »blagovni manipulant«;
- priprava piročnika.

PREDSTAVITEV PROJEKTHNIH PARTNERJEV

TRGOVINSKA ZBORNICA SLOVENIJE (TZS)

Trgovinska zbornica Slovenije je samostojno, prostovoljno, interesno in nepridobitno združenje pravnih oseb ter samostojnih podjetnikov, ki na trgu opravljajo samostojno trgovinsko dejavnost in preostale z njo povezane dejavnosti. TZS je reprezentativna zbornica in na podlagi prostovoljnega članstva deluje od leta 2006. V okviru izobraževanja je nosilka javnega pooblastila za izvajanje nalog socialnih partnerjev na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja glede trgovinske dejavnosti. Skladno s tem izvaja poslovodske izpite za pridobitev naziva »Trgovski poslovodja/poslovodkinja«, torej srednje strokovne izobrazbe, na področju praktičnega usposabljanja z delom verificira učna mesta in vodi register učnih mest ter učnih pogodb, sodeluje pri pripravi in reviziji poklicnih standardov, prek predstavnikov delodajalcev pa sodeluje tudi pri izvedbi zaključnih izpitov v srednjem poklicnem izobraževanju.

ASOCIACION GABINETE TECNICO COMERCIAL (AGTC)

AGTC je tehnično svetovalno telo trgovcev, predvsem malih in srednjih podjetij (MSP), z bogatimi izkušnjami na tem področju. Na področjih usposabljanja, raziskav in tehnične pomoči MSP sodeluje s katalonsko trgovinsko federacijo. Ima 14 redno zaposlenih delavcev. Od leta 2004 ima tudi pečat sistema vodenja kakovosti ISO 9001 na oddelkih za usposabljanje, raziskave in svetovanje. Na oddelku za usposabljanje so razvili obsežne programe usposabljanja za trgovine in storitvene sektorje, s katerimi se usmerjajo predvsem na MSP, delodajalce in usposabljanje človeških virov v podjetjih. Osredotočajo se na potrebe po usposabljanju na poslovni, lokalni in

sektorski ravni. Oddelek za raziskave je sodeloval pri mednarodnih projektih, katerih cilj je bil standardizacija znanj v trgovinskem sektorju na evropski ravni (programi skupnosti, kot so EuroForm, Force, Leonardo da Vinci, Ten-Telecom in drugi). AGTC razvija tudi svoje svetovalne storitve in službe v različnih odborih Evropske unije in EuroCommercea.

CENTRO DE FORMAÇÃO PROFISSIONAL PARA O COMÉRCIO E AFINS (CECOA)

CECOA je bila ustanovljena s protokolom, ki sta ga leta 1986 podpisala Inštitut za zaposlovanje in poklicno usposabljanje (javni organ pod okriljem Ministrstva za zaposlovanje in socialno varnost) in Portugalska konfederacija za trgovino in storitve (socialni partner, ki zastopa sektor za trgovino in storitve). Cilj je spodbujanje poklicnega izobraževanja in usposabljanja za trgovinsko in storitvene dejavnosti. CECOA je certificirana po standardu ISO 9001:2008 in priznana v nacionalnih sistemih preverjanja in potrjevanja izvajalcev poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Je članica nacionalne mreže centrov, ki se posvečajo usmerjanju, potrjevanju in nostrifikaciji znanj ter kompetenc odraslih in mladine. CECOA je tudi članica Nacionalnega sektorskega sveta za kvalifikacije za področje trgovine. Da bi izboljš-

šali učinkovitost delovanja zaposlenih, podjetij, ter pomagali izpolniti pogoje tistim, ki iščejo novo zaposlitev, razvijajo programe poklicnega izobraževanja in usposabljanja, usmerjene na trg delovne sile sektorja. Poskušajo izboljšati usposobljenost človeških virov, da bi se lažje odzvali na potrebe trga. CECOJA z ustreznim znanjem pripravlja mlade in zaposlene na so- očenje z izzivi sektorja.

POSLOVNI SISTEM MERCATOR, D. D.

Skupina Mercator je ena največjih gospodar- skih skupin v Sloveniji ter regiji Jugovzhodne Evrope. V Sloveniji ima 19 družb, na preostalih trgih Jugovzhodne Evrope pa v okviru Skupine Mercator posluje 17 odvisnih družb. Obvladu- joča družba skupine je družba Poslovni sistem Mercator, d. d., s sedežem v Republiki Sloveniji. Primarna in najpomembnejša dejavnost Skupi- ne Mercator je trgovina na drobno z izdel-

ki vsakdanje rabe v gospodinjstvu, ki jo razširja s ponudbo dopolnilnih storitev. Trenutno imajo pri- bližno 10.600 zaposlenih, od tega pa jih 300 dela na delovnem mestu, ki ustreza profilu blagov- nega manipulanta. Cilj družbe je zagotavljati zadovoljstvo potroš- nikov z visoko mero kakovostnih storitev in dobrim razmerjem med ceno in storitvi- jo. Z željo, da bi ta cilj dosegli, pri Mercatorju namenjajo posebno po- zornost razvoju vsakega zaposlenega in se zavze- majo za prenos znanja znot- raj trenerske mreže, ki ponuja učinkovito usposabljanje (z več

kot 500 mednarodnimi trenerji). Tak sistem spodbuja vseživljenjsko učenje in prenos znan- ja starejših na mlajše, izkušenih na manj izku- šene, zaposlenih na nove zaposlene in tudi s preverjenih na nove trge. Vseživljenjsko učenje je danes pravilo. Kar smo se naučili v preteklih letih šolanja, že zdavnaj ne velja več v celoti, sploh pa ne zadošča za kakovostno opravljan- je dela, ki postaja vse bolj specializirano. Vse- življenjsko učenje omogoča razvoj, hiter odziv na potrebe kupcev, prilagajanje na spremem- be, nove tehnologije in nove načine dela. Cil- ji izobraževanja so: hiter »prevod« poslovne strategije v aktivnosti; učinkovito in uspešno obvladovanje procesov, ki pomenijo vrednost za kupce; omogočanje polnega prispevka vsa- kega zaposlenega in ustvarjanje pogojev za nenehno spreminjanje in učenje.

SPAR SLOVENIJA, TRGOVSKO PODJETJE, D. O. O.

Spar Slovenija, d. o. o., ki je del svetovne veri- ge trgovin Spar, je v Sloveniji z več kot 4.500 zaposlenimi in od tega nekaj manj kot 100 za- poslenimi na delovnem mestu, ki ustreza pro- filu blagovnega manipulanta, eden največjih zaposlovalcev v trgovinskem sektorju. Izobra- ževanje zaposlenih je pri njih pomembno, po- sebno pozornost pa mu namenjajo zaradi pravil družbe, ki poudarja, da zadovoljstva kupcev ne omogoča samo s svojimi kakovostnimi izdelki, temveč tudi z izobrazbo in motivacijo zaposle- nih. Največji poudarek dajejo večanju razvoja kompetenc vsakega zaposlenega. Z lastnim sistemom izobraževanja zaposlenim omogo- čajo nadgrajevanje znanja. Treninge v veliki meri opravljajo trenerji, ki so zaposleni v Sparu in s sodelavci delijo svoje izkušnje. Zaposleni se udeležujejo tudi seminarjev, ki jih družba organizira za potrebe podjetja. Spar Slovenija zaradi potreb po delovnih mestih svojim za- poslenim omogoča tudi študij ob delu, da bi dosegli višjo izobrazbo.

POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI IN VLOGA TRGOVINSKE ZBORNICE SLOVENIJE NA PODROČJU IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA

V tem poglavju so predstavljene možnosti izobraževanja in usposabljanja v trgovinski dejavnosti, s poudarkom na vlogi Trgovinske zbornice Slovenije, saj ta aktivno deluje tudi na področju izobraževanja in usposabljanja, tako poklicnega in strokovnega kot tudi funkcionalnega in vseživljenjskega učenja, ter si ob tem prizadeva za promocijo trgovskih poklicev. Komisija za izobraževanje kot delovno telo Trgovinske zbornice Slovenije obravnava področje izobraževanja v trgovinski dejavnosti in daje usmeritve za delo strokovni službi TZS na področju izobraževanja. Člani komisije aktivno sodelujejo pri oblikovanju in prenovi poklicnih standardov z vidika ugotavljanja potreb po znanjih v trgovinski dejavnosti, pripravi predlogov pri pripravi in sprejemanju pravnih aktov s področja izobraževanja, so seznanjeni z izvajanjem poslovskega izpita, verifikacijo učnih mest, sodelovanjem delodajalcev na zaključnih izpitih v srednjih poklicnih šolah ter razpravljajo o problematiki na področju izobraževanja z vidika gospodarstva.

2. 1. POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Poklicno in strokovno izobraževanje ter usposabljanje je izobraževanje in usposabljanje, katerega cilj je posameznike opremiti z znanjem, spretnostmi in kompetencami, ki so potrebni za opravljanje določenega poklica ali pa so širše uporabni na trgu dela.¹ Poklicno izobraževanje v vsakem izobraževalnem sistemu opravlja tri bistvene funkcije:

- izvaja prehod od šole do dela,
- omogoča izobraževanje za oblikovanje poklicne kariere v določeni poklicni hierarhiji in
- omogoča stalno izpopolnjevanje človekove pripravljenosti na razvoj dela.²

Povezovanje med izobraževalnim sistemom

ter gospodarstvom oziroma trgom dela na drugi strani pozitivno vpliva na zagotovitev ustreznih vsebin in izvedbe poklicnega izobraževanja. Pri izvajanju nalog v zvezi s poklicnim in strokovnim izobraževanjem Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju zato v 18. členu predvideva tudi sodelovanje socialnih partnerjev.

V okviru tega socialni partnerji predvsem:

- dajejo predloge in sodelujejo pri pripravi novih poklicnih standardov in katalogov,
- analizirajo, presojujejo in usklajujejo ogrodje kvalifikacij po panogah,
- predlagajo oziroma imenujejo svoje člane v

¹ Povzeto po: Muršak, 2012, str. 78.

² Medveš, Muršak, 1993, str. 19.

izpitne komisije za zaključek izobraževanja na srednjih šolah,

- organizirajo izvajanje praktičnega usposabljanja z delom za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe,
- sodelujejo pri upravljanju medpodjetniških izobraževalnih centrov.

Socialni partnerji pri izvajanju svojih nalog sodelujejo s šolami pri poklicni orientaciji, načrtovanju razmestitve izobraževalnih programov in obsega vpisa ter določanju odprtega kurikula. Zbornice, ki jim minister podeli javno pooblastilo, skladno z 19. členom ZPSI-1 poleg tega opravljajo naslednje naloge:

- izvajajo mojstrske, delovodske oziroma poslovske izpite v skladu z zakonom in drugimi predpisi,
- ugotavljajo izpolnjevanje pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom,
- vodijo registre učnih mest za praktično usposabljanje dijakov z delom in sklenjenih individualnih oziroma kolektivnih učnih pogodb,
- opravljajo strokovni nadzor nad izvajanjem praktičnega usposabljanja z delom,
- organizirajo opravljanje vmesnih preizkusov,
- v sodelovanju s šolami izvajajo opravljanje praktičnega dela zaključnih izpitov oziroma poklicne mature.

Trgovinska zbornica Slovenije je tudi na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja pomemben socialni partner, obenem pa je nosilka javnega pooblastila na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja za področje trgovinske dejavnosti.

Na tem mestu še dodajamo, da je pomemben vidik poklicnega in strokovnega izobraževanja (PSI) tudi zagotavljanje njegove kakovosti. V okviru mreže EQAVET (European Quality Assurance in Vocational Education and Training – zagotavljanje kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja), katere člani so predstavniki držav članic, socialnih partnerjev na ravni Evropske unije in Evropske komisije, vključeni pa so tudi strokovnjaki s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja, so bile v preteklih letih izvedene aktivnosti, ki skušajo prispevati k ustrezni implementaciji evropskega referenčnega okvira za zagotavljanje kakovosti PSI (okvir EQAVET). Namen okvira EQAVET je podpora sistemu in izvajalcem PSI za dvig kakovosti PSI s pomočjo skupnih orodij za vodenje kakovosti. Namen okvira je zagotavljanje preglednosti, skladnosti in prenosljivosti med sistemi in praksami v poklicnem in strokovnem izobraževanju v vsej Evropi, z namenom okrepiti medsebojno zaupanje in mobilnost dijakov in zaposlenih. Okvir je bil razvit v državah članicah v sodelovanju z Evropsko komisijo in leta 2009 sprejet v Evropskem parlamentu in Svetu (Uradni list Evropske unije, C 155/1 z dne 8. 7. 2009).

2. 1. 1.

IZVAJANJE POSLOVODSKIH IZPITOV ZA PRIDOBITEV SREDNJE STROKOVNE IZOBRAZBE IN NAZIVA »TRGOVSKI POSLOVODJA/TRGOVSKA POSLOVODKINJA«

Trgovinska zbornica Slovenije v skladu z javnim pooblastilom ministrstva, pristojnega za šolstvo, izvaja poslovodske izpite za pridobitev naziva »trgovski poslovodja/trgovska poslovodkinja«. Pravna podlaga sta predvsem Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06) in Pravilnik o delovodskih

in poslovdskih izpitih (Uradni list RS, št. 68/09), medtem ko je vsebinska podlaga Izpitni katalog za poslovdski izpit za pridobitev naziva trgovski poslovdja/trgovska poslovdkinja, ki ga je sprejel Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje.

Trgovinska zbornica Slovenije konec koledarskega leta za naslednje leto objavi razpis za opravljanje izpitov. Z razpisom se določijo izpitni roki za posamezne izpitne dele, rok, v katerem je treba vložiti prijave, pogoji in dokazila o izpolnjevanju pogojev ter stroški izpita.

Število izpitov določa Izpitni katalog za pridobitev naziva trgovski poslovdja/trgovska poslovdkinja. V skladu z izpitnim katalogom se poslovdski izpit za pridobitev tega naziva opravlja iz štirih delov, in sicer so to:

- I. praktični del,
- II. strokovno-teoretični del,
- III. poslovdno-ekonomski del in
- IV. pedagoško-andragoški del.

Znotraj posameznih delov je več strokovnih področij (posameznih predmetov). Izpitni katalog za pridobitev naziva trgovski poslovdja/trgovska poslovdkinja vsebuje znanja, ki jih poslovdja potrebuje za samostojno in kakovostno strokovno delo, organiziranje in vodenje delovnih procesov v trgovinski poslovni enoti. Po uspešno opravljenih vseh štirih delih poslovdskega izpita je kandidatu izdano spričevalo o poslovdskem izpitu. S tem kandidat pridobi naziv »trgovski poslovdja/trgovska poslovdkinja« in srednjo strokovno izobrazbo (kar po veljavnem slovenskem sistemu ustreza V. stopnji izobrazbe).

Skladno s Pravilnikom o delovodskih in poslovdskih izpitih ima TZS za izvedbo poslo-

vodskih izpitov oblikovane ustrezne organe. Poleg samega izvajanja in organizacije izpitov pa na področju poslovdskih izpitov za pridobitev naziva »trgovski poslovdja/trgovska poslovdkinja« izvaja tudi druge, s tem povezane aktiv-

nosti, na primer izdajanje priročnikov za pripravo kandidatov na poslovdski izpit, tekoče in ažurno informiranje zainteresirane javnosti, priprava letnih poročil in podobno.

2. 1. 2.

ORGANIZACIJA IZVAJANJA PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA Z DELOM ZA PRIDOBITEV POKLICNE OZIROMA STROKOVNE IZOBRAZBE NA PODROČJU TRGOVINSKE DEJAVNOSTI

Trgovinska zbornica Slovenije skladno z javnim pooblastilom za izvajanje nalog socialnih partnerjev na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja v okviru trgovinske dejavnosti deluje tudi na področju organizacije izvajanja praktičnega usposabljanja z delom za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe (PUD).

Naloge in pristojnosti TZS na tem področju so:

- ugotavljanje izpolnjevanja pogojev pri delodajalcu za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom – verifikacija učnih mest,
- vodenje registra učnih mest za praktično usposabljanje dijakov z delom in sklenjenih individualnih oziroma kolektivnih učnih pogodb,
- opravljanje strokovnega nadzora nad izvajanjem praktičnega usposabljanja z delom,
- organiziranje opravljanja vmesnih preizkusov.

Praktično usposabljanje z delom je vsekakor pomemben element poklicnega in strokovnega izobraževanja. Kakor med drugim izhaja tudi iz evalvacijskega poročila Centra RS za poklicno izobraževanje iz leta 2012³, je partnersko sodelovanje pri poklicnem in strokovnem izobraževanju med sfero dela in poklicnim ter strokovnim izobraževanjem nujen pogoj za izobraževanje kadrov v skladu s potrebami trga dela. Pravna podlaga praktičnega usposabljanja z delom in verifikacije učnih mest v Sloveniji sta predvsem Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06) in Pravilnik o verifikaciji in vodenju registra učnih mest ter o izbrisu iz registra (Uradni list RS, št. 26/03), to področje pa se obenem tesno povezuje s predpisi s področja delovnih razmerij in socialne varnosti. V zadnjem času potekajo v Sloveniji ponovne razprave o prihodnosti in morebitnih spremembah poklicnega in strokovnega izobraževanja v smeri vajeniškega sistema, in to ob nekaterih pobudah na ravni Evropske unije⁴. Slovenija se je v preteklosti srečala z izkušnjo dualne organizacije praktičnega izobraževanja, ki je bila vpeljana z reformo poklicnega in

strokovnega izobraževanja v letu 1996, vendar pa se vajeniški sistem v dualni obliki takrat ni uveljavil. Trenutna oblika praktičnega usposabljanja z delom je bila vpeljana v slovenski prostor z Izhodišči za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja iz leta 2001, dejansko pa s prenovljenimi izobraževalnimi programi in zakonodajo v letu 2006.⁵

PRAKTIČNO USPOSABLJANJE Z DELOM

Praktično izobraževanje v poklicnem in strokovnem izobraževanju se izvaja kot praktični pouk ter kot praktično usposabljanje z delom. V šoli se izvaja praktični pouk, pri delodajalcu pa praktično usposabljanje z delom. Obseg praktičnega pouka in praktičnega usposabljanja z delom se določi z izobraževalnim programom. Izobraževalni program Trgovec predvideva 24 tednov praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcu, pri čemer se obseg PUD v primeru individualne učne pogodbe lahko poveča na največ 53 tednov (obseg praktičnega pouka, izvedenega v šoli, se ob tem ustrezno zmanjša oziroma nadomesti).

Pravice in obveznosti šole, dijaka in delodajalca pri praktičnem izobraževanju se določijo z učno pogodbo. Učna pogodba je lahko:

- individualna učna pogodba, če jo skleneta delodajalec in dijak ter njegovi starši oziroma zakoniti zastopnik,
- kolektivna učna pogodba, če jo skleneta šola in delodajalec.

Trgovinska zbornica Slovenije skladno z javnim pooblastilom in 19. členom ZPSI-1 vodi register sklenjenih individualnih oziroma kolektivnih učnih pogodb.

Delodajalec lahko sklene učno pogodbo, če:

- ima ustrezne delovne prostore⁶ in opremo,

3 Vloga zbornic, šol in delodajalcev pri poteku praktičnega usposabljanja z delom v programih poklicnega in strokovnega izobraževanja ter pri poteku praktičnega izobraževanja študentov višjih strokovnih šol, Center RS za poklicno izobraževanje, 2012.
 4 Sporočilo iz Bruggeja o okrepljenem evropskem sodelovanju na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja za obdobje 2011–2020; ustanovitev Evropske koalicije za vajeništva – http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/alliance_en.htm.
 5 Vloga zbornic, šol in delodajalcev pri poteku praktičnega usposabljanja z delom v programih poklicnega in strokovnega izobraževanja ter pri poteku praktičnega izobraževanja študentov višjih strokovnih šol, Center RS za poklicno izobraževanje, 2012.
 6 Delovni prostori se ne zahtevajo za dejavnosti, ki se po posebnih predpisih lahko opravljajo brez delavnic.

- njegovo poslovanje obsega dejavnost poklica, za katerega se dijak izobražuje,
- ima ustrezno izobrazbo oziroma zaposlenega delavca z ustrezno izobrazbo, ki bo mentor dijaku na praktičnem usposabljanju z delom za opravljanje poklica, za katerega se dijak izobražuje.

Sestavine učne pogodbe opredeljuje ZPSI-1. Učna pogodba obsega:

- osebno ime, dan, datum in kraj rojstva, stalno bivališče dijaka in staršev oziroma drugega zakonitega zastopnika dijaka, če je ta mladoleten,
- predhodno izobrazbo dijaka,
- naziv, sedež in vrsto dejavnosti delodajalca, ki sklepa učno pogodbo,
- naziv poklicne izobrazbe, za katero se dijak izobražuje,
- začetek in trajanje izobraževanja,
- poklicne zmožnosti, ki si jih dijak pridobiva s praktičnim usposabljanjem v skladu z izobraževalnim programom,
- časovno razporeditev in razčlenitev praktičnega usposabljanja z delom v obsegu, predvidenem z izobraževalnim programom,
- osebno ime delavca z ustrezno izobrazbo, ki je mentor dijaka,
- obseg izobraževalnega dela v šoli,
- pogoje, pod katerimi se učna doba podaljša zaradi neizpolnjenih obveznosti dijaka v šoli,
- dolžnosti delodajalca,
- nagrado, ki jo prejema dijak,
- obveznosti delodajalca v primeru, če razdre učno pogodbo v nasprotju z zakonom, ter v primeru, če dijak razdre učno pogodbo zaradi neizpolnjenih dolžnosti delodajalca,
- obvezo, da delodajalec ne bo obremenjeval dijaka z deli, ki niso povezana z njegovim praktičnim usposabljanjem,
- davčno številko dijaka in njegovo enotno matično številko občana (EMŠO),
- druge dolžnosti in pravice dijaka, določene s tem zakonom in drugimi predpisi.

Spmembo, odpoved in razdrtje učne pogodbe podrobneje opredeljujeta 43. in 44. člen ZPSI-1. Učna pogodba se lahko spremeni na pobudo vsake od pogodbenih strank. Delodajalec in dijak lahko vsak čas sporazumno odpove učno pogodbo.

Dijak lahko ob vsakem času, na podlagi svoje pisne izjave, enostransko razdre individualno učno pogodbo in o tem obvesti pristojnega socialnega partnerja. Mladoletni dijak lahko razdre individualno učno pogodbo le s soglasjem staršev oziroma svojega zakonitega zastopnika. Delodajalec lahko razdre individualno učno pogodbo, če:

- je bila sklenjena na podlagi lažnih listin,
- se dijak brez opravičljivega razloga v osmih dneh ne vrne na učno mesto oziroma v šolo,
- postane dijak duševno ali telesno nesposoben za izobraževanje za poklic,
- bi po zdravnikovem mnenju strokovno izobraževanje ogrozilo dijakovo življenje in zdravje,
- dijak trajno oboli za boleznijo, ki je po zdravnikovem mnenju nevarna za druge delavce,
- dijak oboli za tako boleznijo, da po posebnih predpisih ne bi smel opravljati poklica, za katerega se izobražuje,
- dijak večkrat huje krši dolžnosti, ki so določene v 38. členu tega zakona,
- se dijak izpiše iz šole ali je iz nje izključen.

Delodajalec mora svojo odločitev pisno utemeljiti. Individualna učna pogodba se razdre, če delodajalec ne izpolnjuje več pogojev za praktično usposabljanje z delom ali drugače ni več zmožen izpolnjevati svojih pogodbenih obveznosti. Če se individualna učna pogodba razdre zaradi nezmožnosti izpolnjevanja pogodbenih obveznosti delodajalca, pristojna zbornica oziroma pristojno ministrstvo ali drug izvajalec javnih pooblastil, ki vodi razvid učnih pogodb, omogoči sklenitev nove pogodbe z drugim delodajalcem. Če dijak v šoli ne napreduje, se mu individualna učna pogodba podaljša, vendar največ za eno leto. Če je dijak izkoristil pravico do podaljšanja individualne učne pogodbe in v šoli ne napreduje, se individualna učna pogodba razdre.

Dolžnosti delodajalca, ki sklene učno pogodbo, so opredeljene v 37. členu ZPSI-1 in so zlasti naslednje:

- dijaku omogoči usposabljanje za pridobitev poklicne izobrazbe,
- skrbi, da bo dijak redno obiskoval šolo in druge obvezne oblike izobraževalnega dela,
- dijaku poleg počitnic v skladu s tem zakonom omogoči še najmanj šest prostih delovnih dni za pripravo na zaključni izpit,
- dijaku izplačuje dogovorjeno nagrado,
- skrbi za varnost pri delu in za zdravje dijaka,
- dijaka seznanja s predpisi o varnosti pri delu,
- skrbi za dobre medsebojne odnose med delavci in dijaki,
- nadzoruje, kako dijak vodi predpisano dokumentacijo o praktičnem usposabljanju z delom,
- izpolnjuje druge, s pogodbo dogovorjene obveznosti.

Delodajalec lahko nalaga dijaku le tista dela, ki zagotavljajo pridobitev poklicnih zmožnosti v skladu z izobraževalnim programom.

Na drugi strani 38. člen ZPSI-1 podrobneje opredeljuje **dolžnosti dijaka** na praktičnem usposabljanju z delom. Dolžnosti dijaka so zlasti naslednje:

- redno izpolnjuje svoje učne obveznosti,
- redno obiskuje pouk in druge obvezne izobraževalne oblike,
- pri izobraževanju se ravna po navodilih delodajalca in šole,
- varuje poslovno tajnost delodajalca,
- ravna se po predpisih o varstvu pri delu.

Obveznosti šole po kolektivni učni pogodbi določa 45. člen ZPSI-1. Šola zagotavlja delodajalcu strokovno pomoč in mu svetuje pri organizaciji in izvajanju praktičnega usposabljanja z delom, spremlja praktično usposabljanje z delom in ustreznost vodenja predpisane dokumentacije. Vsako leto tudi pripravi poročilo o dosežkih pri praktičnem usposabljanju z delom pri delodajalcu ter predloge ukrepov, s katerimi seznanja vse delodajalce, s katerimi ima sklenjeno kolektivno učno pogodbo, in pooblaščenega socialnega partnerja. Šola lahko razdre kolektivno učno pogodbo, če delodajalec ne izpolnjuje pogojev in obveznosti, določenih z zakonom, drugimi predpisi ter kolektivno učno pogodbo.

Dijak, ki ima sklenjeno individualno učno pogodbo, enkrat v času praktičnega usposabljanja z delom, navadno v drugem letniku, **opravi vmesni preizkus**. Tako se preverita njegova praktična usposobljenost in vodenje predpisane dokumentacije. Ob tem se preveri tudi pogoje, v katerih poteka praktično usposabljanje z delom, in svetuje delodajalcu o nadaljnjem praktičnem usposabljanju dijaka. Vsebinsko vmesnega preizkusa določi strokovni svet, postopek in način izvedbe pa minister. Seznam nalog za vmesni preizkus izobraževalnega programa Trgovec je določil Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje na svoji 116. seji dne 3. 4. 2009 in se uporablja od šolskega leta 2008/09 dalje, dokler se ne določi novi seznam.

Praktično in teoretično izobraževanje dijaka sme trajati skupno največ osem ur dnevno, vendar tedensko ne sme presežati z zakonom in kolektivno pogodbo določene tedenske delovne obveznosti,

zmanjšane za dve uri. Če teoretično izobraževanje v dnevu traja pet ur, isti dan ne sme biti praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcu. Če praktično usposabljanje z delom traja strnjeno štiri ali več ur dnevno, mora biti dijaku v tem času zagotovljenih najmanj 30 minut odmora. Dijaku, ki se izobražuje več kot devet mesecev, mora biti zagotovljenih najmanj osem tednov počitnic v letu. Pri praktičnem usposabljanju z delom, ki se izvaja pri delodajalcu, se glede nočnega dela, odmorov in počitkov, opravičenih odsotnosti z dela, posebnega varstva mladine ter disciplinske in odškodninske odgovornosti uporabljajo določbe zakona, ki ureja delovna razmerja.

Poleg ZPSI-1 se za dijake in študente na praktičnem usposabljanju uporablja tudi Kolektivna pogodba dejavnosti trgovine Slovenije (Uradni list RS, št. 24/14; KPPTS) v vsebini, ki je v kolektivni pogodbi posebej določena. 53. člen KPPTS tako določa, da delodajalec zagotavlja dijakom in študentom na obvezni praksi:

- plačilo, ki je skladno z učno pogodbo,
- seznanitev z nevarnostmi, povezanimi z delom, in ustrezna zaščitna sredstva,
- zavarovanje za primer poklicne bolezni in poškodbe na delu,
- ustrezno mentorstvo in uvajanje v delo,
- prehrano med delom.

V času praktičnega usposabljanja z delom ima dijak pravico do nagrade v skladu s panožno kolektivno pogodbo za ustrezno dejavnost oziroma drugimi predpisi. Kolektivna pogodba dejavnosti trgovine Slovenije določa, da delodajalec zagotavlja dijakom in študentom na obvezni praksi plačilo, ki je skladno z učno pogodbo. 59. člen KPPTS še določa, da se povračila stroškov v zvezi z delom, drugi osebni prejemki, plačila dijaku in študentom na obveznem praktičnem usposabljanju izplačujejo v višini, kot določa ta kolektivna pogodba, vendar pod pogoji in v zneskih, ki se ne všttevajo v davčno osnovo in osnovo za prispevke za socialno varnost.

VERIFIKACIJA UČNIH MEST

Praktično usposabljanje z delom se v podjetjih izvaja na verificiranih učnih mestih. Verifikacijo učnih mest podrobneje opredeljuje Pravilnik o verifikaciji in vodenju registra učnih mest ter o izbrisu iz registra (Uradni list RS, št. 26/03). Skladno z navedenim pravilnikom in javnim pooblastilom za izvajanje nalog socialnih partnerjev na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja na področju trgovinske dejavnosti Trgovinska zbornica Slovenije izvaja verifikacijo pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja na učnem mestu.

Postopek verifikacije se začne z vložitvijo pisne vloge delodajalca na posebnem obrazcu z ustreznimi prilogami. Vloga je skupaj s prilogami delodajalcem dostopna na spletni strani Trgovinske zbornice Slovenije.

Za izvedbo postopka verifikacije je Trgovinska zbornica Slovenije imenovala verifikacijsko komisijo, ki ima predsednika in dva člana. Komisija v postopku verifikacije ugotovi, ali delodajalec izpolnjuje predpisane materialne, kadrovske in druge pogoje za izvajanje praktičnega usposabljanja dijakov na učnem mestu ter za katere poklicne nazive in za kolikšno število dijakov po posameznih poklicnih nazivih se bo izvajalo usposabljanje. Če delodajalec izpolnjuje vse predpisane pogoje, mu zbornica izda odločbo o izpolnjevanju pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja dijakov na učnem mestu.

Trgovinska zbornica Slovenije na podlagi izvajanja zakonskih obveznosti **vodi register učnih mest**, v katerega so vpisani vsi delodajalci, ki so pridobili odločbo o izpolnjevanju za izvajanje praktičnega usposabljanja dijakov na učnem mestu. Pravilnik o verifikaciji in vodenju registra učnih mest ter o izbrisu iz registra (Uradni list RS, št. 26/03) nadalje opredeljuje tudi postopke v primerih spremembe podat-

kov delodajalca ter izbriša iz registra učnih mest. Register učnih mest je javno dostopen na spletni strani TZS in pomaga predvsem dijakom in šolam pri organizaciji praktičnega usposabljanja z delom.

Na podlagi ZPSI-1 in Pravilnika o vpisu v srednje šole (Uradni list RS, št. 12/06, 17/06 – popr., 12/08 in 107/12) Trgovinska zbornica Slovenije za vsako posamezno šolsko leto pozove delodajalce k napovedi prostih učnih mest ter pripravi razpis prostih učnih mest. Razpis prostih učnih mest se objavi hkrati z razpisom za vpis v začetni letnik srednješolskih programov, in sicer na spletni strani ministrstva, pristojnega za šolstvo; razpis prostih učnih mest TZS pa je objavljen tudi na spletni strani zbornice.

POVEZOVANJE IZOBRAŽEVANJA IN DELA V OKVIRU PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA Z DELOM – SPODBUDE ZA DELODAJALCE

Izvedba praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcu vsekakor ni neposredno povezana samo z njegovim kadrovskim in organizacijskim vložkom ter vložkom v smislu prenosa znanja in izkušenj delodajalca, ampak

tudi s finančnimi prispevki in stroški. Prav zato Trgovinska zbornica Slovenije poudarja pomen možnosti sofinanciranja stroškov delodajalcev pri sklepanju učnih pogodb v poklicnem in strokovnem izobraževanju, saj se s tem ukrepom posledično krepí tudi povezovanje izobraževalnega sistema z gospodarstvom.

Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije svoj namen uresničuje z izvajanjem štipendijske politike in dodeljevanjem sredstev za vlaganja v človeške vire za večjo zaposljivost, konkurenčnost, prenos znanja in povezovanje izobraževalnega sistema s potrebami trga dela. V bistvu se vsebinsko delo sklada ločuje na instrumente za razvoj kadrov in štipendije. Nepovratna sredstva za sofinanciranje spodbud delodajalcem za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom so bila od leta 2009 dalje v preteklih letih na voljo prav v okviru razpisov Javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije. Od leta 2011 naprej so kot vlagatelji na razpisu nastopale šole (izobraževalne institucije), delodajalci pa so se prijaviili kot soprijavitelji v vlogi izvajalcev. Sofinancirali so se stroški plače mentorja in nagrade za dijak oziroma višješolskega študenta. Operacija spodbuja izvajanje praktičnega usposabljanja z delom po novih izobraževalnih programih, ki predvidevajo povečano število ur PUD-a. Prispevala naj bi tudi k boljšemu in tesnejšemu sodelovanju med izobraževalnimi institucijami in delodajalci kot izvajalci praktičnega usposabljanja z delom. Kot navaja na svoji spletni strani Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije, imajo delodajalci, ki izvajajo praktično usposabljanje z delom (PUD), velik vpliv na nadaljnji razvoj mladih in njihovo uspešno poklicno kariero. Povezovanje izobraževanja in praktičnega usposabljanja z delom je eno izmed pomembnejših področij za uvajanje mladih v delovni proces in njihovo zaposlovanje, zato država s pomočjo sredstev Evropskega

socialnega sklada s sofinanciranjem spodbud podpira vključevanje delodajalcev v izvajanje praktičnega usposabljanja z delom.

Obseg finančnih sredstev iz evropskih skladov, namenjen področju praktičnega usposabljanja z delom, bo za programsko obdobje 2014–2020 natančno znan po dokončnem sprejetju in potrditvi Partnerskega sporazuma med Republiko Slovenijo in Evropsko komisijo ter Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020. Na spletni strani Javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije <http://www.sklad-kadri.si/> so delodajalcem na voljo informacije o tekočih razpisih in finančnih sredstvih s področij delovanja sklada (npr. sofinanciranje spodbud delodajalcem za izvajanje PUD, kadrovske štipendij, usposabljanja in izobraževanja zaposlenih).

Poleg spodbud v okviru razpisov Javnega sklada za razvoj kadrov in štipendije so bila sredstva za sofinanciranje dela stroškov delodajalcev pri sklepanju (zgolj) individualnih učnih pogodb v preteklih letih na voljo tudi s pomočjo ukrepov spodbujanja poklicnega in strokovnega izobraževanja **Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo**.

Dodatna možnost povezovanja izobraževanja in dela pa je **kadrovske štipendiranje**. Kadrovske štipendije so štipendije, ki jo delodajalec dodeli dijaku ali študentu za izobraževalni program na podlagi svojih potreb. Namen kadrovske štipendije je povezovanje človeških virov in zaposlovalne sfere, kajti podjetja si lahko z dolgoročnim kadrovskim načrtovanjem zagotovijo razvoj ustreznih kadrov in tako spodbudijo razvoj podjetij.⁷ V primerih kadrovske štipendiranja imajo delodajalci možnosti sofinanciranja, ki ga na državni ravni opredeljuje Zakon o štipendiranju (Uradni list RS, št. 56/13 in 99/13 – ZUPJS-C) v členih 69–85 in Pravilnik o sofinanciranju kadrovske štipendije (Uradni list RS, št. 35/14).

2. 1. 3.

SODELOVANJE PREDSTAVNIKOV DELODAJALCEV V IZPITNIH KOMISIJAH ZA ZAKLJUČEK IZOBRAŽEVANJA NA SREDNJIH ŠOLAH

Nižje in srednje poklicno izobraževanje se zaključuje z zaključnim izpitom, s katerim se ugotavlja dijakovo znanje, ki je pomembno za življenje in delo, za nadaljnje izobraževanje ter za njegov poklicni in osebnostni razvoj. Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju socialnim partnerjem daje možnost, da predlagajo oziroma imenujejo svoje člane v izpitne komisije za zaključek izobraževanja na srednjih šolah. Pravna podlaga na področju zaključnih izpitov sta predvsem Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06) in Pravilnik o zaključnem izpitu (Uradni list RS, št. 56/08, 50/10 in 23/11).

Obseg in zgradbo zaključnega izpita določa izobraževalni program. Zaključni izpit v modularno zgrajenih izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja obsega: pisni in ustni izpit iz slovenščine (italijanščine ali madžarščine na narodnostno mešanem območju) in izdelek oziroma storitev ter zagovor.⁸ Ključne in poklicne kompetence, način opravljanja izpita in ocenjevanje določa ustrezen izpitni katalog. Izpitni katalog za izobraževalni program Trgovec je dostopen na spletni povezavi http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/Datoteke/kurikulum/Programoteka/07-08/Trgovec/IK_ZD_Trgovec_novKK100611.doc.

Zaključni izpit lahko opravlja kandidat, ki je uspešno končal zaključni letnik nižjega ali srednjega poklicnega izobraževanja oziroma je dosegel predpisano število kreditnih točk in je opravil druge s programom določene obveznosti. Zaključni izpit poteka v spomladanskem, jesenskem in zimskem roku. Za potrebe izvajanja zaključnih izpitov je na državni ravni oblikovana Državna komisija za zaključni izpit.⁹

⁷ <http://www.sklad-kadri.si/si/stipendije/kadrovske-stipendije/>.

⁸ Zaključni izpit v izobraževalnih programih nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja – Izdelek oziroma storitev in zagovor, 2012, str. 10.

⁹ Več informacij je dostopnih na spletni strani http://www.ric.si/zakljucni_izpiti/splosne_informacije/.

Na ravni šol pa se oblikujejo šolska komisija za zaključni izpit in ena ali več šolskih izpitnih komisij.

Trgovinska zbornica Slovenije ima v skladu s Pravilnikom o zaključnem izpitu možnost podati predlog seznama članov iz vrst delodajalcev za sodelovanje v komisijah za zaključne izpite v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju pri izdelku oziroma storitvi in zagovoru. Na podlagi tega se predstavniki delodajalcev TZS v sodelovanju s srednjimi šolami po vsej Sloveniji redno udeležujejo zaključnih izpitov izobraževalnega programa »Trgovec/trgovka«, in sicer večinoma v spomladanskem izpitnem obdobju. Seznam predstavnikov delodajalcev, ki sodelujejo v šolskih izpitnih komisijah, potrjen pri Državni komisiji za zaključni izpit, je objavljen na spletni strani Državnega izpitnega centra http://www.ric.si/zakljucni_izpiti/socialni_partnerji/. Sodelovanje šol in delodajalcev pri izvedbi zaključnih izpitov TZS ocenjuje kot dobro sprejeto (z obeh strani) ter izjemno dobrodošlo. Več informacij o sodelovanju predstavnikov delodajalcev

TZS pri zaključnih izpiti v nižjem in srednjem poklicnem izobraževanju je dostopnih tudi na spletni strani zbornice.

2. 1. 4.

SODELOVANJE IN PODAJANJE PREDLOGOV PRI PRIPRAVI POKLICNIH STANDARDOV

Trgovinska zbornica Slovenije se v okviru možnosti, ki jih socialnim partnerjem daje na voljo Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, vključuje s predlogi tudi ob pripravi novih in ob revizijah veljavnih poklicnih standardov ter pri tem sodeluje s Centrom RS za poklicno izobraževanje. V sklopu te aktivnosti TZS sodeluje tudi v Področnem odboru za poklicne standarde Poslovanje in uprava. Naloge področnih odborov za poklicne standarde so podrobneje opredeljene v Zakonu o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo in 85/09).

2. 2. AKADEMIJA TZS

Ena izmed stalnih nalog Trgovinske zbornice Slovenije na področju izobraževanja in usposabljanja je tudi organizacija različnih konferenc, okroglih miz, posvetov, seminarjev ter funkcionalnih izobraževanj s področja trgovinske dejavnosti. Funkcionalna izobraževanja, predvsem z različnih

zakonodajnih področij (davčni predpisi, predpisi s področja živil in neživil, delovnoppravna in pokojninska zakonodaja ...), potekajo pod blagovno znamko »Akademija TZS«. Informacije o aktualnih seminarjih, izobraževanjih in dogodkih so na voljo na spletni strani TZS ter v glasilu zbornice T-Informacije.

3. 1. OPREDELITEV KLJUČNIH POJMOV

V začetku tega poglavja bomo predstavili in opredelili pojma »kompetence« in »vseživljenjsko učenje«. To je pomembno predvsem z vidika razumevanja rezultatov in tudi samega namena projekta – prenos kompetenc in usposabljanj za blagovnega manipulanta v trgovinski dejavnosti.

KOMPETENCE

»Kompetence so zmožnost ustrezne uporabe rezultatov učenja v različnih okoliščinah (izobraževanje, delo, osebni ali poklicni razvoj). Ni jih mogoče omejiti zgolj na kognitivno dimenzijo (uporabo teorije, konceptov in tacitnega ali skritega znanja); vsebujejo tudi uporabni vidik (s tehničnimi spretnostmi vred), medosebno delovanje (npr. socialne ali organizacijske spretnosti) in etične vrednote.

Poklicne kompetence ali zmožnosti so kompetence, ki jih posameznik potrebuje za uspešno delovanje na določenem poklicnem področju. Delijo se na generične poklicne kompetence, ki so skupne podobnim poklicem, in poklicno specifične kompetence, ki so značilne za posamezne poklice oziroma delovna področja.

Poklicne kompetence zajemajo temeljno znanje, spretnosti in sposobnosti ter druge osebne lastnosti, ki posamezniku omogočajo, da strokovno razrešuje probleme in obvladuje temeljne naloge v svojem poklicu, ter ga usposobijo za reševanje skupnih oz. splošnih problemov poklicnega dela v sodobnosti s področja informatike, varnosti, varovanja zdravja in okolja, podjetništva ter komunikacije v maternem in tujem jeziku. Vključujejo sposobnost sodelovanja, reševanja metodoloških vprašanj, skrb za kakovost storitve in izdelka, poklicno motivacijo,

sposobnost menjave vlog, obvladanje kritičnih situacij in samostojnost pri opravljanju dela.«¹⁰

Na drugi strani se kot poklicne spretnosti pojmuje spretnosti, ki so značilne in potrebne za opravljanje dela v določenem poklicu in omogočajo kompetentnost v teh poklicih.¹¹

Kompetence so v okviru Evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK) opredeljene glede na stopnjo odgovornosti in samostojnosti za posamezno raven EOK.

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

»Vseživljenjsko učenje je učenje v celotnem posameznikovem življenju, katerega cilj je izboljševanje ravni znanja, spretnosti, veščin, kompetenc in/ali kvalifikacij zaradi osebnih, družbenih in/ali poklicnih razlogov. Za organiziran del vseživljenjskega učenja lahko v slovenščini uporabljamo tudi sintagmo vseživljenjsko izobraževanje.«¹²

V nadaljevanju povzemamo opredelitve iz Memoranduma o vseživljenjskem učenju, Evropska komisija, 30. 10. 2000 (SEC(2000) 1832):

»Vseživljenjsko učenje vse učenje dojema kot »brezšiven« kontinuum »od zibke do groba«. Visokokakovostno temeljno izobraževanje za vse, od otrokovih najzgodnejših dni naprej, je bistvena podlaga. Temeljno izobraževanje, ki mu sledita začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje, naj bi vse mlade opremilo z novimi temeljnimi spretnostmi, ki jih zahteva na znanju temelječa ekonomija. Zagotovilo naj bi tudi, da so se »naučili učiti se« in da imajo pozitiven odnos do učenja.

Obstajajo tri temeljne kategorije namerne učne aktivnosti:

- **Formalno učenje** se odvija v institucijah za

¹⁰ Muršak, 2012, str. 52 in 76.

¹¹ Muršak, 2012, str. 77.

¹² Muršak, 2012, str. 124.

izobraževanje in usposabljanje ter vodi do priznanih diplom in kvalifikacij.

- **Neformalno učenje** se odvija zunaj glavnih sistemov izobraževanja in usposabljanja in ni nujno, da vodi do formalnih certifikatov. Neformalno učenje je lahko zagotovljeno na delovnem mestu, z aktivnostmi organizacij in skupin civilne družbe (kot so mladinske organizacije, sindikati in politične stranke). Lahko se zagotavlja tudi z organizacijami in službami, ki so bile ustanovljene kot komplementarne formalnemu sistemu izobraževanja (npr. ure umetnosti, glasbe, športa, zasebne inštrukcije kot priprava za izpite).
- **Informalno (priložnostno) učenje** je naravni spremljevalec vsakdanjega življenja. Za razliko od formalnega in neformalnega učenja zanj ni nujno, da je namerno, zato ni nujno, da ga celo posamezniki sami prepoznajo kot tisto vrsto učenja, ki prispeva k njihovemu znanju in spretnostim.

Kontinuum vseživljenjskega učenja bolj izpostavlja neformalno in informalno (pri-

ložnostno) učenje. Neformalno učenje, po definiciji, ostaja zunaj šol, kolidžev, centrov za usposabljanje in univerz.

Termin »vseživljenjsko učenje« pritegne pozornost na čas: učenje skozi vse življenje, in to nenehno ali periodično. Novejša sestavljena »večrazsežnostno učenje« (lifewide) bogati sliko s tem, da pritegne pozornost k razširjenosti učenja, ki se lahko odvija v razsežnosti celotnega človekovega življenja, na kateri koli stopnji našega življenja. Prav ta dimenzija postavi formalno, neformalno in informalno (priložnostno) učenje pod drobnogled.«

3. 2. PRENOS INOVACIJE IN DOBRIH PRAKS IZ PORTUGALSKE IN ŠPANIJE TER PODLAGE ZA PRIPRAVO SEZNAMA KOMPETENC IN PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

UMESTITEV PROFILA BLAGOVNEGA MANIPULANTA V EVROPSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ

Ocenjuje se, da je lahko izhodišče za pripravo seznama kompetenc in programa usposabljanja za blagovnega manipulanta predvsem II. poklicna raven zahtevnosti Evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK) – trgovina na drobno, kot primerjalno izhaja iz gradiva, pripravljenega v ok-

viru evropskega projekta TIP-TOE: »EQF-ruler: Retail occupations«. Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij, ki bi določil enoten sistem kvalifikacij v Republiki Sloveniji kot Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK) in umeščanje kvalifikacij, pridobljenih v sistemu formalnega izobraževanja in zunaj njega, v enoten sistem, pa tudi umeščanje kvalifikacij iz SOK v Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje, je trenutno še v pripravi¹³.

Evropsko ogrodje kvalifikacij – II. poklicna raven: trgovina na drobno¹⁴

Opis poklicne ravni		<p>Izvajanje aktivnosti/nalog Odgovornost: osnovna, brez odgovornosti za druge Ravnanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • v strukturiranem kontekstu, izvaja pravila varnosti in zdravja pri delu • rutinske težave • predvidljive spremembe
	Področja dela	<p>Prodaja in odnosi s kupci</p>
<p>Ravnanje z blagom</p>		<p>Kontekst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jasna navodila za delo in postopki dela • opravljanje dela s primerno hitrostjo in kakovostno • delo pod neposrednim nadzorstvom nadrejenih <p>Primeri delovnih nalog:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prevzame blago, ga raztovori in razpakira, preveri kakovost in količino blaga ter blago ustrezno shrani
<p>Predstavitev, promocija, trženje</p>		<p>Kontekst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jasna navodila za delo in njegove postopke • opravljanje dela s primerno hitrostjo in kakovostno • delo pod neposrednim nadzorstvom nadrejenih <p>Primeri delovnih nalog:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pripravi blago za prodajo, ga opremi s cenami in označbami • polni police, kontrolira kakovost blaga na policah ter ga na primeren način razporeja
<p>Denar</p>		<p>Kontekst:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nobenih aktivnosti v zvezi s plačili in blagajno • le pomoč oz. sodelovanje pri teh aktivnostih <p>Primeri delovnih nalog:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pripravi in pakira kupljeno blago skladno z željami kupcev
<p>Vodenje</p>		/

PRENOS INOVACIJE IN PRIMERI DOBRE PRAKSE – OPREDELITEV KOMPETENC, RELEVANTNIH ZA POKLIC BLAGOVNEGA MANIPULANTA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI, NA PORTUGALSKEM

Naslednje kompetence, relevantne za poklic blagovnega manipulanta, so del profila nižjega prodajalca, ki je eden od poklicnih standardov in kvalifikacij v portugalskem nacionalnem ogrodju kvalifikacij (NOK).

Osnovna naloga 1:	Kontrola zalog
Podnaloge:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izbira in izračunavanje potrebnih zalog za različne kategorije izdelkov, za različne vrednosti in dneve 2. Vpisovanje podatkov o dobaviteljih v podatkovno zbirko 3. Izbira in izvajanje dobaviteljevega načrtovanega vrstnega reda pomembnosti 4. Izračunavanje minimalne zaloge za vsak izdelek z upoštevanjem dobavnih rokov dobaviteljev in menjave zalog
Osnovna naloga 2:	Sprejemanje izdelkov od dobaviteljev in njihovo pakiranje
Podnaloge:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprejemanje dobaviteljevih izdelkov v skladu z razporedom dobave in na podlagi naročil 2. Postavljanje prejetih izdelkov na ustrezna mesta 3. Sodelovanje pri vodenju inventarja, štetje in preverjanje števila izdelkov ter vodenje teh evidenc
Osnovna naloga 3:	Uporaba tehnik razstavljanja izdelkov in nadomeščanje izdelkov na prodajnem mestu
Podnaloge:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nadomeščanje izdelkov na prodajnem mestu v skladu z načrtom 2. Organizacija polic in otokov, razstavljanje izdelkov in prikazovanje informacij o njihovih cenah 3. Razpostavljanje različnih označb in nameščanje nalepk s ceno na izdelke v redni ali promocijski prodaji 4. Izvajanje promocije izdelkov na prodajnem mestu v skladu s promocijsko strategijo
Osnovna naloga 9:	Izpolnjevanje trgovske dokumentacije
Podnaloge:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izpolnjevanje formularjev (čekov, računov itd.) 2. Izpolnjevanje predlogov popustov 3. Izpolnjevanje dokumentacije, povezane s prodajnimi pogodbami (vrstni red, dobava, račun, bremepis, dobropis, potrdilo o plačilu)

Povzetek – primer zapisa kompetenc:

Kandidat:

1. kontrolira zaloge,
2. sprejema izdelke od dobaviteljev in jih pakira,
3. uporablja tehnike razstavljanja in nadomeščanja izdelkov na prodajnem mestu,
4. izpolnjuje trgovsko dokumentacijo.

PRENOS INOVACIJE IN PRIMERI DOBRE PRAKSE – OPREDELITEV KOMPETENC, RELEVANTNIH ZA POKLIC BLAGOVNEGA MANIPULANTA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI, V ŠPANJI

Zahtevane kompetence za poklicno kvalifikacijo »pomožne trgovske dejavnosti« (navedene so skupaj s kodo):

- **UC1327_1:** Opravljanje pomožnih dejavnosti zamenjave in osveževanja ponudbe izdelkov na prodajnem mestu

- **UC1326_1:** Hitra in učinkovita priprava naročil v skladu s standardnimi postopki
- **UC1328_1:** Delo z izdelki na maloprodajnem območju in v bližini distribucijskega območja ter njihovo premeščanje s pomočjo palet in vozičkov
- **UC1239_1:** Strukturirano in formalizirano zagotavljanje storitev in pomembnih informacij strankam

Iz opisa poklicnega standarda izhaja, da blagovni manipulant opravlja:

- nalaganje in raztovarjanje dobrin, dostavljenih v nakladalnem/dostavnem prostoru,
- distribucijo izdelkov v skladišču glede na njihovo skupino (tip izdelkov) ter sledenje ustreznim pravilom in postopkom skladiščenja,
- nadzor nad zalogami in zamenjavo ter nadomeščanje zalog/izdelkov na policah v prodajalni,
- svetovanje kupcem in nudenje pomoči na različnih oddelkih v trgovini.

Povzetek – primer zapisa kompetenc:

Kandidat:

1. opravlja pomožne dejavnosti zamenjave in osveževanja ponudbe izdelkov na prodajnem mestu,
2. hitro in učinkovito pripravlja naročila v skladu s standardnimi postopki,
3. dela z izdelki na maloprodajnem območju in v bližini distribucijskega območja ter jih premešča s pomočjo palet in vozičkov,
4. strukturirano in formalizirano zagotavlja storitve in pomembne informacije strankam.

Primer ureditve v Španiji daje dobre podlage tudi za prenos in vključitev splošnih kompetenc in ne zgolj poklicno specifičnih. Obenem se pri izvajanju programa usposabljanja zato upošteva usmeritev Zavoda RS za zaposlovanje, da se opredelijo splošne kompetence v okviru prenosa inovacije, kot sledi:

Španski model	Model ZRSZ
• USMERJENOST K STRANKAM	Odnos do ljudi
• EKIPNO DELO IN SODELOVANJE	Sodelovalnost ter timska naravnost (2 komp.)
• USMERJENOST K DOSEŽKOM	Ciljna naravnost
• PRILAGODLJIVOST	Splošna prilagodljivost
• SAMOOBVLADOVANJE	Obvladovanje čustev
• TEMELJITOST PRI OPRAVLJANJU NALOG	Upoštevanje pravil
• INTEGRITETA	Integriteta

PREGLED ZAZNANIH POTREB PO ZNANJIH IN SPRETNOSTIH BLAGOVNIH MANIPULANTOV V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI V SLOVENIJI

Zaznane potrebe po znanjih in spretnostih blagovnih manipulantov v trgovinski dejavnosti v Sloveniji:¹⁵

- polnjenje polic v trgovini,
- prevzemanje blaga,
- skrb za čistočo delovnega okolja in pri stikalnici odpadkov,
- zlaganje in spravilo odpadne embalaže,
- sodelovanje pri vseh inventurah,
- opravljanje drugih fizičnih del,
- izdelava deklaracij, opremljanje blaga z deklaracijami, EAN-kodami, cenami,
- opravljanje drugih del in nalog, ki se opravljajo v organizacijski sredini, kjer delavec dela, ter po navodilih nadrejenega,
- opravlja vse vrste manipulacij z blagom,
- pripravlja blago na podlagi delovne dokumentacije,
- pripravlja prostor, blago in embalažo za opravljanje nadaljnje dejavnosti,
- označuje blago s predpisanimi deklaracijami in maloprodajnimi cenami,
- vodi predpisane evidence,
- skrbi za zadostno zalogo blaga na komisijskih lokacijah ali prodajnih policah,
- razporeja, prelaga in prevaža blago po navodilih ali ga zлага in sortira,
- vzdržuje sanitarno in higiensko neoporečnost blaga in prostorov,
- zavaruje blago pred poškodbami in kvarjenjem,
- preprečuje odtujevanje blaga,
- skrbi za osebno urejenost na delovnem mestu in urejenost delovnega okolja, v katerem dela,
- v povezavi s svojim delokrogom dosledno izvaja navodila, sklepe in odredbe nadrejenih delavcev.

¹⁵ Za ugotovitev potreb po znanjih in spretnostih blagovnih manipulantov v trgovinski dejavnosti so bile v okviru projekta izvedene številne aktivnosti – projektni partnerji so imeli aktivno razpravo, iz katere so izhajale potrebe delodajalcev za ta profil, preučeni so bili oglasi za delo, opisi delovnih mest in nalog za profil blagovnega manipulanta, v pripravo predlogov je bila vključena tudi Komisija za izobraževanje TŽS (delovno telo zbornice, v katerega so vključeni predstavniki delodajalcev). Med drugim smo se aktivno povezali z Zavodom RS za poslovanje, med iskalci zaposlitve za ta dela pa je bila izvedena tudi anketa, s pomočjo katere so bile ugotovljene potrebe po znanjih iskalcev zaposlitve, ki bi želeli opravljati delo blagovnega manipulanta.

3. 3. SEZNAM KOMPETENC IN PROGRAM USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI V SLOVENIJI

Na podlagi zbranih gradiv in izvedenih aktivnosti v okviru evropskega projekta »Prenos kompetenc in usposabljanj za blagovne manipulanke – The Transfer of Competences and Trainings for Goods and Product Manipulator«, ki ga sofinancira program Vseživljenjsko učenje, Leonardo da Vinci – prenos inovacij, sta bila kot rezultat projekta pripravljena:

- **Seznam kompetenc za blagovnega manipulantu v trgovinski dejavnosti v Sloveniji,**
- **Program usposabljanja za blagovnega manipulantu v trgovinski dejavnosti v Sloveniji.**

SEZNAM KOMPETENC ZA BLAGOVNEGA MANIPULANTA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI V SLOVENIJI

Kandidat:

1. prevzema blago na relaciji med skladiščem in prodajalno,
2. pregleduje in nadzoruje zaloge blaga,
3. pripravlja in opremlja blago za prodajo,
4. opravlja vse vrste manipulacije z blagom,

5. skrbi za kakovost blaga, izvaja nadzor nad njim,
6. pripravi in skrbi za delovno okolje in pripomočke, red in čistočo,
7. komunicira z nadrejenimi, sodelavci in strankami,
8. skrbi za varstvo in zdravje pri delu ter okolje,
9. pozna značilnosti in načine manipulacije s posameznimi vrstami blaga.

PROGRAM USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNEGA MANIPULANTA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI V SLOVENIJI

1. PREVZEMANJE BLAGA NA RELACIJI MED SKLADIŠČEM IN PRODAJALNO

Kandidat:

- razporeja, prelaga in prevaža blago po navodilih ali ga zloga in sortira,
- prevzema blago iz skladišča prodajalne in ga premesti v prodajalno po navodilih nadrejenega,
- pregleda morebitno dokumentacijo o lastnostih blaga,
- celostno pregleda blago ter o neustreznosti (razlikah v količini in kakovosti blaga) obvesti nadrejene,
- če naročeno blago ni prispelo, o tem obvesti nadrejene,
- distribucija izdelkov v skladišču glede na njihovo skupino (tip izdelkov) ter sledenje ustreznim pravilom in postopkom skladiščenja (npr. hlajenje, upoštevanje rokov uporabe),
- skladno z navodili nadrejenih sodeluje pri prevzemu blaga.

2. PREGLED IN NADZOR ZALOG BLAGA – v prodajalni in skladišču

Kandidat:

- izvaja nadzor nad zalogami in zamenjavo ter nadomeščanjem zalog/izdelkov na policah v prodajalni – sporoča stanja zalog na policah pristojni osebi,
- skrbi za zadostno zalogo blaga na prodajni polici,
- obvlada uporabo različnih evidenc in programskih oprem za spremljanje in kontrolo zalog ter založenosti z blagom,
- pregleduje statistiko zalog, spremlja njihovo porabo in statistiko prodaje,
- uporablja tehnične pripomočke (skener) za

nadzor zalog,

- stanje založenosti z blagom (predvsem v primerih, ko zaloge poidejo) sporoča sodelavcem/nadrejenim,
- ima pregled nad blagom v prodajalni, zazna pomanjkanje določenih izdelkov,
- sodeluje pri inventuri.

3. PRIPRAVA BLAGA ZA PRODAJO

Kandidat:

- pripravlja blago za prodajo,
- opremlja in označuje blago z deklaracijami, EAN-kodami, etiketami, drugimi listinami in cenami,
- opremlja blago z varovali za preprečevanje odtujevanja blaga,
- pozna oznake na embalaži in njihov pomen.

4. MANIPULACIJA Z BLAGOM

Kandidat:

- opravlja vse vrste manipulacij z blagom,
- pred manipulacijo z blagom preveri opozorilne oznake na embalažah,
- preveri označevanje,
- razporeja, prelaga in prevaža blago po navodilih ali ga zloga in sortira na ustrezen, pred-

- viden prostor v prodajalni,
- dela z izdelki na maloprodajnem območju in v bližini distribucijskega območja ter jih premešča s pomočjo palet in vozičkov,
 - uporablja tehnike razstavljanja in nadomeščanja izdelkov na prodajnem mestu:
 - nadomeščanje izdelkov na prodajnem mestu v skladu z načrtom,
 - organizacija polic in otokov, razstavljanje izdelkov in prikazovanje informacij o njihovih cenah,
 - razpostavljanje različnih označb in nameščanje nalepk s ceno na izdelke v redni ali promocijski prodaji,
 - izvajanje promocije izdelkov na prodajnem mestu v skladu s promocijsko strategijo,
 - zna brati in izvajati predložene planograme s predvidenimi pozicijami posameznih izdelkov na prodajnih policah, zalogami določenega izdelka in deležem police, ki pripada določenemu izdelku,
 - pozna osnovna načela manipulacije z blagom,
 - z izdelki ravna v skladu s predpisi (smernice HACCP, primerna obravnava blaga, posebne zahteve), upošteva roke uporabnosti pri živilih,
 - delo opravlja v skladu z normativi in drugimi predpisi:
 - pozna različne vrste blaga in način ravnanja z njim ter zahteve za skladiščenje (hlajeni prostori ipd.),
 - pozna elemente varstva pri delu,
 - opravlja pomožne dejavnosti zamenjave izdelkov na prodajnem mestu,
 - ima pregled nad blagom v prodajalni, zazna pomanjkanje določenih izdelkov ter izvede ustrezne postopke,
 - ročno ali računalniško evidentira, sortira blago,
 - vodi predpisane in/ali interne evidence,
 - zavaruje blago pred poškodbami in kvarjenjem.

5. SKRB ZA KAKOVOST BLAGA, IZVAJANJE NADZORA NAD BLAGOM

Kandidat:

- pozna različne vrste blaga in način ravnanja z njim, pa tudi zahteve za skladiščenje posamezne vrste blaga,
- razume bistvo kvantitativne in kvalitativne kontrole ter skrbi za blago,
- preverja rok uporabnosti blaga,
- preverja številke določenih izdelkov, LOT-številk, datume izdelav ipd.,
- zagotavlja sledljivost blaga,
- preverja čistost in nepoškodovanost blaga,
- blago zavaruje pred poškodbami, kvarjenjem in odtujitvami (tatvinami),
- odčitava in vpisuje podatke posebnega blaga v različne evidence:
 - pri skladiščenju določenih vrst blaga (živila ipd.) v skladu z dogovori redno odčitava določene podatke (temperatura, vlaga ipd.),
 - podatke vpisuje v ustrezne evidence,
 - ob morebitnih odstopanjih ali razlikah izvede ustrezne ukrepe (obvesti nadrejene).

6. PRIPRAVA IN SKRB ZA DELOVNO OKOLJE IN PRIPOMOČKE, SKRB ZA RED IN ČISTOČO

Delovno okolje in pripomočki

Kandidat:

- pozna potrebno dokumentacijo in postopek dela z njo,
- pozna in uporablja ustrezna informacijsko-komunikacijska orodja,
- pripravi sebe in delovno mesto:
 - pripravi se in zaščiti v skladu s higienskimi in zaščitnimi postopki ter zakonom o varstvu in zaščiti pri delu,
 - pripravi delovne pripomočke,
 - pozna in zna izbrati primerne delovne pripomočke,
- seznanjen je z osnovnimi tehničnimi značilnostmi posameznih vrst manipulativnih sredstev in z načinom dela z njimi,
- uporablja sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo,
- vzdržuje opremo, delovne stroje, pripomočke, prodajne površine, skladišče, pomožne prostore in okolico,
- se stalno strokovno izpopolnjuje,
- racionalno rabi energijo, material in čas.

Skrb za red in čistočo

Kandidat:

- skrbi za čistočo delovnega okolja,
- vzdržuje sanitarno in higiensko neoporečnost blaga in prostorov,
- skrbi za osebno urejenost na delovnem mestu in urejenost delovnega okolja, v katerem dela,
- pozna pravila varstva pri delu, higienske predpise,
- skrbi za red in čistočo:
 - vzdržuje čistočo opreme in prostora med delom in po njem,
 - prostor očisti po končanem delu, pozna (interne) predpise o postopkih čiščenja posameznih oddelkov,
- pozna pravila ločevanja odpadkov,
- ločuje, zлага in skrbi za spravilo odpadne embalaže ter drugih odpadkov.

7. KOMUNIKACIJA Z NADREJENIMI, SODELAVCI IN STRANKAMI

Komunikacija s strankami (kupci)

Kandidat:

- zagotavlja strankam osnovne informacije o blagu,
- komunicira s strankami v okviru svojih delovnih pristojnosti,
- zagotavlja pomoč na različnih oddelkih v trgovini,
- razume pomen poslovnega komuniciranja,
- pozna načine posredovanja pridobljenih podatkov o blagu (sporočanje stanja pristojni osebi).

Komunikacija s sodelavci, nadrejenimi

Kandidat:

- v povezavi s svojim delokrogom dosledno izvaja navodila, sklepe in odredbe nadrejenih delavcev,
- sporazumeva se s sodelavci in nadrejenimi,
- zagotavlja kakovost in uspešnost lastnega dela v delovnem okolju v skladu s predpisi in standardi na področju trgovine,
- izvaja in organizira lastno delo po navodilih:
 - sprejema in razume pisna in ustna navodila za delo,
 - samostojno interpretira zbrane informacije,
 - seznanjen je z organizacijo dela v podjetju in s sodelovanjem z različnimi službami,
 - pomaga nadrejenemu pri načrtovanju in pripravi lastnega dela,
 - poroča nadrejenim v skladu z njihovimi navodili,
 - zagotavlja pretok informacij v podjetju

- (z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije, ustno, z dopisi) in skrbi zanj,
- obvlada uporabo sodobnih vrst telekomunikacijskih tehnologij pri vsakodnevnem sporazumevanju in koordinaciji,
 - obvlada sodelovanje z drugimi zaposlenimi in reševanje konfliktnih situacij,
 - obvlada oblikovanje in posredovanje razumljivih informacij.

8. VARSTVO PRI DELU, ZDRAVJE, OKOLJE

Kandidat:

- varuje zdravje in okolje,
- uporablja zaščitna, varovalna sredstva in opremo pri delu,
- pozna in razume osnovna načela higiene, varovanja zdravja in varnosti pri delu,
- delo opravlja v skladu s predpisi o varnosti in zdravju pri delu ter požarni varnosti,
- z nevarnimi odpadki ravna tako, da ne obremenjuje okolja,
- skrbi za sortiranje odpadkov in odpadne embalaže,
- upošteva interna navodila za varno delo,
- pozna osnove ravnanja z nevarnimi odpadki,
- pozna različne vrste blaga in način ravnanja z njim ter zahteve glede skladiščenja posamezne vrste (posebnost je nevarno blago),
- pozna ukrepe in postopke ravnanja ob nevarnih dogodkih,
- ločuje strupene oz. naravi in zdravju škodljive snovi, sortira odpadke glede na namembnost in pripravi odpadne materiale za odvoz,
- pozna nevarnosti dela in delovnega okol-

- ja ter ukrepe za varno delo in za ohranitev zdravja ter preprečitev nezgod,
- pregleda delovno okolje in pripravi ustrezno delovno opremo:
 - uporablja ustrezno osebno delovno zaščitno opremo,
 - pozna elemente varstva pri delu.

9. POZNAVANJE ZNAČILNOSTI IN NAČINOV MANIPULACIJE S POSAMEZNIMI VRSTAMI BLAGA S PODROČJA ŽIVIL IN NEŽIVIL

A. Poznavanje značilnosti in načinov manipulacije s posameznimi vrstami blaga s področja neživil in predstavitev praktičnega primera na izbrani blagovni skupini neživila

Kandidat:

- ustrezno ravna z blagom,
- sodeluje pri sprejemanju naročil in pripravi dokumentacije,
- sodeluje pri prevzemu blaga,
- pozna ustrezne načine skladiščenja blaga,
- pozna pravila ravnanja s povratno embalažo,
- pozna osnove postopka prijave neskladnosti izdelka dobavitelju,
- sodeluje pri zagotavljanju optimalnih zalog,
- prepakira in označuje blago,
- spozna specifikke naročanja, označevanja, prepakiranja ter prodaje (razprodaje) blaga blagovnih skupin s področja neživil: tekstil in obutev, igrače, kozmetika, kemikalije in nevarne snovi, kavčuk in izdelki iz gume, les in papir, kovine, steklo, keramika in porcelan, gradbeni material in elektromaterial, barve in premazi itd.

B. Poznavanje značilnosti in načinov manipulacije s posameznimi vrstami blaga s področja živil in predstavitev praktičnega primera na izbrani blagovni skupini sadje in zelenjava

Kandidat:

- pozna osnove pravilnikov in smernice sistema HACCP,
- pozna osnove ustreznega ravnanja z živili,
- ustrezno ravna z odpadnim blagom,
- pozna pravila odločanja o nabavi blaga (količina nabave blaga, naročanje akcijskega blaga – prednaročila),
- pozna postopke prevzema ter kontrole blaga in sodeluje v njih:
 - pozna postopek kontrole blaga,
 - pozna pravilno označevanje blaga,
 - zagotavlja sledljivost v prodajni verigi,
- skrbi za čistočo in higieno na delovnem mestu,
- pozna splošne značilnosti in načine manipulacije izbrane blagovne skupine »sadje in zelenjava«:
 - pozna ustrezno shranjevanje blaga:
 - ustrezno ravna z živili in pozna pravila za njihovo shranjevanje,
 - pozna temperaturni režim za shranjevanje sadja in zelenjave,
 - pozna pogoje za shranjevanje sadja in zelenjave,
 - pozna pravila in omejitve pri skladiščenju sadja in zelenjave,
 - pozna načela primerne oskrbe in nege sadja in zelenjave,
 - pozna načine priprave sadja in zelenjave za prodajo:

- pozna urejanje prodajnih površin in predstavitev ter ustrezen način dela pri predstavitvi blaga,
- pozna pravilno označevanje živil,
- pozna osnovna pravila za urejanje blaga,
- pozna načela gospodarnega ravnanja z blagom,
- pozna pozicioniranje blaga na oddelku sadja in zelenjave,
- razvija osnovno komunikacijo s kupci:
 - strankam zagotavlja osnovne informacije o blagu,
 - komunicira s strankami v okviru svojih delovnih pristojnosti,
 - razume pomen poslovnega komuniciranja.

Predvideno trajanje usposabljanja, izvedeno po Programu usposabljanja za blagovnega manipulant v trgovinski dejavnosti v Sloveniji, je 24 pedagoških ur. V okviru usposabljanja udeleženci prejmejo program samega usposabljanja in študijska gradiva.

V okviru programa usposabljanja se upošteva tudi model¹⁶ Zavoda RS za zaposlovanje v delu, ki se nanaša na pridobitev naslednjih splošnih kompetenc:

- odnos do ljudi,
- sodelovalnost ter timska naravnost,
- ciljna naravnost,
- splošna prilagodljivost,
- obvladovanje čustev,
- upoštevanje pravil,
- integriteta.

Usposabljanje je v svoji zasnovi predvideno za osebe, ki imajo dokončano nižjo poklicno izobrazbo ali manj ter že opravljajo delo blagovnega manipulant v trgovinski dejavnosti ali so iskalci zaposlitve.

Informacije o terminih in lokacijah usposabljanja bodo objavljene na spletni strani TZS oziroma projekta LDV – GPM, tj. <http://www.tzslo.si/projekti/GPM-SLO>.

3. 4. PILOTNO USPOSABLJANJE ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI, IZVEDENO NA TZS V MARCU 2014

Na podlagi oblikovanega seznama kompetenc in programa usposabljanja za blagovne manipulan-te v trgovinski dejavnosti je bilo v okviru projekta v marcu 2014 izvedeno, pilotno usposabljanje za blagovne manipulan-te v trgovinski dejavnosti. Odziv na razpisani program usposabljanja je bil med trgovskimi podjetji zelo dober, saj se je usposabljanja skupaj udeležilo 43 oseb, od tega jih je Zavod RS za zaposlovanje vključil skupaj 8 oseb.

Pilotno usposabljanje je bilo na podlagi programa usposabljanja izvedeno v obsegu 24 pedagoških ur, v štirih terminih. Namen pilotnega usposabljanja je bil izvedba programa usposabljanja za blagovne manipulan-te, oblikovanega v okviru projekta, v praksi ter evidenciranje možnih izboljšav za

namen izvajanja usposabljanj po zaključku projekta.

Trgovinska zbornica Slovenije se je z namenom priprave usposabljanja, ki bi zajelo potrebe čim širšega kroga uporabnikov, pri izvedbi pilotnega usposabljanja blagovnih manipulantov povezala s projektnimi partnerji in drugimi trgovskimi podjetji, kot tudi z Zavodom RS za zaposlovanje, kjer je med drugim potekala predstavitev pilotnega usposabljanja iskalcem zaposlitve za ta dela v trgovinski dejavnosti, ki dosegajo stopnjo dokončane izobrazbe, nižjo od IV slovenskega sistema. Zavod RS za zaposlovanje je po predstavitvi skupino iskalcev zaposlitve napotil na pilotno usposabljanje.

Izvedbo pilotnega usposabljanja za blagovne manipulan-te v trgovinski dejavnosti glede na odzive udeležencev, predavateljev in na podlagi poročila zunanjega evalvatorja ocenjujemo kot zelo uspešno, saj je bila pozitivno

ocenjena tako sama vsebina usposabljanja (tudi z vidika aktualnosti)

kot tudi organizacija, izbira prostora, predavanja predavateljev, možnost sodelovanja udeležencev med usposabljanjem in gradiva, ki so jih udeleženci prejeli na usposabljanju. Zbrane vsebinske predloge smo smiselno vključili v končna gradiva in so dobra usmeritev tudi pri izvajanju usposabljanj po zaključku projekta.

3. 5. POBUDA ZA POKLICNI STANDARD IN NACIONALNO POKLICNO KVALIFIKACIJO – BLAGOVNI MANIPULANT V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

Eden izmed ciljev projekta Leonardo da Vinci – The Transfer of Competences and Trainings for Goods and Product Manipulator je tudi vložitev pobude za oblikovanje poklicnega standarda in nacionalne poklicne kvalifikacije za blagovnega manipulanta v trgovinski dejavnosti. V nadaljevanju podajamo krajšo predstavitev pojmov in postopkov s tega področja.

POKLICNI STANDARDI

»Poklicni standard je dokument, ki določa naziv poklica (oz. poklicev), ki ga bo opravljal posameznik, področja del in značilna dela v okviru poklica, raven zahtevnosti, temeljno praktično znanje, nanj navezано strokovnoteoretično in pripadajoče splošno znanje ter ključne kompetence.

Poklicni standard je podlaga za oblikovanje programa oz. programskih modulov kot delov programa za pridobitev poklicne ali strokovne izobrazbe. Je tudi podlaga za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije bodisi na podlagi dokazovanja obvladanja potrebnega znanja bodisi na podlagi programov za usposabljanje in izpopolnjevanje.«¹⁷

Poklicni standard v poklicnem izobraževanju postaja vmesnik in povezava med izobraževalnim sistemom ter trgom dela in gospodarstva. Med seboj povezuje temeljni namen izobraževanja ter cilje gospodarstva.¹⁸

Kot bo podrobneje predstavljeno v nadaljevanju, imajo pomembno vlogo pri pripravi novih poklicnih standardov in reviziji veljavnih tudi socialni partnerji. Dajanje predlogov za pripravo novih poklicnih standardov kot eno izmed

nalog socialnih partnerjev v zvezi s poklicnim in strokovnim izobraževanjem opredeljuje tudi Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06).

POSTOPEK PRIPRAVE POKLICNIH STANDARDOV IN KATALOGOV ZA NPK

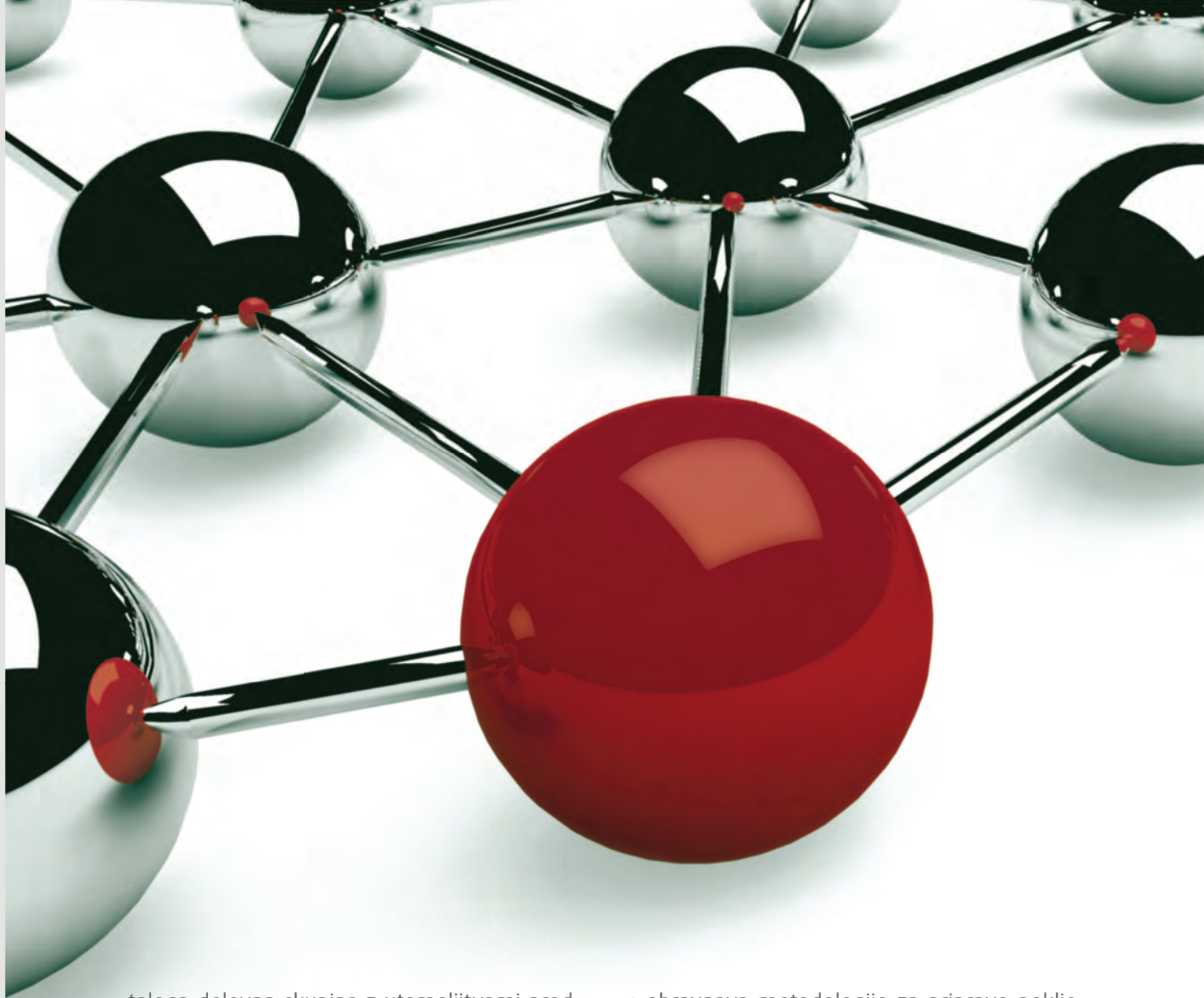
Postopek priprave poklicnih standardov in katalogov standardov strokovnih znanj ter spretnosti je opredeljen v Pravilniku o nomenklaturi poklicev (Uradni list RS, št. 37/10).

Pobudo za pripravo ali spremembo poklicnega standarda in kataloga oblikujejo pristojne zbornice, ministrstva, sindikati, izobraževalne institucije, lahko pa tudi druge pravne ali fizične osebe na podlagi spremljanja razvoja dela in poklicev, tekočih in dolgoročnih potreb. Pobuda se na predpisanem obrazcu predloži Centru Republike Slovenije za poklicno izobraževanje (CPI). Obrazec pobude za poklicni standard in obrazec pobude za katalog sta objavljena na spletni strani CPI na naslovu <http://www.cpi.si>. CPI pobudo evidentira, strokovno ovrednoti in nato pošlje predlog področnemu odboru za poklicne standarde, ki presoja o utemeljenosti pobude ter odloči o pripravi profila poklica, poklicnega standarda in kataloga. Za poklicne standarde na področju trgovinske dejavnosti je pristojen predvsem Področni odbor za poklicne standarde Poslovanje in uprava.

V nadaljevanju področni odbor imenuje delovno skupino uveljavljenih strokovnjakov za pripravo in revizijo poklicnega standarda in kataloga. Predlog poklicnega standarda in kataloga ali predlog revizije poklicnega standarda in ka-

¹⁷ Muršak, 2012, str. 77.

¹⁸ Poklicni standardi in nacionalne poklicne kvalifikacije 2000 - 2012, 2013, str. 15.

taloga delovna skupina z utemeljitvami predloži pristojnemu področnemu odboru, ki nato predlog preveri in sprejme sklep o sprejetju ali zavrnitvi poklicnega standarda in kataloga ter predlog ob sprejetju pošlje na Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno izobraževanje. Ob tem zagotavlja Center RS za poklicno izobraževanje področnim odboru strokovno in administrativno pomoč.

Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje imenuje Strokovni odbor za poklicne standarde, ki:

- obravnava poklicne standarde in kataloge glede na:
 - a) ugotovljene potrebe po poklicni kvalifikaciji,
 - b) mednarodno primerljivost,
 - c) usklajenost s predpisi Republike Slovenije in Evropske unije,
 - č) umeščenost predloga v veljavno strukturo kvalifikacij za področje,

- obravnava metodologijo za pripravo poklicnega standarda in kataloga,
 - predlaga strokovnemu svetu druge rešitve.
- Strokovni odbor preveri predloženi poklicni standard in katalog ter pripravi mnenje za njuno sprejetje ali zavrnitev. Strokovni odbor pošlje mnenje k poklicnim standardom in katalogom na Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje. Strokovni svet nato obravnava predlog poklicnega standarda in kataloga ter ga ob ugotovitvi, da izpolnjuje vse formalne in strokovne pogoje, predlaga v sprejetje ministru, pristojnemu za delo.

VLOGA SOCIALNIH PARTNERJEV PRI PRIPRAVI POKLICNIH STANDARDOV IN KATALOGOV

Vloga socialnih partnerjev je podrobneje prikazana, kot sledi:¹⁹

<p>Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • imenuje člane v področnih odborih za poklicne standarde • sprejme in objavi poklicne standarde in kataloge za NPK • določi listo članov komisij za preverjanje in potrjevanje NPK • imenuje člane stalne komisije za ugovore
<p>Področni odbori za poklicne standarde</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10 področnih odborov, ki jih imenuje minister, pristojen za delo, • sestavljajo jih uveljavljeni strokovnjaki, ki jih predlagajo zbornice, združenje delodajalcev, poklicna združenja, sindikati, neprofitne organizacije in pristojna ministrstva 	<ul style="list-style-type: none"> • obravnavajo utemeljenost pobud za poklicne standarde in kataloge • predlagajo prioritete priprave poklicnih standardov in katalogov pristojnemu strokovnemu svetu • predlagajo metodologijo za pripravo poklicnega standarda in kataloga • predlagajo pripravo poklicnih standardov in katalogov • predlagajo sezname uveljavljenih strokovnjakov za pripravo poklicnih standardov, profilov poklicev in katalogov • predlagajo strukturo kvalifikacij za področje • usklajujejo vsebine poklicnih standardov in katalogov • predlagajo revizijo poklicnih standardov in katalogov • predlagajo poklicne standarde in kataloge pristojnemu strokovnemu svetu
<p>Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sprejme metodologijo za pripravo poklicnega standarda in kataloga za NPK • predlaga poklicne standarde in kataloge za NPK v sprejem ministru, pristojnemu za delo • sprejme izobraževalne programe
<p>Zbornice, združenja delodajalcev, poklicna združenja, sindikati, nevladne organizacije, pristojna ministrstva</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vložijo pobude za nove poklicne standarde in kataloge za NPK • predlagajo člane v področne odbore za poklicne standarde • predlagajo člane v Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje

SKLOP

ANALIZA IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA NA PORTUGALSKEM, V ŠPANJI IN SLOVENIJI V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI TER USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNE MANIPULANTE V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

1. 1. NACIONALNI SISTEM IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA

1. 1. 1.

ZAKONODAJA, KI UREJA IN OPREDELJUJE NACIONALNI SISTEM IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA

PORTUGALSKA

Portugalski sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja je v 80. letih prejšnjega stoletja doživel korenite spremembe, in sicer med drugim:

- uvedbo poklicno-tehniških programov in poklicnih programov (Odlok št. 194-A/1983 z dne 21. oktobra);
 - preoblikovanje specializiranega umetnostnega izobraževanja (Zakonski odlok št. 310/1983 z dne 1. septembra);
 - uvedbo sistema vajeništva (Zakonski odlok št. 102/1984 z dne 29. marca);
 - uvedbo šol za poklicno usposabljanje (Zakonski odlok št. 26/1989 z dne 21. januarja).
- V sredini 80. let se je vzpostavil tudi splošni okvir za celotni sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja s sprejetjem Temeljnega zakona o izobraževalnem sistemu (Lei de Bases do Sistema Educativo – LBSE – Zakon št. 46/1986 z dne 14. oktobra).
- V 90. letih prejšnjega stoletja je na izobraževalni sistem pomembno vplivalo zlasti naslednje:
- ureditev LBSE (Zakonski odlok št. 74/1991 z dne 9. februarja);
 - vzpostavitev zakonodajnega okvirja za poklicno izobraževanje in usposabljanje (Zakonski odlok št. 401/1991 in Zakonski odlok št. 405/1991, oba z dne 16. oktobra);
 - uvedba specializiranih tehniških programov (Odlok št. 1227/1995 z dne 10. oktobra in Odlok št. 989/1999 z dne 3. novembra);

- vzpostavitev Nacionalne agencije za izobraževanje in usposabljanje odraslih (Zakonski odlok št. 387/1999 z dne 28. septembra), ki je bila prva agencija pod dvojnimi nadzori Ministrstva za delo in solidarnost ter Ministrstva za izobraževanje.

Te starejše spremembe znotraj sistema poklicnega izobraževanja in usposabljanja so sicer igrale pomembno vlogo, a večina strukturnih sprememb se je zgodila šele pred kratkim:

- Najprej z uvedbo reform primarnega izobraževanja (Zakonski odlok št. 6/2011 z dne 18. januarja) in sekundarnega izobraževanja (Zakonski odlok št. 74/2004 z dne 26. marca). V zvezi z osnovnošolskim izobraževanjem, ki predstavlja začetek procesa učenja in usposabljanja, ki se nadaljuje vse življenje, velja omeniti vzpostavitev načel organizacije ter vodenja učnega načrta in ocenjevanja razvoja učenja ter učnega načrta. Opredeljena so bila tudi vodilna načela sekundarnega izobraževanja.
- Pomembne spremembe so se zgodile tudi z reformo strukture sistema poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter zlasti z vzpostavitvijo sistema nacionalnih kvalifikacij (Zakonski odlok št. 396/2007 z dne 31. decembra) in z njim povezanih organov ter orodij.

ZAČETNO POKLICNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

ZAKONODAJNI OKVIR

Portugalski zakonodajni okvir za izobraževanje v splošnem temelji na LBSE, ki je leta 1986 vzpostavil splošni okvir za celotni sistem.

Leta 2001 se je izvedla reforma zakonodaje o osnovnošolskem izobraževanju (Zakonski odlok št. 6/2001 z dne 18. januarja). Reforma je

odražala vladin strateški cilj, da se vsem državljanom zagotovi osnovna izobrazba kot začetek vseživljenjskega procesa izobraževanja in usposabljanja. Eden izmed izvedenih ukrepov je bila reorganizacija učnih načrtov, ki je okrepila povezavo med tremi cikli osnovnošolskega izobraževanja.

Leta 2004 so se z namenom zmanjšanja osipa in neuspeha v šoli uvedla nova vodilna načela v okviru reforme srednješolskega izobraževanja. Reforma je bila izvedena z namenom reorganizacije in uvedbe sprememb v upravljanju učnih načrtov ter ocenjevanju znanja (Zakonski odlok št. 74/2004 z dne 26. marca, skupaj z ustreznimi dopolnitvami in spremembami: Sprememba št. 44/2004 z dne 25. maja; Zakonski odlok št. 24/2006 z dne 6. februarja; Sprememba št. 23/2006 z dne 7. maja; Zakonski odlok št. 272/2007 z dne 26. februarja).

Še en pomemben zakonodajni akt je bil Odlok št. 29/2008 z dne 5. junija, ki je uvedel spremembe Odloka št. 36/2007 z dne 8. oktobra na področju menjave smeri srednješolskega izobraževanja. Namen odloka je bil olajšati prepis med srednješolskimi programi, ki jih je vzpostavil Zakonski odlok št. 74/2004 z dne 26. marca, s sistemom prepustnosti in enakovrednosti šolskih predmetov. Spremembe so bile uvedene s ciljem izboljšanja obstoječih mehanizmov menjave smeri izobraževanja, predvsem z uvedbo bolj prilagodljivih rešitev in izboljšanjem obstoječih srednješolskih izobraževalnih programov z namenom:

- izboljšanja načina izračuna končnih ocen pri vsakem predmetu v okviru sistema prepustnosti in enakovrednosti;
- omogočanja vpisa v srednješolski izobraževalni program po zaključku drugega programa glede na enakovrednost predmetov v okviru postopka menjave smeri;
- omogočanja priznavanja uspešno opravljenih modulov v prvotnem programu pri men-

javi smeri izobraževanja.

V skladu z vladnim ciljem izboljšanja dostopa do izobraževanja in posledičnega povečanja ravni dosežene izobrazbe se je izvedlo več zakonodajnih ukrepov, med drugim Zakonski odlok št. 357/2007 z dne 29. oktobra, ki ureja postopek zaključitve in priznavanja srednješolskih programov, ki ne obstajajo več, za odrasle z nezaključeno izobrazbo.

LBSE je doživel tudi dve spremembi na področju visokošolskega izobraževanja. Prva sprememba se je nanašala na področje visokošolskega izobraževanja, akademskih stopenj in poučevanja, druga pa je uvedla uporabo Evropskega sistema prenašanja kreditnih točk (ECTS) – Zakon št. 115/97 z dne 19. septembra in Zakon št. 49/2005 z dne 30. avgusta.

Leta 2006 je bila ob upoštevanju cilja omogočanja enakih možnosti dostopa do visokošolske izobrazbe in spodbujanja vključevanja v proces vseživljenjskega učenja sprejeta nova zakonodaja s ciljem lajšanja ter poenostavitve dostopa do visokošolske izobrazbe za odrasle, starejše od 23 let (Zakonski odlok št. 64/2006 z dne 21. marca). 10. septembra 2007 je bil sprejet Zakon št. 62/2007, ki je vzpostavil zakonodajni okvir za visokošolske izobraževalne ustanove in uredil njihovo ustanovitev, odgovornosti, organizacijo, delovanje in pristojnosti organov ter državni nadzor nad njimi v sklopu neodvisnega okvirja.

POKLICNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

Zgoraj omenjeni Sporazum o reformi poklicnega usposabljanja je predvidel nov ureditveni okvir za poklicno izobraževanje in usposabljanje:

Zakonodaja o nižjem sekundarnem izobraževanju

- Programi izobraževanja in usposabljanja (Cursos de educação e formação) – programe je vzpostavila Skupna odredba št. 453/2004 z dne 27. julija. Skupna odredba št. 287/2005 z dne 4. aprila ureja pogoje dostopa, zunanje ocenje-

vanje in priznavanje izobrazbe. Še en pomemben zakonodajni akt je Odlok št. 36/2007 z dne 8. oktobra (spremenjen z Odlokom št. 29/2008 z dne 5. junija), ki ureja postopek menjave smeri izobraževanja s sistemom prepustnosti in enakovrednosti šolskih predmetov.

Višje sekundarno izobraževanje:

- Poklicni programi (Cursos profissionais) – programe urejata Zakonski odlok št. 4/98 z dne 8. januarja, ki ureja sistem vzpostavitve, organizacije in delovanja šol ter poklicnih programov v okviru neterciarnega izobraževanja, in Odlok št. 797/2006 z dne 10. avgusta, ki spreminja Odlok št. 550-C/2004 z dne 21. maja ter ureja sistem vzpostavitve, organizacije in vodenja učnih načrtov ter vrednotenja in ocenjevanja znanja v programih srednješolskega poklicnega izobraževanja.
- Programi izobraževanja in usposabljanja (Cursos de educação e formação) – kot je navedeno zgoraj.
- Specializirani umetnostni programi (Cursos artísticos especializados) – programe ureja Zakonski odlok št. 74/2004 z dne 26. marca. Glasba in ples nista vključena v poklicno izobraževanje ter sta trenutno v fazi prestrukturiranja. Z Odlokom št. 550-E/2004 z dne 21. maja so se vzpostavili vsi trenutno obstoječi srednješolski izobraževalni programi in pripadajoči učni moduli ter potrdili učni načrti, administrativni in pedagoški okvir ter merila ocenjevanja za specializirane umetnostne programe. Odlok št. 781/2006 z dne 9. avgusta in Zakonski odlok št. 4/2008 z dne 7. januarja uvajata spremembe odloka.
- Tehniški programi (Cursos tecnológicos) – programe ureja zgoraj omenjeni Zakonski odlok št. 74/2004 z dne 26. marca. V povezavi s tem odlokom, ki uvaja reformo sekundarnega izobraževanja, se je z Odlokom št. 260/2006 z dne 14. marca, ki spreminja Odlok št. 550-A/2004 z dne 21. maja, potrdil okvir za or-

ganizacijo, delovanje in vrednotenje tehniških programov na sekundarni stopnji. Programe postopoma nadomeščajo poklicni programi.

- Specializirani umetnostni in tehniški programi za usposabljanje odraslih (Cursos tecnológicos e artísticos especializados do ensino de adultos) – programe ureja Odlok št. 550-E/2004 z dne 21. maja, ki ga spreminja Odlok št. 781/2006 z dne 9. avgusta. Programe postopoma nadomeščajo programi za izobraževanje in usposabljanje odraslih.
- Programi vajeništva (Cursos de aprendizagem) – Odlok št. 1497/2008 z dne 19. decembra posodablja učne načrte programov vajeništva. Zakonodaja prav tako ureja pogoje za vpis, organizacijo, vodenje in delovanje programov vajeništva ter ocenjevanje in priznavanje učnih rezultatov.

Zakonodaja o postsekundarnem neterciarnem izobraževanju:

- Programi tehniške specializacije (CET) – programe ureja Odlok št. 989/99 z dne 3. novembra, ki razveljavlja Odlok št. 1227/95 z dne 10. oktobra. Odlok spreminjata Odlok št. 698/2001 z dne 11. julija in Odlok št. 392/2002 z dne 12. aprila. Zakonski odlok št. 393-B/99 z dne 2. oktobra ureja posebne vpisne pogoje in vloge za sprejem v visokošolske programe. Odlok št. 854-A/99 z dne 4. oktobra potrjuje ureditev posebnih vlog za sprejem v visokošolske programe. Spreminjata ga Odlok št. 1081/2001 z dne 5. septembra in Odlok št. 393/2002 z dne 12. aprila, ki urejata posebne vpisne pogoje in sprejem v visokošolske programe za imetnike diplom iz tehniške specializacije ter pogoje za vključevanje kandidatov v šolske dejavnosti. Zakonski odlok št. 88/2006 z dne 23. maja ureja zakonodajni okvir za programe tehniške specializacije (CET), ki so opredeljeni kot postsekundarno neterciarno usposabljanje, ki daje 4. stopnjo kvalifikacije. Odlok širi možnosti

tehniškega in poklicnega usposabljanja ter izboljšuje javni dostop do programov.

Visokošolsko izobraževanje

Programi usposabljanj, vzpostavljeni po sprejetju Zakonskega odloka št. 74/2006 z dne 24. marca, ki je potrdil zakonodajni okvir visokošolskih stopenj izobrazbe in nazivov v skladu z bolonjskim procesom, so prinesli večjo prilagodljivost s sprejetjem učnih načrtov z različnimi smermi usposabljanja.

Sistem visokošolskega izobraževanja obsega politehnike in univerze. Diplome (1. stopnja) in magisterije (2. stopnja) podeljujejo tako univerze kot politehniške izobraževalne ustanove. Doktorate podeljujejo izključno univerze.

Visokošolske izobraževalne ustanove imajo veliko mero samostojnosti pri določanju metod poučevanja in vsebine učnih načrtov, saj so same odgovorne za pripravo učnih načrtov za programe, ki jih izvajajo.

Eden od ciljev zakonodaje, sprejete leta 2006, je bil omogočiti enake možnosti dostopa do visokošolske izobrazbe z zagotavljanjem prilagodljivosti in olajšanjem dostopa do visokošolske izobrazbe za odrasle, starejše od 23 let (Zakonski odlok št. 64/2006 z dne 21. marca).

INSTITUCIONALNI OKVIR – VLOGA INSTITUCIJ

Začetno izobraževanje in usposabljanje se centralno upravljata v smislu opredelitve temeljnih strateških smernic, finančnih smernic ter smernic glede poučevanja in učnih načrtov. Tudi avtonomni regiji Azori in Madeire imata svoje zadolžitve, čeprav morata slediti glavnim nacionalnim smernicam.

Evropska unija

Portugalska sodeluje v več evropskih proce-

sih za izboljšanje sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter razvija svoje politike v skladu z nalogami, zadanimi državam članicam, v zvezi z začetnim poklicnim usposabljanjem in izobraževanjem.

Centralna uprava

Sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja se centralno upravlja v smislu opredelitve temeljnih strateških smernic, finančnih smernic ter smernic glede poučevanja in učnih načrtov.

Ministrstvo za zaposlovanje in socialno varnost

je v zvezi z začetnim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem (IVET) ter nadaljevalnim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem (CVET) zadolženo za opredelitev, uresničevanje ter ocenjevanje ukrepov in programov poklicnega izobraževanja ter usposabljanja, v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje in znanost.

Nacionalni svet za poklicno usposabljanje (CNFP) je svetovalni organ pod nadzorom Ministrstva za zaposlovanje in socialno varnost ter Ministrstva za izobraževanje in znanost, katerega namen je podpora pri oblikovanju ter izvajanju politike poklicnega izobraževanja in usposabljanja v izobraževalnem sistemu ter na trgu dela.

Generalni direktorat za zaposlovanje in odnose med delodajalci ter delojemalci (DGERT) je odgovoren za pripravo političnih, zakonodajnih in ureditvenih ukrepov v zvezi z zaposlovanjem ter začetnim in nadaljevalnim poklicnim izobraževanjem ter usposabljanjem, opredelitev strategij za razvoj zaposlovanja in usposabljanja delavcev v državnih ter evropskih okvirih in opredelitev meril, kakovostnega ocenjevanja in akreditacije izvajalcev poklicnega izobraževanja ter usposabljanja.

Zavod za zaposlovanje

in poklicno usposabljanje (IEFP) je državni organ za zaposlovanje, odgovoren za izvajanje aktivne politike zaposlovanja, zlasti politike, ki se nanaša na poklicno usposabljanje, kot so začetno in nadaljevalno poklicno izobraževanje ter usposabljanje in začetno ter nadaljevalno usposabljanje nosilcev usposabljanja.

IEFP izvaja svoje naloge prek petih regionalnih izpostav in različnih lokalnih izvršilnih organov. IEFP na podlagi sporazumov z združenji delodajalci in sindikalnimi organizacijami sodeluje v skupnih centrih za poklicno usposabljanje ter skupnih centrih za poklicno rehabilitacijo z namenom zagotavljanja začetnega in nadaljevalnega poklicnega izobraževanja ter usposabljanja na sektorski ravni.

Ministrstvo za izobraževanje in znanost

Ministrstvo za izobraževanje in znanost je odgovorno za oblikovanje, usklajevanje, izvajanje ter ocenjevanje državne politike v zvezi z izobraževalnim sistemom, zlasti politike, ki se nanaša na predšolsko vzgojo, osnovnošolsko izobraževanje, srednješolsko izobraževanje in izobraževanje odraslih. Ministrstvo za izobraževanje in znanost je v zvezi z državno politiko o stopnjah kvalifikacij zadolženo za usklajevanje ter povezovanje državne politike o poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Naloge ministrstva izvajajo centralne, regionalne in lokalne službe s podporo svetovalnih organov. Regionalni direktorati za izobraževanje (DRE) so pod vodstvom Ministrstva za izobraževanje in znanost odgovorni za usklajevanje ter podpiranje organizacije in dela v šolah, upravljanje človeških ter materialnih virov, sodelovanje v načrtovanju šolske mreže in sodelovanje z drugimi službami ter organi v skupnih dejavnostih v zvezi s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem.

Mreža Ministrstva za izobraževanje in znanost na lokalni ravni obsega vse javne ustanove, ki izvajajo predšolsko vzgojo ter osnovnošolsko

in srednješolsko izobraževanje.

Nacionalni svet za izobraževanje (Conselho Nacional de Educação) je svetovalni organ, ki komentira in svetuje o osnutkih zakonodaje v zvezi z izobraževalnim sistemom, ki mu jih predložita parlament ter vlada.

Šolski svet (Conselho das Escolas) je svetovalni organ, ki opravlja nalogo predstavnika šol na Ministrstvu za izobraževanje in znanost, sodeluje pri oblikovanju politike, svetuje o zakonodaji v zvezi z obveznim ter srednješolskim izobraževanjem in lahko podaja predloge o zakonodaji in predpisih.

Generalni direktorat za inovacije in razvoj učnih načrtov (DGIDC) zagotavlja podporo pri oblikovanju politike o učnih metodah ter vsebinah in zagotavlja izvajanje te politike z določanjem učnih načrtov, ciljev ter bistvenih vsebin izobraževalnih programov.

Nacionalna agencija za kvalifikacije ter poklicno izobraževanje in usposabljanje (ANQEP) je pod nadzorom Ministrstva za zaposlovanje in socialno varnost ter Ministrstva za izobraževanje in znanost, ki sta zastopani v upravnem odboru (Conselho de Gestão) ter igrata ključno vlogo pri oblikovanju politike o poklicnem izobraževanju in usposabljanju, ki jo izvaja agencija.

V okviru ANQEP delujejo tudi Sektorski sveti za kvalifikacije, tehnično-svetovalne delovne skupine, ki sodelujejo z ANQEP v dopolnjevanju in razvoju kataloga nacionalnih kvalifikacij.

Drugo

Leta 2010 je bila z namenom medsebojne povezave služb, odgovornih za usklajevanje, izvajanje in upravljanje ukrepov ter sredstev v zvezi s Pobudo za nove priložnosti na državni ravni, in povezave teh služb z upravljavci sistema nacionalnih kvalifikacij ustanovljena Komisija za spremljanje Pobude za nove priložnosti in sistema nacionalnih kvalifikacij (Comissão de Acompanhamento da Iniciativa Novas Oportunidades e do Sistema Nacional de Qualificações – CAINO).

Komisija je bila odgovorna za:

- prepoznavanje potreb po usposabljanju za dvojne kvalifikacije med uradno registriranimi nezaposlenimi;
- upravljanje informacijskega sistema za upravljanje izobraževanja in usposabljanja (SIGO);
- spremljanje in ocenjevanje izvajanja programov poklicnega izobraževanja ter usposabljanja;
- zagotavljanje dostopa invalidnim osebam in osebam, nezmožnim za delo, do procesa priznavanja, potrjevanja in certificiranja znanj in drugih oblik izobraževanja ter usposabljanja za odrasle;
- spremljanje in ocenjevanje izvajanja programov vajeništva ter spodbujanje razširjanja rezultatov in dobrih praks izvedenih programov usposabljanja.

Komisijo je sestavljala po en predstavnik iz vsakega od spodaj navedenih organov:

- Nacionalna agencija za kvalifikacije ter poklicno izobraževanje in usposabljanje (ANQEP), usklajevalni organ;
- Zavod za zaposlovanje in poklicno usposabljanje (IEFP);
- Urad za strategijo in načrtovanje (GEP), Ministrstvo za delo in socialno solidarnost;
- Generalni direktorat za zaposlovanje in odnose med delodajalci ter delojemalci (DGERT);
- Operativni program razvoja človeških virov (POPH);
- Urad za statistiko in načrtovanje izobraževanja (GEPE);
- Generalni direktorat za inovacije in razvoj učnih načrtov (DGIDC), Ministrstvo za izobraževanje;
- Regionalni direktorat za izobraževanje – sever;
- Regionalni direktorat za izobraževanje – osrednja regija;
- Regionalni direktorat za izobraževanje – Lizbona in Vale do Tejo;
- Regionalni direktorat za izobraževanje – Alentejo;

- Regionalni direktorat za izobraževanje – Algarve.

V komisijo so bili vključeni tudi po en predstavnik iz vsakega združenja delodajalcev s sedežem v Stalni komisiji za socialni dialog in dva predstavnika iz obeh sindikalnih združenj.

Na zahtevo usklajevalnega organa se lahko v delo komisije vključijo tudi predstavniki generalnih direktoratsv za izobraževanje avtonomnih regij in združenj upravljavcev sistema narodnih kvalifikacij ter študenti vajenci.

Marca 2013 je bila sprejeta nova zakonodaja (Sklep št. 135-A/2013 z dne 28. marca), na podlagi katere sta se ukinila Pobuda za nove priložnosti in njen institucionalni okvir ter so se vzpostavili centri za kvalifikacije in poklicno usposabljanje (Centros para a Qualificação e o Ensino Profissional).

Socialni partnerji

Socialni partnerji aktivno sodelujejo pri oblikovanju politike o poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter so pred kratkim na primer pomembno prispevali k razvoju sistema nacionalnih kvalifikacij.

Sodelujejo s svetovalnimi organi in organi družbenega usklajevanja s tristransko sestavo, kot so:

- Ekonomsko-socialni svet (Conselho Económico e Social – CES), ki je zadolžen za svetovanje in usklajevanje na področju gospodarske ter družbene politike;
- Nacionalni svet za poklicno usposabljanje (Conselho Nacional da Formação Profissional), ki je zadolžen za politiko poklicnega usposabljanja;
- Nacionalni svet za izobraževanje (Conselho Nacional de Educação), ki je zadolžen za izobraževalno politiko.

Socialni partnerji imajo tudi sedeže v upravnih odborih, generalnih svetih in nadzornih odborih uradnih organov, odgovornih za izvajanje, nadzorovanje ter financiranje politike poklicnega usposabljanja, kot so:

- upravni odbor, revizijske komisije, regionalni svetovni odbori in svetovni odbori regionalnih centrov za poklicno usposabljanje IEFP;
- generalni svet bivšega Inštituta za upravljanje Evropskega socialnega sklada (IGFSE) – novo ime: Agencija za razvoj in kohezijo
- generalni svet ANQEP;
- sektorski sveti za kvalifikacije, ki sodelujejo z ANQEP;
- Komisija za spremljanje Pobude za nove priložnosti in sistema nacionalnih kvalifikacij.

Socialni partnerji sicer igrajo predvsem posvetovalno in svetovno vlogo v organih, v katerih imajo predstavnike, vendar so odgovorni tudi za izvajanje različnih dejavnosti usposabljanja, ki podpirajo državne politike, kot so usposabljanje v okviru skupnih centrov (centrov za poklicno usposabljanje in centrov za poklicno rehabilitacijo), ki jih upravljajo v sodelovanju z IEFP, ter usposabljanje v okviru integriranih načrtov usposabljanja (Planos Integrados de Formação – PIF) – 13. člen Izvedbene uredbe št. 12-A/2000 z dne 15. septembra, ki ureja podporo ukrepom v zvezi s poklicnim usposabljanjem, vstopom na trg dela in podporo pri zaposlovanju, ki jih financira Evropski socialni sklad.

Ti načrti obsegajo strukturiran sklop ukrepov, ki jih podpirajo in usklajujejo socialni partnerji s sedeži v Stalni komisiji za socialni dialog (Comissão Permanente de Concertação Social – CPCS) ter jih izvajajo socialni partnerji in/ali z njimi povezane regionalne ter sektorske organizacije s pomočjo akreditiranih ustanov za usposabljanje. Politika in cilji poklicnega usposabljanja so opredeljeni v sporazumih, doseženih v okviru CPCS.

NADALJEVALNO POKLICNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

ZAKONODAJNI OKVIR

Zakonodajni okvir, ki ureja poklicno izobraževanje in usposabljanje na Portugalskem, te-

melji na sistemu nacionalnih kvalifikacij (SNQ). Poleg Temelnjega zakona o izobraževalnem sistemu obstaja še nekaj pomembnih zakonodajnih aktov, ki urejajo nadaljnje poklicno izobraževanje in usposabljanje.

S ciljem izboljšanja dostopa do izobraževanja in povečanja ravni dosežene izobrazbe so se izvedli zakonodajni ukrepi, kot je Zakonski odlok št. 357/2007 z dne 29. oktobra.

Odlok je namenjen odraslim, ki niso zaključili sekundarne izobrazbe v programih, ki ne obstajajo več, za katere odlok določa posebne pogoje za zaključitev in priznavanje sekundarne izobrazbe. V skladu s pravno ureditvijo visokošolskih ustanov (Zakon št. 62/2007 z dne 10. septembra) je ena od najpomembnejših nalog izobraževalnih ustanov razvoj programov poklicnega usposabljanja in programov dopolnjevanja znanja. Če želijo izvajati tovrstno usposabljanje, morajo ustanove te dejavnosti vključiti v svoje statute, ki jih mora potrditi Ministrstvo.

Zakonik o delovnih razmerjih utrjuje pravico delavcev do 35 ur priznanega usposabljanja na leto ter razvoj procesov priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc.

Vzpostavlja tudi nov okvir, ki zagotavlja možnost uveljavljanja pravic delavcev do poklicnega usposabljanja, in sicer:

- z jasno opredelitvijo statusa »učenca delavca«;
- z vključitvijo »klavzule o usposabljanju«, ki določa, da se lahko mladi do 18. leta starosti, ki niso zaključili osnovnega izobraževanja (9. razreda), zaposlijo samo pod pogojem, da se vključijo v sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ter zanje predpisuje neposredno uporabo določb o statusu učenca delavca in s tem podpira pravico do odsotnosti dela za usposabljanje;
- z dodatno okrepitevijo pravice do nadaljevalnega poklicnega usposabljanja in prilagoditvijo mehanizmov za njegovo učinkovito izvajanje, na primer z usklajevanjem zahtev

v zvezi s poklicnim usposabljanjem med pogodbami za določen ter nedoločen čas, izenačevanjem uporabe procesov priznavanja, potrjevanja in certificiranja v nadaljevalnem poklicnem usposabljanju, omogočanjem prilagoditve določil o poklicnem usposabljanju pri kolektivnem zaposlovanju v mikro in malih podjetjih, uvedbo obvezne izdaje potrdila o usposabljanju, priznanega v skladu s sistemom nacionalnih kvalifikacij, ter vpisa potrdila v individualno knjižico usposabljanja.

FORMALNO NADALJEVALNO POKLICNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

- Programi izobraževanja in usposabljanja – kot je navedeno zgoraj.
- Programi izobraževanja in usposabljanja odraslih – Odlok št. 230/2008 z dne 7. marca opredeljuje zakonodajni okvir za programe izobraževanja in usposabljanja odraslih.
- Programi usposabljanja za temeljne veščine – Odlok št. 1100/2010 z dne 22. oktobra potrjuje program usposabljanja, namenjen odraslim, ki se želijo naučiti temeljnih veščin branja, pisanja, računanja in uporabe informacijskih ter komunikacijskih tehnologij in se nato vključijo kot vajenci v programe za izobraževanje ter usposabljanje odraslih stopnje B1 ali B1 + B2 (programe EFA).
- Modularno usposabljanje – Odlok št. 230/2008 z dne 7. marca opredeljuje zakonodajni okvir za modularno usposabljanje odraslih.
- Posebno poklicno usposabljanje – Odlok št. 140/1993 z dne 6. julija ureja posebno poklicno usposabljanje, namenjeno usposabljanju in socialno-poklicni integraciji posameznikov, ki živijo v posebej težkih razmerah ali pripadajo družbeno prikrajšanim, ranljivim ali diskriminiranim skupinam.
- Program »Portugalščina za vse« (Programa Português para todos).
- Osebni in poklicni razvoj za osebe s posebni-

mi potrebami.

- Drugi programi usposabljanja.

Na voljo so tudi drugi programi usposabljanja, ki jih izvajajo javne ali zasebne ustanove in so namenjeni aktivnim zaposlenim ter nezaposlenim, kot so programi usposabljanja in preusposabljanja, programi poklicne specializacije, programi za posodobitev ter nadgradnjo znanja in programi za organizacijski razvoj ter upravljanje.

Ti programi usposabljanja obsegajo priznane enote oziroma module. Navadno so razviti glede na specifične potrebe in okoliščine organizacij ter delavcev.

INSTITUCIONALNI OKVIR – VLOGA INSTITUCIJ

Nadaljevalno poklicno izobraževanje in usposabljanje se centralno upravljata v smislu opredelitve temeljnih strateških smernic, finančnih smernic ter smernic glede poučevanja in učnih načrtov.

Centralna uprava

Isti organi kot pri začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju.

Socialni partnerji

Isti organi kot pri začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju.

Prenovljeni sistem certificiranja izvajalcev poklicnega izobraževanja in usposabljanja (Odlok št. 851/2010 z dne 6. septembra) vzpostavlja komisijo za nadzor nad postopkom certifikacije s tristransko sestavo z namenom izboljšanja sistema in vključitve predstavnikov socialnih partnerjev.

ŠPANIJA

Trenutni zakonodajni okvir, ki ureja in vodi španski izobraževalni sistem, obsega Ustavo Španije iz leta 1978 [L3.01] ter vrsto sistemskih zakonov, ki temeljijo na načelih, določenih v ustavi:

- Sistemski zakon o pravici do izobraževanja (LODE), 1985 [L3.02],

- Sistemski zakon o kvalifikacijah in poklicnem usposabljanju (LOCFP), 2002 [L3.06],
- Sistemski zakon o izobraževanju (LOE), 2006 [L3.07].
- Sistemski zakon o univerzah (LOU), 2001 [L3.03]. Sistemski zakon o spremembah LOU, sprejet aprila 2007, je uvedel različne spremembe tega zakona in skupaj s Kraljevim odlokom 1393/2007 o organizaciji uradnega univerzitetnega izobraževanja, sprejetim oktobra 2007, vzpostavil nov ureditveni okvir za univerzitetno izobraževanje [L3.04][L3.05].

SLOVENIJA*

SPLOŠNI OKVIR

Ustava Republike Slovenije

Skupna zakonodaja:

- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI),
- Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (ZPIMVI),
- Zakon o šolski inšpekciji (ZŠoll),
- Zakon o šolski prehrani (ZŠolPre),
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1),
- Zakon o nagradah Republike Slovenije na področju šolstva (ZNPS),
- Zakon o interventnih ukrepih (ZIU).

Podzakonski akti, sprejeti na podlagi Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja:

- Uredba o merilih za oblikovanje javne mreže osnovnih šol, javne mreže osnovnih šol in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter javne mreže glasbenih šol,
- Uredba o izobešanju zastave Republike Slovenije v vzgojno-izobraževalnih zavodih,

- Pravilnik o pogojih za ustanavljanje javnih osnovnih šol, javnih osnovnih šol in zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter javnih glasbenih šol,
- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole,
- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole v dvojezičnih osnovnih šolah in osnovnih šolah z italijanskim učnim jezikom,
- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa glasbene šole,
- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami v osnovnih šolah s prilagojenim programom in zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami,
- Pravilnik o financiranju šole v naravi,
- Pravilnik o načinu in pogojih dostopa do podatkov iz centralne evidence upravičencev do subvencionirane šolske prehrane,
- Pravilnik o sofinanciranju šolskih tekmovanj,
- Pravilnik o upravljanju učbeniških skladov,
- Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole,
- Pravilnik o smeri izobrazbe učiteljev v devetletni dvojezični osnovni šoli in devetletni osnovni šoli s italijanskim učnim jezikom,
- Pravilnik o smeri strokovne izobrazbe, ki jo morajo imeti učitelji, korepetitorji in knjižničarji v glasbenih šolah,
- Pravilnik o smeri izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v prilagojenem izobraževalnem programu devetletne osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom,
- Pravilnik o smeri in stopnji izobrazbe strokovnih delavcev v posebnem programu vzgoje in izobraževanja za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami (post)rehabilitacijski

- praktikum,
- Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela,
 - Pravilnik o vodenju razvida izvajalcev javno veljavnih programov vzgoje in izobraževanja,
 - Pravilnik o potrjevanju učbenikov,
 - Pravilnik o merilih za vrednotenje materialnih stroškov dijaškim domovom,
 - Pravilnik o načinu in pogojih dostopa do podatkov iz centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja,
 - Navodilo o vodenju postopkov priprave, posredovanja v sprejem in objave javno veljavnih izobraževalnih in vzgojnih programov,
 - Pravilnik o strokovnem izpitu in o preizkusu strokovne usposobljenosti inšpektorjev za šolstvo in inšpektorjev za šport,
 - Pravilnik o obravnavanju nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode.

Podzakonski akti, sprejeti na podlagi Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami:

- Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami ter o kriterijih za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami,
- Pravilnik o osnovnošolskem izobraževanju učencev s posebnimi potrebami na domu,
- Pravilnik o dodatni strokovni in fizični pomoči za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami.

PREDŠOLSKA VZGOJA

- Zakon o vrtcih.

Podzakonski akti, ki urejajo predšolsko vzgojo:

- Pravilnik o publikaciji vrtca,
- Pravilnik o vzgojno-varstvenih družinah,
- Pravilnik o pogojih za občasno varovanje otrok na domu,
- Pravilnik o dokumentaciji v vrtcih,

- Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca,
- Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen programov v vrtcih, ki izvajajo javno službo,
- Pravilnik o zbiranju in varstvu osebnih podatkov na področju predšolske vzgoje,
- Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje,
- Pravilnik o plačilih staršev za programe v vrtcih,
- Pravilnik o zagotavljanju sredstev iz državnega proračuna vrtcem za namen sofinanciranja plačil staršev,
- Pravilnik o posredovanju podatkov o stanju kapacitet v vrtcih na spletno stran Ministrstva za šolstvo in šport,
- Odredba o pogojih za ustanavljanje javnih vrtcev,
- Uredba o merilih za oblikovanje javne mreže vrtcev.

OSNOVNOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE

Osnovnošolsko izobraževanje

- Zakon o osnovni šoli (ZOsn).

Specializirano umetnostno izobraževanje

- Zakon o glasbenih šolah (ZGla).

Podzakonski akti, sprejeti na podlagi Zakona o osnovni šoli:

- Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli,
- Pravilnik o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli,
- Pravilnik o dokumentaciji v osnovni šoli,
- Pravilnik o obrazcih javnih listin v osnovni šoli,
- Pravilnik o zbiranju in varstvu osebnih podatkov na področju osnovnošolskega izobraževanja,
- Pravilnik o šolskem koledarju za osnovne šole,
- Pravilnik o postopnem uvajanju drugega tujega jezika v osnovni šoli – pravilnik je nehal veljati, vendar se bodo določbe 12., 13. in 14. člena uporabljale do 31. avgusta 2015.

Podzakonski akti, sprejeti na podlagi Zakona o glasbenih šolah:

- Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v glasbenih šolah,
- Pravilnik o izvajanju pouka v glasbenih šolah,
- Pravilnik o šolskem redu za glasbene šole,
- Pravilnik o zbiranju in varstvu osebnih podatkov v glasbenih šolah,
- Pravilnik o dokumentaciji v glasbenih šolah,
- Pravilnik o publikaciji o glasbeni šoli,
- Pravilnik o obrazcih javnih listin v glasbeni šoli,
- Pravilnik o šolskem koledarju za glasbene šole.

SEKUNDARNO IZOBRAŽEVANJE

Seznam zakonov na področju poklicnega in splošnega sekundarnega izobraževanja:

- Zakon o gimnazijah,
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju,
- Zakon o maturi.

Podzakonski akti, ki urejajo poklicno sekundarno izobraževanje:

- Pravilnik o zaključnem izpitu,
- Pravilnik o šolski dokumentaciji v srednješolskem izobraževanju,
- Pravilnik o šolskem koledarju v srednjih šolah,
- Pravilnik o vpisu v srednje šole,
- Pravilnik o šolskem redu v srednjih šolah,
- Pravilnik o ocenjevanju znanja v srednjih šolah,
- Pravilnik o upravljanju s podatki o kakovosti šol,
- Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju,
- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva,
- Pravilnik o normativih in standardih v dvojezični srednji šoli,
- Pravilnik o normativih in standardih v srednjih šolah z italijanskim učnim jezikom,
- Pravilnik o uvajanju novega načina financiranja in organizacije vzgojno-izobraževalnega dela v srednjih in višjih strokovnih šolah ter dijaških domovih,

- Odredba o pogojih za ustanovitev javne poklicne šole, strokovne šole, tehniške šole in višje strokovne šole,
- Pravilnik o merilih za vrednotenje materialnih stroškov srednjim šolam, ki izvajajo gimnazijske programe ter programe za pridobitev poklicne in srednje strokovne izobrazbe,
- Pravilnik o merilih za vrednotenje materialnih stroškov v dvojezični srednji šoli,
- Pravilnik o merilih za vrednotenje materialnih stroškov v srednjih šolah z italijanskim učnim jezikom,
- Pravilnik o prilagoditvi šolskih obveznosti dijaku v srednji šoli,
- Pravilnik o bivanju v dijaških domovih,
- Sklep o vzgojnem programu za dijaške domove,
- Pravilnik o smeri in stopnji izobrazbe vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev v domovih za učence in dijaških domovih,
- Pravilnik o merilih za vrednotenje materialnih stroškov dijaškim domovom,
- Pravilnik o poklicni maturi,
- Navodila o izpitnem redu pri poklicni maturi,
- Pravilnik o obrazcih javnih listin v srednješolskem izobraževanju,
- Pravilnik o nomenklaturi poklicev,
- Odredba o izobraževalnih programih poklicnega usposabljanja in izpopolnjevanja,
- Pravilnik o verifikaciji in vodenju registra učnih mest ter o izbrisu iz registra,
- Pravilnik o obrazcu spričevala o mojstrskem izpitu,
- Pravilnik o delovodskih in poslovodskih izpitih,
- Pravilnik o mojstrskih izpitih,
- Navodila o prilagajanju izrednega poklicnega in strokovnega izobraževanja,
- Pravilniki in odredbe o izobraževalnih programih za pridobitev nižje poklicne izobrazbe,

- Pravilniki in odredbe o izobraževalnih programih za pridobitev srednje poklicne izobrazbe v dualnem sistemu,
- Pravilniki in odredbe o izobraževalnih programih za pridobitev srednje poklicne izobrazbe,
- Pravilniki in odredbe o izobraževalnih programih za pridobitev srednje strokovne izobrazbe,
- Pravilniki in odredbe o smeri in stopnji strokovne izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju,
- Pravilniki o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja,
- Pravilniki o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih srednjega strokovnega izobraževanja,
- Pravilniki in odredbe o podalšanju veljavnosti izobraževalnih programov,
- Pravilnik o sprejemu izobraževalnih programov s področja poklicnega in srednjega strokovnega izobraževanja,
- Pravilniki o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v prilagojenem izobraževalnem programu nižjega poklicnega izobraževanja,
- Pravilniki o smeri in stopnji izobrazbe učiteljev in drugih strokovnih delavcev v prilagojenem izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja.

Podzakonski akti, ki urejajo splošno sekundarno izobraževanje:

- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje izobraževalnih programov in vzgojnega programa na področju srednjega šolstva,
- Odredba o izobraževalnih programih za gimnazije,
- Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih gimnazije,
- Navodilo o hranjenju maturitetne izpitne dokumentacije,
- Pravilnik o splošni maturi,
- Pravilnik o varovanju izpitne tajnosti pri maturi,
- Pravilnik o izvajanju izobraževalnega programa mednarodne mature,
- Pravilnik o načinu izvajanja mature za kandidate s posebnimi potrebami,
- Pravilnik o obrazcih javnih listin v srednješolskem izobraževanju,
- Pravilnik o izobraževalnem programu Maturitetni tečaj,
- Pravilnik o vpisu v srednje šole,
- Pravilnik o šolskem koledarju v srednjih šolah,
- Pravilnik o šolskem redu v srednjih šolah,
- Pravilnik o šolski dokumentaciji v srednješolskem izobraževanju,
- Pravilnik o ocenjevanju znanja v srednjih šolah,
- Pravilnik o prilagoditvi šolskih obveznosti dijakov v srednji šoli,
- Pravilnik o bivanju v dijaških domovih.

VIŠJEŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE

- Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI).

Podzakonski akti, ki urejajo višješolsko izobraževanje:

- Pravilnik o izobrazbi predavateljev višje strokovne šole in drugih strokovnih delavcev v višjem strokovnem izobraževanju,
- Pravilnik o sprejemu višješolskih študijskih programov Kozmetika, Velnes in spremembah višješolskih študijskih programov Fotografija, Oblikovanje materialov, Medijska produkcija, Gostinstvo in turizem, Gozdarstvo in lovstvo,
- Pravilnik o priznavanju predhodno pridobljenega znanja v višjem strokovnem izobraževanju,
- Pravilnik o sprejemu višješolskega študijskega programa Naravovarstvo,

- Pravilnik o ocenjevanju znanja v višjih strokovnih šolah,
- Pravilnik o višješolskem študijskem programu Gozdarstvo in lovstvo,
- Pravilnik o normativih za financiranje višjih strokovnih šol,
- Pravilnik o javnih listinah v višjem strokovnem izobraževanju,
- Pravilnik o vsebini in vodenju registra delodajalcev, ki izvajajo praktično izobraževanje študentov v višjem strokovnem izobraževanju,
- Pravilnik o sprejemu novih in prenovljenih višješolskih študijskih programov,
- Pravilnik o ustanavljanju javnih višjih strokovnih šol,
- Pravilnik o višješolskem študijskem programu Živilstvo in prehrana,
- Pravilnik o višješolskem študijskem programu Hortikultura,
- Pravilnik o višješolskem študijskem programu Upravljanje podeželja in krajine,
- Pravilnik o skrbi za razvoj in učenje slovenščine v višjih strokovnih šolah,
- Pravilnik o bivanju v dijaških domovih,
- Pravilnik o vodenju razvida izvajalcev javno veljavnih višješolskih študijskih programov,
- Pravilnik o postopku za imenovanje v naziv predavatelja višje šole,
- Pravilnik o višješolskem študijskem programu Balet,
- Pravilnik o vpisu v višje strokovno izobraževanje,
- Pravilnik o višješolskem študijskem programu Mehatronika,
- Merila za določitev vidnih dosežkov na strokovnem področju za pridobitev naziva predavatelj višje šole,
- Sklep o merilih za postavitve javne mreže višjih strokovnih šol,
- Pravilnik o študijskem koledarju v višjih strokovnih šolah,

- Pravilnik o šolninah in prispevkih v višjem šolstvu,
- Navodila za prilagajanje izrednega študija v višjem strokovnem izobraževanju.

VISOKOŠOLSKO IZOBRAŽEVANJE

Zakoni:

- Zakon o visokem šolstvu,
- Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih,
- Zakon o skupnosti študentov,
- Zakon o dodatni koncesijski dajatvi od prejemkov, izplačanih za občasna in začasna dela študentov in dijakov,
- Zakon o splošnem upravnem postopku,
- Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.

Podzakonski akti:

- Uredba o javnem financiranju visokošolskih zavodov in drugih zavodov,
- Uredba o sofinanciranju doktorskega študija,
- Uredba o uvedbi in uporabi klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja,
 - dodatno k tej uredbi: Metodološka pojasnila klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja,
- Pravilnik o določitvi obsega sredstev za delovno uspešnost iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu v javnih zavodih iz pristojnosti Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo,
- Pravilnik o določitvi kriterijev za izkazovanje pomembnejših dosežkov delovanja društva za podelitev statusa društva v javnem interesu na področju vzgoje in izobraževanja, raziskovalne dejavnosti, kulture in športa,
- Pravilnik o merilih za ugotavljanje delovne uspešnosti direktorjev s področja visokega šolstva, znanosti in tehnologije,
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe,
- Pravilnik o postopku za vpis in izbris iz razvida zasebnih visokošolskih učiteljev,
- Pravilnik o prilogi k diplomu,

- Pravilnik o razpisu za vpis in izvedbi vpisa v visokem šolstvu,
- Pravilnik o razvidu visokošolskih zavodov,
- Pravilnik o razvojnih nalogah v visokem šolstvu,
- Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov,
- Pravilnik o šolninah in bivanju v študentskih domovih za Slovence brez slovenskega državljanstva in tujce v Republiki Sloveniji,
- Pravilnik o šolninah in drugih prispevkih v visokem šolstvu,
- Pravilnik o uvrstitvi delovnih mest direktorjev s področja visokega šolstva, znanosti in tehnologije v plačne razrede znotraj razponov plačnih razredov,
- Seznam strokovnih in znanstvenih naslovov in njihovih okrajšav,
- Sklep o ustanovitvi in nalogah Sveta Vlade Republike Slovenije za študentska vprašanja.

IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE ODRASLIH

Zakon:

- Zakon o izobraževanju odraslih (ZIO).

Podzakonski akti, ki urejajo izobraževanje odraslih:

- Odredba o standardih in normativih v izobraževanju odraslih,
- Odredba o strokovni izobrazbi strokovnih delavcev in o minimalnih standardih prostorov in opreme v izobraževanju odraslih,
- Pravilnik o razpisu za vpis in izvedbi vpisa v izobraževanju odraslih,
- Pravilnik o evidencah in dokumentaciji v izobraževanju odraslih,
- Odredba o obrazcu potrdila o izpitu iz znanja tujega jezika za odrasle,
- Pravilnik o ocenjevanju znanja v srednjih šolah,
- Pravilnik o obrazcih javnih listin v srednješolskem izobraževanju,
- Pravilnik o zaključnem izpitu,
- Navodila o prilagajanju izrednega poklicnega in strokovnega izobraževanja,

- Navodilo za prilagajanje izrednega študija v višjem strokovnem izobraževanju.

1. 1. 2.

ZGRADBA IN OBRAZLOŽITEV NACIONALNEGA IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

PORTUGALSKA

Portugalski sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja obsega tri stopnje.

Predšolska vzgoja je namenjena otrokom od 3 let do vključitve v obvezno izobraževanje. Je neobvezna in poteka v javnih ter zasebnih ustanovah. Javne ustanove so brezplačne.

Obvezno (osnovnošolsko) izobraževanje

Obvezno izobraževanje je osnovnošolsko izobraževanje, ki traja 9 let, od 6. do 15. leta starosti, in obsega tri zaporedna izobraževalna obdobja. Prvo obdobje je namenjeno razvijanju osnovnega znanja angleškega jezika in matematike, spoznavanju okolja ter učenju izražanja. Uvedba polnega šolskega urnika (najmanj osem ur na dan) je šolam omogočila izvajanje dodatnih dejavnosti za obogatitev učnega programa, kot so (obvezno) učenje angleškega jezika, pomoč pri učenju za vse učence, športne dejavnosti, glasbene in druge umetnostne dejavnosti ter učenje drugih tujih jezikov.

V drugem obdobju je pouk organiziran po različnih vedah in interdisciplinarnih področjih.

V tretjem obdobju je pouk organiziran po različnih vedah. Glavni cilj tega obdobja je razvijanje znanja in veščin, potrebnih za zaposlitev ali nadaljnje izobraževanje.

V okviru obveznega oziroma osnovnošolskega izobraževanja se morajo učenci obvezno učiti vsaj dva tuja jezika, pri čemer lahko med drugimi izbirajo med angleškim, francoskim, nemškim in španskim jezikom.

Učenci, ki uspešno zaključijo tretje obdobje, prejmejo spričevalo o zaključenem osnovnošolskem izobraževanju.

Sekundarno izobraževanje

Učenci morajo pred vpisom v srednješolski program poklicnega izobraževanja in usposabljanja zaključiti obvezno izobraževanje oziroma pridobiti enakovredno izobrazbo.

Sekundarno izobraževanje je organizirano na različne načine in je lahko usmerjeno bodisi v nadaljnje izobraževanje bodisi v zaposlitev.

Obsega štiri vrste triletnih programov:

- znanstveno-humanistične programe, ki so usmerjeni v nadaljevanje izobraževanja;
- tehniške programe, ki so namenjeni dijakom, ki želijo vstopiti na trg dela, a omogočajo tudi nadaljnje izobraževanje v specializiranih tehniških in visokošolskih programih;
- specializirane umetnostne programe, ki so namenjeni usposabljanju na področju umetnosti in specializiranih področjih vizualnih umetnosti, plesa ter glasbe in omogočajo vstop na trg dela ali nadaljnje izobraževanje v postsekundarnih neterciarnih ali visokošolskih programih;
- programe poklicnega usposabljanja, ki so namenjeni dijakom, ki želijo vstopiti na trg dela, a omogočajo tudi nadaljnje izobraževanje v postsekundarnih programih.

Postsekundarno izobraževanje

Programi tehniške specializacije (CET) so namenjeni usposabljanju na različnih specializiranih tehniških področjih in omogočajo vstop na trg dela ali nadaljnje izobraževanje na univerzitetni ravni. Usposabljanje, ki se izvaja v okviru CET, se priznava na univerzi, na kateri se izobražuje študent.

Študent po uspešnem zaključku CET pridobi diplomu o tehniški specializaciji (DET) in poklicno kvalifikacijo 4. stopnje ter v nekaterih primerih tudi certifikat o strokovni usposobljenosti (CAP).

Izobraževanje in usposabljanje mladine

ter odraslih

Izobraževanje in usposabljanje mladine ter odraslih zagotavlja še eno priložnost:

- posameznikom, ki so opustili izobraževanje (ali so v nevarnosti opustitve izobraževanja),
 - posameznikom, ki niso imeli možnosti izobraževanja,
 - posameznikom, ki želijo nadaljevati izobraževanje z namenom poklicnega ali osebnega razvoja v okviru vseživljenjskega učenja.
- Izobraževanje in usposabljanje se izvajata v naslednjih oblikah:
- sistem priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc, pridobljenih skozi vse življenje v okviru formalnega, neformalnega ter priložnostnega učenja, ki učencem omogoča pridobitev akademskih in poklicnih certifikatov;
 - programi izobraževanja in usposabljanja (CEF) za učence, starejše od 15 let,
 - programi izobraževanja in usposabljanja odraslih (EFA) in modularni programi za učence, starejše od 18 let,
 - kratkoročne akcije S@ber za učence, starejše od 18 let,
 - primarno in sekundarno izobraževanje za posameznike, starejše od 15 oziroma 18 let,
 - nacionalni sistem vajeništva za učence, starejše od 15 let.

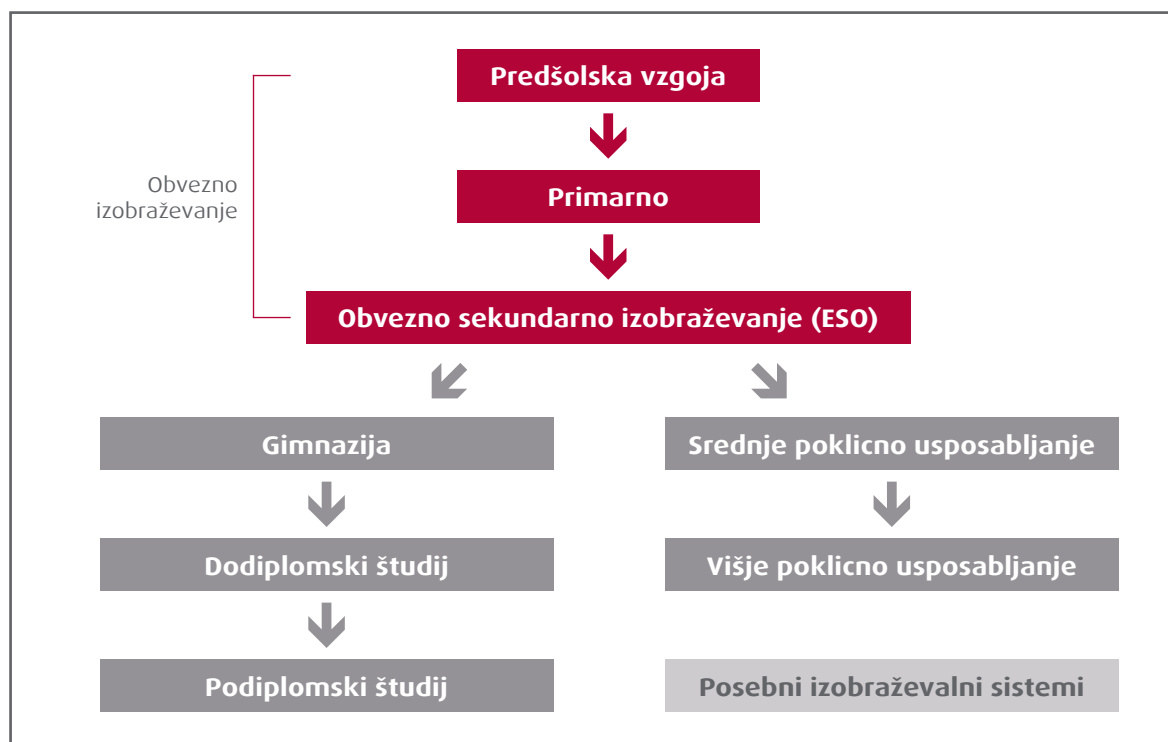
Visokošolsko izobraževanje

Visokošolsko izobraževanje je organizirano v skladu z bolonjskimi načeli in zagotavlja trdno znanstveno, kulturno, umetnostno ter tehnično podlago za izvajanje poklicnih in kulturnih dejavnosti ter razvija inovacijske in oblikovalske sposobnosti ter sposobnost kritične presoje.

ŠPANIJA

Španski izobraževalni sistem (LOE) ureja Sistemski zakon o izobraževanju (LOE), 3. maj 2006. Izobraževalni sistem upravlja Ministrstvo za izobraževanje.

Slika 1: Izobraževalni sistem, Španija

Splošni izobraževalni sistem obsega:

- predšolsko vzgojo,
- primarno izobraževanje,
- sekundarno izobraževanje,
- višje sekundarno izobraževanje,
- poklicno usposabljanje,
- izobraževanje odraslih,
- univerzitetno izobraževanje.

Predšolska vzgoja

Predšolska vzgoja je prva stopnja v izobraževalnem sistemu in ni obvezna.

Obsega dve obdobji vzgoje – prvo poteka od 0 do 3 let in drugo od 3 do 6 let starosti.

Prvo obdobje ni brezplačno, vendar naj bi vlada spodbujala ustanovitev več javnih ustanov, drugo obdobje pa je brezplačno.

LOE utrjuje vzgojno-izobraževalno funkcijo

predšolske vzgoje, saj kot njen glavni namen določa telesni, čustveni, družbeni in intelektualni razvoj otrok.

Predšolsko vzgojo izvajajo vzgojitelji s strokovno izobrazbo iz predšolske vzgoje. Ne glede na določbe LOE lahko vzgojo v prvem obdobju izvajajo tudi vzgojitelji z drugačnimi kvalifikacijami, kot so potrebne za vzgojo otrok te starosti, vzgojo v drugem obdobju pa tudi vzgojitelji z drugačnimi kvalifikacijami, kot so potrebne za učenje predpisanih predmetov.

Primarno izobraževanje

Primarno izobraževanje obsega dve obdobji po tri šolska leta in je namenjeno otrokom med 6. in 12. letom starosti.

Pouk izvajajo osnovnošolski učitelji ali učitelji z enakovredno izobrazbo, ki so usposobljeni za

poučevanje vseh področij pouka. Glasbeno in telesno vzgojo, tuje jezike in predmete, za katere tako določijo pristojni organi, morajo poučevati učitelji z ustrezno strokovno izobrazbo.

Sekundarno izobraževanje

Sekundarno izobraževanje obsega dve stopnji:

- obvezno sekundarno izobraževanje (ESO) in
- višje sekundarno izobraževanje, ki obsega gimnazijske programe, srednješolsko poklicno usposabljanje, srednješolsko poklicno izobraževanje na področjih umetnosti in oblikovanja ter srednješolsko izobraževanje na področju športa.

Nižje (obvezno) sekundarno izobraževanje (ESO)

Nižje (obvezno) sekundarno izobraževanje (ESO) obsega štiri učne programe, namenjene dijakom med 12. in 16. letom starosti. Programi obsegajo osnovne predmete, ki so obvezni za vse dijake, in izbirne predmete, ki nosijo večjo težo predvsem v četrtem letniku. Dijaki, ki so ob zaključku ESO usvojili osnovna znanja in dosegli zahtevane cilje, pridobijo nižjo srednješolsko izobrazbo, s katero pridobijo možnost vstopa na trg dela ali vpisa v programe višjega srednješolskega izobraževanja, srednješolskega poklicnega usposabljanja, srednješolskega izobraževanja na področjih umetnosti in oblikovanja ter srednješolskega izobraževanja na področju športa. Zakonodaja za dijake, ki imajo posebne potrebe glede vsebin, izvajanja dejavnosti in učnega načrta ter potrebujejo posebno metodologijo za uspešen zaključek ESO, predvideva programe prilagodljivih učnih načrtov. V te programe se lahko vključijo dijaki v tretjem letniku ESO ali dijaki, ki so obiskovali drugi letnik, a niso mogli napredovati v tretji letnik in so enkrat že ponavljali letnik v ESO. V okviru teh programov se obravnavata najmanj dve specifični področji, pri čemer je eno povezano z jezikoslovjem in družbo, drugo pa z znanostjo ter tehnologijo. Izbirno se lahko doda tudi tretje, praktično področje. Dijaki morajo poleg tega opraviti vsaj še tri

druge predmete, določene za to stopnjo. Dijaki v tem programu pridobijo osnovne veščine in dosežejo cilje, določene za ESO, ter ob zaključku programa pridobijo nižjo sekundarno izobrazbo. Izobraževalne oblasti z namenom spodbujanja družbene, izobraževalne in zaposlitvene integracije mladih nad 16. letom starosti, ki niso zaključili ESO, tudi organizirajo ter potrjujejo programe začetnih poklicnih kvalifikacij (PCPI). V te programe se lahko vključijo dijaki, stari 15 let, ki so enkrat že obiskovali drugi letnik ESO, a niso mogli napredovati v tretji letnik in so enkrat že ponavljali letnik na tej stopnji. Ti programi obsegajo specifične module, ki razvijajo veščine poklicnega profila, in module, ki zagotavljajo razvoj osnovnih veščin ter lajšajo prehod iz šole na trg dela. Poleg tega vsebujejo tudi izbirne module, ki omogočajo pridobitev nižje sekundarne izobrazbe. V okviru izbirnih modulov se obravnavajo tri področja: komunikacija, družba ter znanost in tehnologija.

Višje sekundarno izobraževanje

Gimnazija

Gimnazija traja dve šolski leti in se obiskuje med 16. ter 18. letom starosti. Obstajajo tri vrste gimnazijskih programov: umetnostni, znanstveno-tehniški in humanistično-družboslovni. Pouk v gimnazijskih programih obsega obvezne, modularne in izbirne predmete. Dijaki, ki so pozitivno ocenjeni iz vseh predmetov, pridobijo srednješolsko izobrazbo, ki jim omogoča vključitev v visokošolsko izobraževanje in na trg dela. Za vpis na univerzitetni študij morajo dijaki opraviti tudi sprejemni izpit.

Poklicno usposabljanje

V okviru poklicnega usposabljanja se izvajajo različne dejavnosti usposabljanja za kakovostno opravljanje različnih poklicev, ki omogočajo zaposlitev in aktivno udeležbo v družbenem, kulturnem in gospodarskem življenju. Usposabljanje obsega začetno poklicno usposabljanje, dejavnosti za lajšanje iskanja zapos-

litve in ponovno vključitev delavcev na trg dela ter dejavnosti neformalnega stalnega izpopolnjevanja v podjetjih.

Začetno poklicno usposabljanje

Obsega sklop modularno organiziranih ciklov usposabljanja, ki združujejo teoretične in praktične vsebine.

Obstajajo srednji in višji programi usposabljanja. Srednje poklicno usposabljanje je namenjeno posameznikom nad 17. letom starosti z nižjo sekundarno izobrazbo, ki so opravili sprejemni izpit, četudi ne izpolnjujejo akademskih zahtev. Dijaki po uspešnem zaključku teh programov pridobijo naziv tehnika ustreznega poklica in lahko vstopijo na trg dela ali se vključijo v srednješolsko izobraževanje.

Višje poklicno usposabljanje je namenjeno posameznikom s srednješolsko izobrazbo, vendar se lahko podobno kot pri srednjem poklicnem usposabljanju vanj vključijo tudi posamezniki nad 19. letom starosti, ki opravijo ustrezne sprejemne izpite, četudi nimajo srednješolske izobrazbe.

Vpis v te programe je možen tudi s tehniško izobrazbo na področju tehniške specializacije, na katero se nanaša izbrani program.

Dijaki po uspešnem zaključku teh programov pridobijo naziv višjega tehnika, ki jim omogoča neposredno vključitev v univerzitetno izobraževanje na področju izbranega poklica.

V sekundarnem izobraževanju lahko poučujejo diplomirani umetniki, inženirji in arhitekti ter učitelji z enakovrednimi diplomami, ki morajo opraviti tudi posebno univerzitetno usposabljanje za poučevanje. Določene module in predmete lahko izjemoma poučujejo predmetni učitelji, ki niso nujno diplomirali, a lahko opravljajo te strokovne dejavnosti na delovnem mestu.

Izobraževanje odraslih

Izobraževanju odraslih, ki je zgrajeno na podlagi načela vseživljenjskega učenja, se v zadnjih letih pripisuje čedalje večji pomen. Cilj izobraževanja odraslih je vsem državljanom, starim 18 let ali

več, zagotoviti priložnost, da pridobijo, posodobijo, dopolnijo ali razširijo svoje znanje in veščine z namenom osebnega ter poklicnega razvoja.

Izjemoma se lahko v te programe vključijo tudi mladi, starejši od 16 let, ki so v delovnem razmerju, ki jim onemogoča obiskovanje šole med običajnim urnikom, ali imajo status vrhunškega športnika.

Izobraževanje obsega različne dejavnosti usposabljanja, tako formalne kot neformalne, in pouk, usmerjen v specifične oziroma izredne izpite, ki omogočajo pridobitev akademskih ter poklicnih kvalifikacij in vključitev v nadaljnje izobraževanje. Učitelji odraslih morajo imeti kvalifikacije, ki so navadno potrebne za določen predmet, pristojni organi pa jim morajo zagotoviti tudi ustrezno usposabljanje, da svoje delo lahko prilagodijo specifičnim potrebam prebivalstva.

Univerzitetno izobraževanje

Univerzitetno izobraževanje obsega višješolsko in visokošolsko izobraževanje ter ga ureja LOU. Trenutno obstajata dve različni zgradbi na področju univerzitetnega izobraževanja. Upravljanje teh programov ureja LOU 2001, hkrati pa je Zakon o spremembah LOU (2007) uvedel novo zgradbo z namenom prilagoditve španskih univerz evropskemu visokošolskemu prostoru [L3.03] [L3.04].

SLOVENIJA

ZAČETNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

Predšolska vzgoja:

- namenjena otrokom od 1. leta starosti do vstopa v šolo,
- neobvezna,
- izvajajo jo samostojni javni vrtci, oddelki za predšolsko vzgojo na osnovnih šolah in zasebni vrtci,
- Zakon o vrtcih (UL RS, št. 12/1996).

Osnovnošolsko izobraževanje:

- otroci se vključijo v osnovno šolo pri 6 letih starosti,

- traja 9 let (razdeljeno na 3-letna obdobja),
- obvezno,
- izvajajo ga osnovne šole,
- osnovno znanje, splošna izobrazba,
- Zakon o osnovni šoli (UL RS, št. 12/1996).

Sekundarno izobraževanje²⁰:

- razdeljeno na poklicno in strokovno izobraževanje (srednje tehniško oziroma strokovno izobraževanje (5. stopnja izobrazbe), srednje poklicno izobraževanje (4. stopnja), srednje poklicno-tehniško izobraževanje (5. stopnja) ter nižje poklicno izobraževanje (3. stopnja)) in splošno izobraževanje (splošne in tehniške gimnazije (5. stopnja izobrazbe)),
- izvajajo ga srednje poklicne šole, srednje tehniške šole in gimnazije,
- delež 15 do 19-letnikov, vključenih v proces izobraževanja, v Sloveniji predstavlja 91 % populacije²¹,
- dijaki, vpisani v srednje šole za mladino, po vrstah izobraževanja, ob začetku šolskega leta 2012/2013²²: 38,8 % srednje splošno (splošne in strokovne gimnazije), 38,8 % srednje tehniško in drugo strokovno, 14,9 % srednje poklicno, 5,1 % srednje poklicno-tehniško, 1,4 % poklicni tečaji in maturitetni tečaj, 1,0 % nižje poklicno izobraževanje,
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraže-

vanju (UL RS, št. 79/2006), Zakon o gimnazijah (UL RS, št. 1/2007).

Višješolsko izobraževanje:

- kratko terciarno (višje strokovno) izobraževanje,
- skrajšana oblika visokošolskega izobraževanja,
- usmerjeno v pridobivanje praktičnega znanja in veščin,
- izvajajo ga višje poklicne šole,
- Zakon o višjem strokovnem izobraževanju (UL RS, št. 86/2004).

Visokošolsko izobraževanje:

- 3 stopnje (bolonjski programi):
- visokošolski strokovni in univerzitetni študijski programi – 1. stopnja,
- magistrski študijski programi – 2. stopnja,
- doktorski študijski programi – 3. stopnja,
- izvajajo ga javne in zasebne univerze, akademije za umetnost ter visoke strokovne šole,
- Zakon o visokem šolstvu (UL RS, št. 67/1993).

Podsystemi:

- izobraževanje oseb s posebnimi potrebami,
- glasbeno in plesno izobraževanje.

NADALJEVALNO IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE²³

Nadaljevalno izobraževanje je v Sloveniji obsežna in raznovrstna oblika izobraževanja ter usposabljanja, ki vključuje formalno strokovno izobraževanje in neformalno izobraževanje ter usposabljanje. Obsega:

- programe »druge priložnosti«, kot so maturitetni tečaji, poklicni tečaji in mojstrski izpiti,
- certifikatni sistem za ocenjevanje in podeljevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij,
- neformalno izobraževanje in usposabljanje.

1. 1. 3.

IZOBRAŽEVANJE V ŠTEVILKAH

PORTUGALSKA

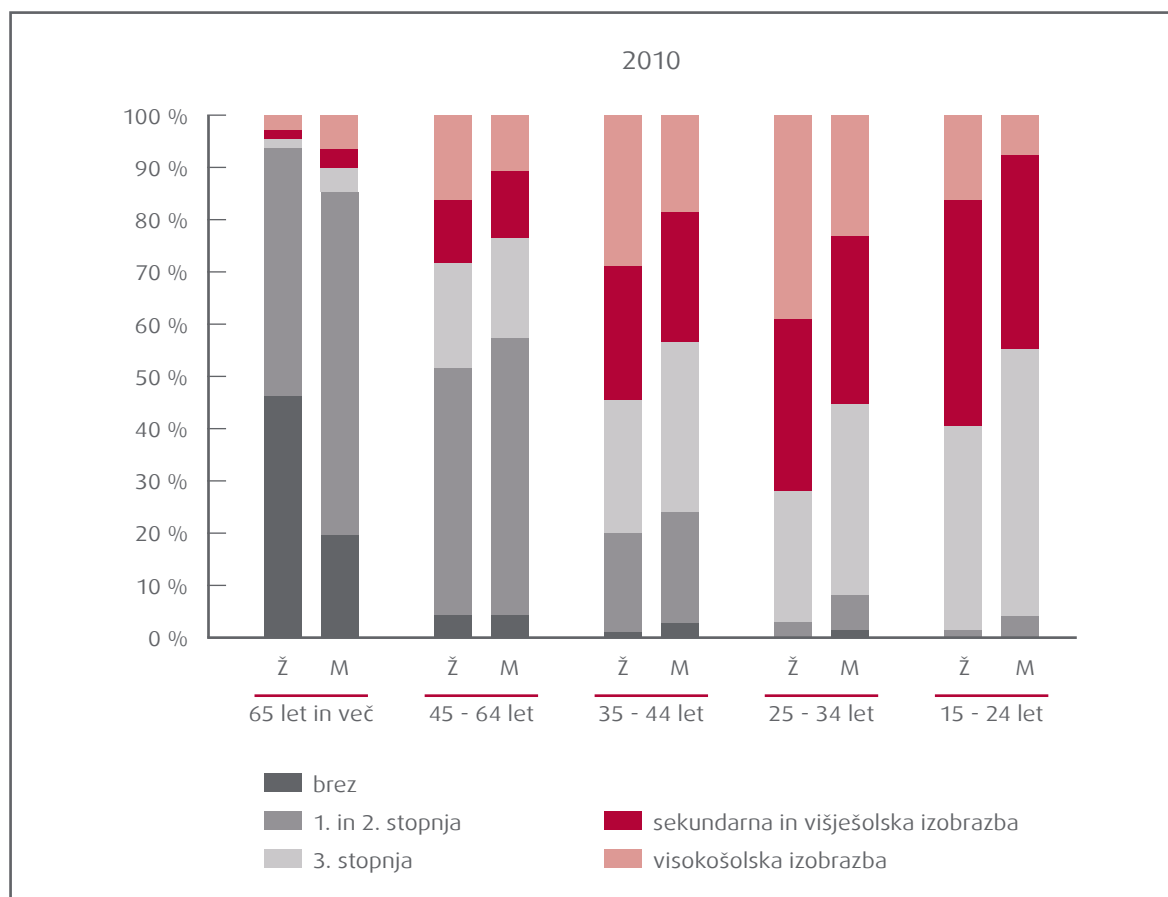
²⁰ Slovenski šolski sistem v številkah, 2007.

²¹ Education at a Glance 2013: OECD Indicators, <http://www.oecd.org/edu/eag.htm>.

²² Statistični letopis Republike Slovenije 2013, 2013.

²³ Structures of education and training systems in Europe – Slovenia 2009/10 (Strukture sistemov izobraževanja in usposabljanja v Evropi – Slovenija 2009/10), Eurydice Slovenia.

Slika 2: Izobrazbena struktura prebivalstva, starega 15 let ali več

Vir – Državni urad za statistiko.

Tabela 1: Skupni javni izdatki za izobraževanje kot odstotek BDP – Portugalska

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
5,43	5,42	5,39	5,33	5,38	5,10	5,21	5,07	5,10	4,89	5,79

Vir – Eurostat – <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>

Pričakovano število let formalnega izobraževanja, ki ga posameznik prejme v življenju

Posameznik na Portugalskem v celotnem živ-

ljenju prejme najmanj 9 let formalnega izobraževanja (minimum). Skupna dolžina formalnega izobraževanja (vključno z visokošolskim izobraževanjem) je 15 let.

Tabela 2: Delež prebivalstva med 20. in 24. letom starosti z vsaj nižjo sekundarno izobrazbo, ki ne nadaljuje izobraževanja oziroma usposabljanja

Referenčno obdobje podatkov	Spol	Letno po spolu
Portugalska		
		%
2009	MŽ	55,5
	M	50,0
	Ž	61,3
2008	MŽ	54,3
	M	47,1
	Ž	61,9
2007	MŽ	53,4
	M	46,3
	Ž	60,8
2006	MŽ	49,6
	M	40,8
	Ž	58,6
2005	MŽ	49,0
	M	40,8
	Ž	57,5

Vir – Državni urad za statistiko; julij 2010

Delež prebivalstva, vključenega v vseživljenjsko učenje

Vključenost prebivalstva v vseživljenjsko

učenje po spolu glede na letne podatke – Portugalska 2011

MŽ: 11,6 % M: 11,1 % Ž: 12,1 %

ŠPANIJA

Tabela 3: Izobrazbena struktura prebivalstva, starega 15 let ali več
Porazdelitev odraslih po stopnji izobrazbe (2010)

	Primarna izobrazba ali manj	Sekundarna izobrazba, 1. stopnja	Sekundarna izobrazba, 2. stopnja	Visokošolska izobrazba	Ni podatkov
Španija	29,9 %	24,9 %	19,8 %	25,3 %	0,1 %
Drugod v Evropi	11,7 %	19,5 %	39,4 %	29,1 %	0,3 %
Drugod po svetu	31,1 %	20,5 %	30,5 %	17,6 %	0,3 %

Vir: Podatki o izobrazbi v Španiji. 2009–2010 (izdaja 2012). Ministrstvo za izobraževanje, kulturo in šport.

Tabela 4: Razvoj skupnih javnih izdatkov za izobraževanje v Španiji (2000–2009)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Tisoč EUR	27.406.989	29.237.178	31.632.986	34.349.572	37.268.498	39.122.860	42.512.586	46.459.265	50.880.439	53.092.220
% BDP	4,35	4,30	4,34	4,39	4,43	4,30	4,31	4,41	4,68	5,07

Vir: Podatki o izobrazbi v Španiji. 2009–2010 (izdaja 2012). Ministrstvo za izobraževanje, kulturo in šport.

Tabela 5: Pričakovano število let formalnega izobraževanja, ki ga posameznik prejme v življenju

Pričakovano število let šolanja v izobraževalnem sistemu pri 6 letih					
Skupaj		Neuniverzitetno izobraževanje		Univerzitetno izobraževanje	
2004–05	2009–10	2004–05	2009–10	2004–05	2009–10
14,4	14,7	12,7	12,9	1,7	1,8

Vir: Podatki o izobrazbi v Španiji. 2009–2010 (izdaja 2012). Ministrstvo za izobraževanje, kulturo in šport.

Tabela 6: Delež prebivalstva med 18. in 24. letom starosti z vsaj nižjo sekundarno izobrazbo, ki ne nadaljuje izobraževanja oziroma usposabljanja

Prezgodnje opuščanje šolanja (1): delež prebivalstva med 18. in 24. letom starosti brez srednješolske izobrazbe, ki ne nadaljuje izobraževanja oziroma usposabljanja								
SKUPAJ			MOŠKI			ŽENSKE		
2000	2005	2010	2000	2005	2010	2000	2005	2010
29,1	30,8	28,4	35,0	36,6	33,5	23,2	24,9	23,1

OPOMBA: izračunano z metodologijo Eurostat na podlagi letnega povprečja četrletnih podatkov.

(1) Podatke je treba pazljivo obravnavati, saj so zaradi majhnih velikosti vzorcev možne vzorčne napake.

Vir: Podatki o izobrazbi v Španiji. 2009–2010 (izdaja 2012). Ministrstvo za izobraževanje, kulturo in šport.

Delež prebivalstva, vključenega v vseživljenjsko učenje

Leta 2011 je bilo v vseživljenjsko učenje v Španiji vključenih 10,8 % odraslih, v primerjavi z 8,9 % v EU.

SLOVENIJA

Prebivalstvo staro 15 let ali več po doseženi izobrazbi

Tabela 7: Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po doseženi izobrazbi, po starostnih razredih in spolu, 1. januar 2011

Table 7: Population aged 15 or over by educational attainment, age and sex, 1 January 2011

	Skupaj Total	Skupaj % Total %	Starostne skupine (leta) / Age groups (years)													
			15-24	%	25-34	%	35-44	%	45-54	%	55-64	%	65-74	%	75+	
Skupaj / Total																
Skupaj / Total	1759336	100,0	229830	100,0	303655	100,0	301558	100,0	310638	100,0	274711	100,0	181465	100,0	157479	100,0
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska No education, incomplete basic	77971	4,4	2661	1,2	1770	0,6	3494	1,2	9502	3,1	13969	5,1	17887	9,9	28688	18,2
Osnovnošolska Basic	435108	24,7	97307	42,3	30083	9,9	47218	15,7	62881	20,2	78552	28,6	60166	33,2	58901	37,4
Nižja poklicna, srednja poklicna Short-term vocational, vocational upper secondary	406837	23,1	21596	9,4	61225	20,2	75458	25,0	90962	29,3	76705	27,9	48695	26,8	32196	20,4
Srednja strokovna, srednja splošna Technical, general upper secondary	531751	30,2	101757	44,3	121978	40,2	97609	32,4	88476	28,5	64203	23,4	32855	18,1	24873	15,8
Višješolska, visokošolska Tertiary	307669	17,5	6509	2,8	88599	29,2	77779	25,8	58817	18,9	41282	15,0	21862	12,0	12821	8,1
Moški / Men																
Skupaj / Total	864861	100,0	118880	100,0	159456	100,0	156204	100,0	158320	100,0	137825	100,0	82106	100,0	52070	100,0
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska No education, incomplete basic	30246	3,5	1290	1,1	1114	0,7	2278	1,5	5424	3,4	7243	5,3	6356	7,7	6541	12,6
Osnovnošolska Basic	183159	21,2	52711	44,3	20431	12,8	25401	16,3	27668	17,5	29367	21,3	16287	19,8	11294	21,7
Nižja poklicna, srednja poklicna Short-term vocational, vocational upper secondary	259650	30,0	15553	13,1	41327	25,9	49236	31,5	58535	37,0	49036	35,6	29914	36,4	16049	30,8
Srednja strokovna, srednja splošna Technical, general upper secondary	259711	30,0	47183	39,7	64444	40,4	48413	31,0	41153	26,0	31396	22,8	16787	20,4	10335	19,8
Višješolska, visokošolska Tertiary	132095	15,3	2143	1,8	32140	20,2	30876	19,8	25540	16,1	20783	15,1	12762	15,5	7851	15,1
Ženske / Women																
Skupaj / Total	894475	100,0	110950	100,0	144199	100,0	145354	100,0	152318	100,0	136886	100,0	99359	100,0	105409	100,0
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska No education, incomplete basic	47725	5,3	1371	1,2	656	0,5	1216	0,8	4078	2,7	6726	4,9	11531	11,6	22147	21,0
Osnovnošolska Basic	251949	28,2	44596	40,2	9652	6,7	21817	15,0	35213	23,1	49185	35,9	43879	44,2	47607	45,2
Nižja poklicna, srednja poklicna Short-term vocational, vocational upper secondary	147187	16,5	6043	5,4	19898	13,8	26222	18,0	32427	21,3	27669	20,2	18781	18,9	16147	15,3
Srednja strokovna, srednja splošna Technical, general upper secondary	272040	30,4	54574	49,2	57534	39,9	49196	33,8	47323	31,3	32807	24,0	16068	16,2	14538	13,8
Višješolska, visokošolska Tertiary	175574	19,6	4366	3,9	56459	39,2	46903	32,3	33277	21,8	20499	15,0	9100	9,2	4970	4,7

Vir: Registrski popis 2011, SURS

Source: Register-based Census 2011, SURS

Tabela 8: Delež javnih izdatkov za formalno izobraževanje v BDP, po ravneh izobraževanja
Table 8: Share of total public expenditure for formal education in GDP by level of education

	Ravni izobraževanja Levels of education				
	skupaj total	predšolsko izobraževanje preschool education	osnovnošolsko izobraževanje basic education	srednješolsko izobraževanje upper-secondary education	terciarno izobraževanje tertiary education
2006	5,67	0,62	2,39	1,42	1,23
2007	5,15	0,46	2,33	1,16	1,21
2008	5,20	0,49	2,35	1,15	1,21
2009	5,66	0,56	2,48	1,25	1,37
2010	5,66	0,58	2,48	1,24	1,36

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Tabela 9: Pričakovano število let formalnega izobraževanja, ki ga posameznik prejme v življenju

Država/Leta	2010		2011		2012	
EU - 28	17,5		17,6		17,6	
EU - 27	17,5		17,6		17,6	
Evroobmočje (EA - 18)	17,5		17,6		17,7	
Evroobmočje (EA - 17)	17,5		17,6		17,7	
Belgija	19,7		19,6		19,6	(d)
Bolgarija	16,2		16,4		16,4	
Češka	18		18,1		18,1	
Danska	19,2		19,6		19,8	
Nemčija	17,9	(d)	18,1		18,2	
Estonija	18		18,2		18,1	
Irska	17,1		17,3		17,5	
Grčija	17,9		18,1		18,3	
Španija	17,4		17,7		17,9	
Francija	16,4		16,5		16,5	
Hrvaška	16,2		16,2		16,4	

Država/Leta	2010		2011		2012	
Italija	17,3	(d)	17,3	(d)	17,1	
Ciper	15		14,9		14,9	
Latvija	18		18,1		17,9	
Litva	19,1		19,1		18,9	
Luksemburg	14,1	(d)	15		15,1	
Madžarska	17,6		17,7		17,7	
Malta	15,8		15		15,2	
Nizozemska	18		19	(d)	19,1	
Avstrija	17,1		17,1		17,2	
Poljska	18,1		18,1		18,3	
Portugalska	18,6		18,4		18	
Romunija	17,9		17,5		16,9	
Slovenija	18,5		18,4		18,5	
Slovaška	16,6		16,5		16,4	
Finska	20,5		20,6		20,5	
Švedska	19,9		19,8		19,9	
Združeno kraljestvo	16,7		16,6		16,6	
Islandija	20,4		20,3		20,6	
Liechtenstein	16,6		17		16,9	
Norveška	18,4		18,4		18,3	
Švica	17,3		17,2		17,4	
Črna Gora	:		:		:	
Bivša YU Republika Makedonija	13,9		13,8		14	
Srbija	:		:		:	
Turčija	10,8		:		16,9	
Albanija	:		:		:	
Združene države Amerike	:		:		17,6	
Japonska	15,1		15,1		15,1	

:=ni podatka d=drugačna definicija, glej metadata u=nizka zanesljivost

Povezava: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00052>

Vir podatkov: Eurostat, 16. 6. 2014

Delež prebivalstva med 18. in 24. letom starosti z vsaj nižjo sekundarno izobrazbo, ki ne nadaljuje izobraževanja oziroma usposabljanja²⁴

Delež prebivalstva med 25. in 64. letom starosti z vsaj srednješolsko izobrazbo, ki ni nadaljeval izobraževanja oziroma usposabljanja, je leta 2006 znašal 5,2 %. Povprečje v EU-25 je bilo 15,1 %.

Delež prebivalstva, vključenega v vseživljenjsko učenje

Tabela 10: Delež prebivalstva, vključenega v vseživljenjsko učenje

Vseživljenjsko učenje (%)				
Država/leto	2010	2011	2012	2013
EU - 28	9,1	8,8	9,0	10,4
EU - 27	9,1	8,9	9,0	10,5
Evroobmočje (EA - 17)	7,9	8,2	8,4	10,5
Evroobmočje (EA - 18)	7,9	8,2	8,4	10,5
Belgija	7,2	7,1	6,6	6,7
Bolgarija	1,2	1,3	1,5	1,7
Češka	7,5	11,4 (b)	10,8	9,7
Danska	32,5	32,3	31,6	31,4
Nemčija	7,7	7,8	7,9	7,8
Estonija	10,9	12,0	12,9	12,6
Irska	6,8	6,8	7,1	7,3
Grčija	3,0	2,4	2,9	2,9
Španija	10,8	10,8	10,7	10,9
Francija	5,0	5,5	5,7	17,7 (b)
Hrvaška	2,2	2,3	2,4	2,4
Italija	6,2	5,7	6,6	6,2
Ciper	7,7	7,5	7,4	6,9
Latvija	5,0	5,1 (b)	6,9	6,5
Litva	3,9	5,7	5,2	5,7
Luksemburg	13,4	13,6	13,9	14,4
Madžarska	2,8	2,7	2,8	3,0
Malta	6,2	6,5	7,0	7,7
Nizozemska	16,6 (b)	16,7	16,5	17,4
Avstrija	13,7	13,4	14,1	13,9
Poljska	5,2	4,4	4,5	4,3
Portugalska	5,8	11,6 (b)	10,6	9,8
Romunija	1,3	1,6	1,4	2,0
Slovenija	16,2	15,9	13,8	12,4

Vseživljenjsko učenje (%)				
Slovaška	2,8	3,9	3,1	2,9
Finska	23,0	23,8	24,5	24,9
Švedska	24,4	24,9	26,7	28,1
Združeno kraljestvo	19,4	15,8	15,8	16,1
Islandija	25,2	25,9	27,3	25,8
Norveška	17,8	18,2	20,0	20,4
Švica	30,6	29,9	29,9	30,4
Bivša YU Republika Makedonija	3,2	3,4	4,0	3,5
Turčija	2,5	2,9	3,2	4,0

b=prelom časovne serije; Vir podatkov: Eurostat, 16. 6. 2014

Povezava: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdsc440>

Vir: Eurostat, 16. 6. 2014

1. 1. 4.

OBLIKE FORMALNE IZOBRAZBE, NEFORMALNE IZOBRAZBE IN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

PORTUGALSKA

Vsi profili in programi poklicnega izobraževanja ter usposabljanja, ki so na voljo na Portugalskem, so vpisani v **nacionalni katalog kvalifikacij** (<http://www.en.ANQEP.gov.pt/>).

Nacionalni katalog kvalifikacij upravlja **Nacionalna agencija za kvalifikacije ter poklicno izobraževanje in usposabljanje** (ANQEP), javni organ pod skupnim nadzorom Ministrstva za zaposlovanje in socialno varnost ter Ministrstva za izobraževanje in znanost. ANQEP je kot osrednja služba, ki posredno sodeluje pri državni upravi, upravno in finančno samostojna ter pedagoško neodvisna pri izvajanju svojih uradnih dejavnosti.

Nacionalni katalog kvalifikacij je urejen v skladu z evropskim ogrodjem kvalifikacij (Priporočilo 2008/C 111/01/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 23. aprila 2008 o uvedbi evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje) ter nacionalnim ogrodjem kvalifikacij. Nacionalni katalog kvalifikacij je orodje za strateško upravljanje kvalifikacij nižje stopnje in je sestavni del sistema nacionalnih kvalifikacij (Zakonski odlok št. 396/2007 z dne 31. decembra). Katalog se stalno dopolnjuje ter trenutno obsega 256 poklicnih kvalifikacij z 39 področij izobraževanja in usposabljanja.

Nacionalni katalog kvalifikacij je urejen po področjih izobraževanja ter usposabljanja v skladu

z nacionalno klasifikacijo področij izobraževanja in usposabljanja (Odredba ministra št. 256/2005 z dne 16. marca).

Za vsako kvalifikacijo je opredeljeno naslednje:

- poklicni profil,
- referenca usposabljanja,
- okvir za priznavanje, potrjevanje in certificiranje kompetenc (osnovne ter tehniške sestavine).

Namen kataloga je razširati in lajšati pridobitev dvojnih kvalifikacij za mlade ter odrasle z:

- i) uvedbo modularnega usposabljanja oziroma opredelitvijo programov, organiziranih v enote kratkih usposabljanj (25 in/ali 50 ur) – formalno učenje;
- ii) zagotavljanjem referenčnih okvirjev za procese priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc – neformalno ter priložnostno učenje.

Nacionalni sistem priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc omogoča priznavanje, potrjevanje in certificiranje znanja in kompetenc posameznikov, pridobljenih na podlagi izkušenj iz različnih življenjskih okoliščin. Ta sistem ne omogoča le osebnega, družbenega in poklicnega vrednotenja, temveč posameznikom omogoča tudi vključitev v izobraževanje ali usposabljanje. Sistem obsega:

- akademski proces in
- poklicni proces.

Nacionalni sistem priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc – akademski proces

Namen akademskega procesa nacionalnega sistema priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc je nadgraditi stopnjo dosežene izobrazbe odraslih nad 18. letom starosti, ki niso dokončali osnovne ali srednje izobrazbe, v okviru vseživljenjskega učenja. Proces je potekal do 31. marca 2013 v centrih novih priložnosti ob podpori specializiranih in ustrezno usposobljenih strokovnjakov. Proces je obsegal dva različna programa za osnovno oziroma srednjo stopnjo:

- referenčni okvir za ključne kompetence

v izobraževanju in usposabljanju odraslih (osnovna stopnja);

- referenčni okvir za ključne kompetence v izobraževanju in usposabljanju odraslih (srednja stopnja).

Posamezniki z akademskim procesom so pridobili potrdilo o osnovni (certifikat o kvalifikacijah, ki ustrezajo prvemu, drugemu oziroma tretjemu obdobju osnovnega izobraževanja, in spričevalo o pridobitvi osnovne izobrazbe) ali srednji izobrazbi (certifikat o kvalifikacijah, ki ustrezajo srednji izobrazbi, in spričevalo o pridobitvi srednje izobrazbe).

Certifikat, ki ga je izdal center novih priložnosti, kot drugi certifikati je omogočal vključitev v izobraževanje na višji stopnji oziroma visokošolsko izobraževanje, pri čemer so morali odrasli izpolniti vse vpisne pogoje, ki jih je predpisovala veljavna zakonodaja.

Nacionalni sistem priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc – poklicni proces

Namen poklicnega procesa nacionalnega sistema priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc je omogočiti pridobitev poklicnih kvalifikacij odraslim nad 18. letom starosti brez kvalifikacij v svojem poklicu v okviru vseživljenjskega učenja. Poklicni proces je namenjen posameznikom, ki so pridobili znanje in poklicne kompetence skozi izkušnje ali na druge načine ter želijo pridobiti certifikat o poklicni kvalifikaciji za določeno področje in/ali se (ponovno) vključiti v določen program usposabljanja.

Proces tako kot akademski proces poteka v centrih novih priložnosti in temelji na referenčnih okvirjih, opredeljenih v nacionalnem katalogu kvalifikacij, ter obsega tri stopnje: prepoznavanje in ugotavljanje posameznikovih poklicnih kompetenc, prepoznavanje manjkajočih kompetenc ter opredelitev dodatnega usposabljanja, ki se ga mora posameznik udeležiti, in priznanje poklicnih kompetenc s podelitvijo certifikata o kvalifikaciji ter, če je

mogoče, spričevala.

Posameznikom se ob zaključku poklicnega procesa priznajo pridobljene kompetence s podelitvijo:

- certifikata o kvalifikaciji, ki potrjuje in navaja njihove poklicne kompetence,
- spričevala, ki potrjuje kvalifikacijo 2. ali 3. stopnje, če posameznik pridobi ustrezne poklicne in akademske kvalifikacije.

Nacionalni sistem priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc

ima od marca 2013, ko so se vzpostavili centri za poklicno usposabljanje in izobraževanje (Centros para a Qualificação e o Ensino Profissional), nov zakonodajni (Sklep št. 135-A/2013 z dne 28. marca) in institucionalni okvir. Namen te reforme je nadgradnja in okrepitev dejavnosti v okviru tega procesa, izboljšanje usklajevanja znotraj območij ter z drugimi obstoječimi možnostmi v okviru NOK, zadovoljitev potreb tako mladih kot odraslih po kvalifikacijah ter uvedba novih storitev (informiranje, usmerjanje in svetovanje za mlade ter odrasle; storitve za invalidne osebe, ki želijo pridobiti kvalifikacije ali potrebujejo pomoč pri vključevanju na trg dela).

ŠPANJA

Splošni sistem formalne izobrazbe v Španiji je opisan predhodno. V nadaljevanju so opisane oblike neformalne izobrazbe in vseživljenjskega učenja.

Neformalno usposabljanje

Neformalno usposabljanje je v pristojnosti Ministrstva za zaposlovanje in socialno varnost.

Podsistem poklicnega usposabljanja za zaposlitev

Poklicno usposabljanje za zaposlitev temelji na nacionalnem katalogu poklicnih kvalifikacij ter obsega usposabljanje za pridobitev certifikatov o strokovni usposobljenosti.

Certifikat o strokovni usposobljenosti uradno

potrjuje posameznikovo usposobljenost za opravljanje poklicnih dejavnosti.

Vsak certifikat o strokovni usposobljenosti potrjuje, da je posameznik pridobil poklicno kvalifikacijo iz nacionalnega kataloga poklicnih kvalifikacij.

Podsistem poklicnega usposabljanja za zaposlitev obsega:

- usposabljanje za potrebe delodajalcev:
 - dejavnosti usposabljanja v podjetjih;
 - individualno usposabljanje zaposlenih;
- usposabljanje za potrebe delojemalcev.

Usposabljanje za potrebe delodajalcev

Usposabljanje za potrebe delodajalcev se izvaja z namenom zadovoljitve specifičnih potreb podjetij in zaposlenih ter obsega dejavnosti usposabljanja v podjetjih in individualno usposabljanje zaposlenih.

Dejavnosti usposabljanja v podjetjih: usposabljanje, ki se izvaja z dejavnostmi usposabljanja v prostorih podjetja.

Individualno usposabljanje zaposlenih: podjetje da zaposlenemu dovoljenje, da opravi uradno priznan program usposabljanja.

Usposabljanje za potrebe delojemalcev

Usposabljanje za potrebe delojemalcev je usposabljanje za zaposlene in nezaposlene posameznike, ki je prilagojeno potrebam trga dela, potrebam podjetij glede produktivnosti in kon-

kurenčnosti ter željam delavcev glede osebne-
ga in poklicnega razvoja. Cilj usposabljanja je
delavcem omogočiti strokovno opravljanje raz-
ličnih poklicev in lažje iskanje zaposlitve.

Poudarek je na modularnem usposabljanju, ki
podpira delno kumulativno priznavanje uspo-
sabljanja, zmanjšuje tveganje opustitve uspo-
sabljanja in delavcem omogoča opravljanje
usposabljanja ne glede na njihovo zaposlenost
oziroma delovno situacijo.

Načrtovanje in upravljanje programov uspo- sabljanja

Na državni ravni obsega:

- programe usposabljanja, namenjene pred-
vsem zaposlenim delavcem in ki se financir-
ajo z javnimi sredstvi ter jih organizira zavod
za zaposlovanje;
- druge programe, manj pomembne za sektor.
Poleg usposabljanja na državni ravni se zago-
tavlja tudi poklicno usposabljanje za zaposlitev
na regionalni ravni, ki obsega:
- programe usposabljanja, namenjene pred-
vsem zaposlenim delavcem in ki se financir-
ajo z javnimi sredstvi ter jih organizira pri-
stojni organ avtonomne regije;
- dejavnosti usposabljanja, namenjene pred-
vsem nezaposlenim delavcem.

SLOVENIJA

Če izobraževanje razdelimo na formalno in
neformalno, lahko opazimo določene zna-
čilnosti obeh oblik izobraževanja. S **formalnim
izobraževanjem** lahko posameznik pridobi
javno priznano izobrazbo, poklicno kvalifikacijo
ali javnoveljavno listino oziroma certifikat. Pri
neformalnem izobraževanju gre predvsem
za pridobivanje novega znanja in posodabljanje
ter poglobljanje znanja. Pridobljenega znanja ne
potrjuje javnoveljavna lista.

Formalno izobraževanje²⁵: poteka v ustano-

vah za izobraževanje in usposabljanje, za ka-
tere velja zakonodaja, ki ureja izobraževanje.
Pri izvajanju dejavnosti, ki jim ga omogočajo
različni pravni predpisi, morajo upoštevati za-
konske zahteve. Formalno izobraževanje in
usposabljanje vodita k pridobitvi javnoveljav-
nega spričevala, diplome, kvalifikacije ali cer-
tifikata. Formalna izobrazba v Sloveniji obsega
začetno izobraževanje in usposabljanje, ki se
izvaja v različnih šolah ter ustanovah z dovo-
ljenjem javnih organov (ministrstva ali vlade)
za opravljanje teh dejavnosti, in nadaljevalno
izobraževanje ter usposabljanje, ki obsega prog-
rame »drugih priložnosti«, kot so maturitetni te-
čaj, poklicni tečaji, mojstrski izpiti, poslovodski
izpiti in certifikatni sistem za ocenjevanje ter po-
deljevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Za
vse zgoraj omenjene oblike formalne izobrazbe
je strokovno ter tehnično pristojno Ministrstvo
za izobraževanje, znanost in šport.

Neformalno izobraževanje²⁶: neformalno
izobraževanje in usposabljanje obsega različne
oblike izobraževanja, ki ne vodijo v pridobitev
višje stopnje izobrazbe. Programe lahko organi-
zira in nadzira država, lahko pa jih sestavijo tudi
izobraževalne ustanove. S tovrstnimi dejavn-
nostmi posameznik pridobi neformalno znanje,
ki je zelo pomembno za izboljšanje zaposljivos-
ti, prilagodljivosti delu in medosebnih spretnos-
ti ter osebno napredovanje. Zelo pomemben
vidik neformalnega izobraževanja je tudi vse-
življenjsko učenje, zato je Slovenija sprejela
tudi strateške podlage na tem področju.

NACIONALNE POKLICNE KVALIFIKACIJE²⁷

- Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah
(UL RS, št. 81/2000),
- sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij omo-
goča ocenjevanje in priznavanje znanja ter
veščin, pridobljenih z neformalnim izobraže-
vanjem.

Nacionalna poklicna kvalifikacija (NPK) je for-

²⁵ Opredelitev formalnega in neformalnega izobraževanja je podana tudi v delu dr. Janka Muršaka, *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja*, Center RS za poklicno izobraževanje, 2012:

• **Formalno izobraževanje**: izraz označuje procese učenja, ki vodijo k pridobitvi formalne, javnoveljavne izobrazbe – to pomeni, da se spremeni posameznikov izobrazbeni ali kvalifikacijski status – in ki dajejo javnoveljavno diplomu, spričevalo ali certifikat. Praviloma poteka v organiziranem in strukturiranem okolju (v šoli oz. centru za izobraževanje ali na delovnem mestu) in je izrecno pojmovano kot izobraževanje (glede na cilje, čas ali vire). Formalno izobraževanje je z učenčevega vidika načrtno in vodi k vrednotenju in formalnemu potrjevanju izkazanih rezultatov učenja. Meja med formalnim in neformalnim izobraževanjem je izjemno prožna; tako bi bilo npr. lahko tudi samoizobraževanje del formalnega izobraževanja, če bi posameznik v tem procesu sledil predpisanemu izobraževalnemu programu in opravljal izpite, s katerimi bi dokazoval, da obvlada predpisano znanje in spretnosti, ter si pridobil formalno izobrazbo. Prav tako je mogoče šteti med formalno izobraževanje tudi izobraževanje na daljavo, ki poteka v skladu s sprejetimi izobraževalnimi programi.

malno priznana delovna, poklicna oz. strokovna usposobljenost, ki je potrebna za opravljanje poklica ali posameznih sklopov nalog v okviru poklica na določeni ravni zahtevnosti in je določena na nacionalni ravni.

Sistem NPK predstavlja dodatno možnost poleg klasičnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Certificati o poklicnih kvalifikacijah se izdajajo na podlagi poklicnih standardov, ki jih izdajo organizacije delodajalcev, šole, zbornice, ministrstva in sindikati ter jih po obravnavi Strokovnega sveta RS za poklicno in strokovno izobraževanje potrdi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Postopke izdaje certifikatov o poklicnih kvalifikacijah opravljajo registrirani izvajalci, kot so centri za poklicno izobraževanje, šole, organizacije za izobraževanje odraslih in zbornice.

Nacionalna poklicna kvalifikacija je javnoveljavna kvalifikacija, potrebna za opravljanje določenih nalog v okviru poklica, in zato temelji na ustreznem poklicnem standardu. Poklicni standardi so tudi osnova za oblikovanje programov formalnega poklicnega izobraževanja, ki jih izvajajo poklicne šole. Program formalnega poklicnega izobraževanja obsega več modulov, zasnovanih na podlagi določenih poklicnih standardov. Različni poklicni standardi skupaj sestavljajo en program formalnega poklicnega izobraževanja. Posamezniki, ki ne zaključijo formalnega programa v celoti, lahko dokažejo, da so pridobili kompetence, ki ustrezajo določenemu modulu programa, zunaj rednega šolskega sistema. Dokazati morajo, da so sposobni opravljati določen poklic. Za vsako kvalifikacijo so opredeljeni učni rezultati na podlagi poklicnih standardov, ne glede na to, ali se kompetence pridobijo z zaključkom celotnega programa poklicnega izobraževanja, zaključkom dela programa (enega modula) ali delovnimi izkušnjami. V slednjem primeru se uporabi certifikatni sistem. Kandidati lahko do-

kažejo svojo usposobljenost pred ustrezno komisijo. Vsebinski elementi so isti kot pri programih formalnega poklicnega izobraževanja.

V nekaterih primerih, zlasti na nižjih stopnjah težavnosti in zahtevnosti, se razvijejo nove kvalifikacije, ki ne temeljijo na obstoječih programih poklicnega izobraževanja. Te kvalifikacije se navadno oblikujejo glede na trenutne potrebe trga dela. Vsebine, metode in načini ocenjevanja znanja ter sposobnosti so objavljeni v katalogih.

Mreža ustanov in organov, registriranih pri Državnem izpitnem centru, posameznikom omogoča formalno ugotovitev in priznanje pridobljenega znanja ter sposobnosti. Prijave kandidatov obravnava pristojna komisija, ki preuči predložene dokumente in druga dokazila oziroma kandidatovo zbirno mapo ter ugotovi, ali kandidat izpolnjuje vse pogoje, opredeljene v katalogu za določene poklicne kompetence. Če kandidat izpolnjuje predpisane pogoje, komisija prizna njegovo poklicno kvalifikacijo in mu podeli certifikat. Če kandidat ne izpolnjuje pogojev, opredeljenih v katalogu, se preverijo njegovo znanje, sposobnosti in kompetence. Kandidat ima v tem postopku priložnost izkazati znanje, ki ni razvidno iz njegovih dokumentov. Če kandidat uspešno preстане preverjanje znanja, prejme certifikat.

Nacionalne poklicne kvalifikacije lahko pridobijo odrasli, ki:

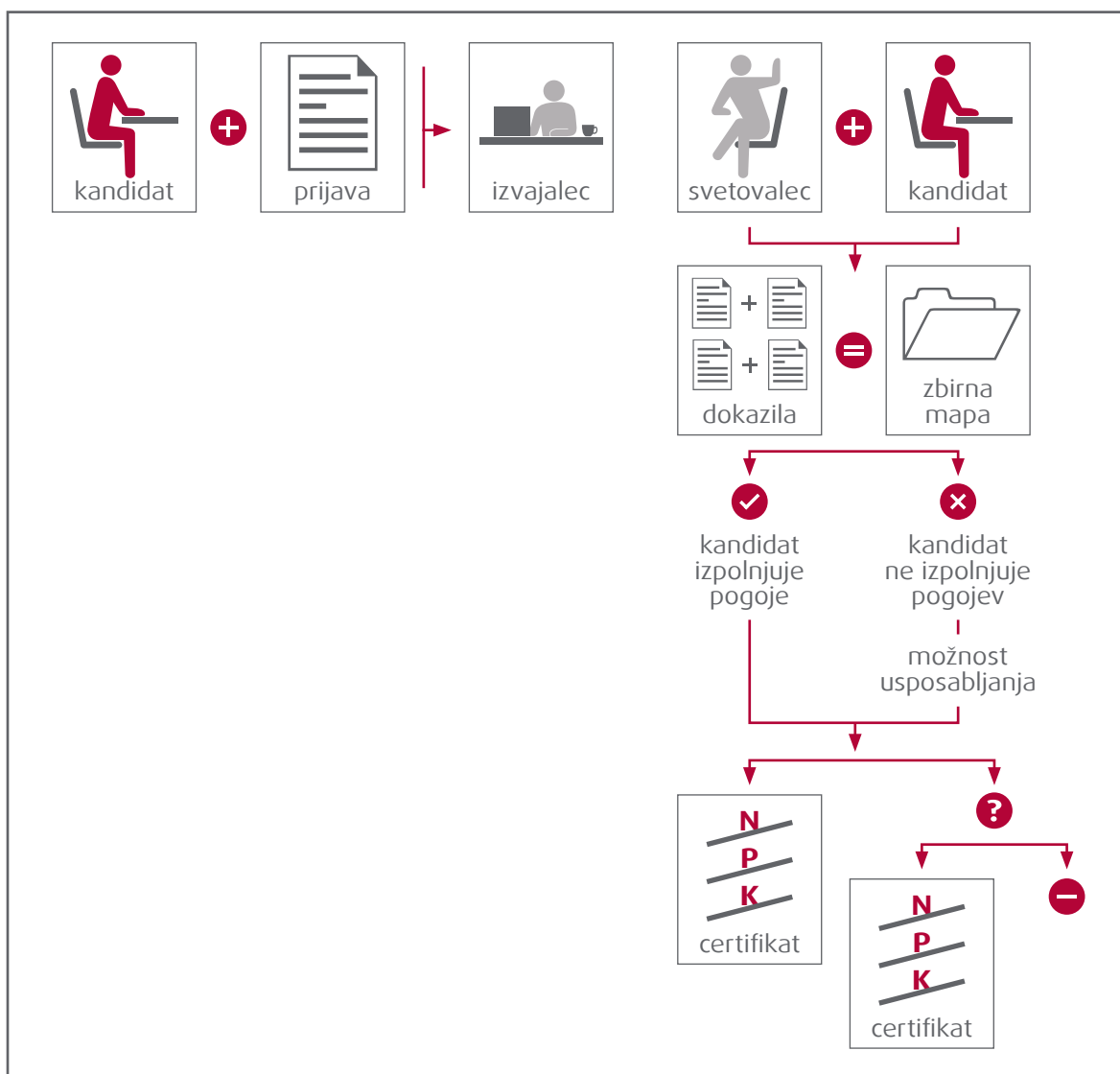
- so skozi življenje pridobili različne poklicne kompetence, ki še niso bile priznane in ovrednotene;
- so dopolnili 18 let, ali so izjemoma mlajši od 18 let, in jim je potekel status vajenca ali dijaka ter imajo ustrezne delovne izkušnje;
- želijo napredovati na poklicni poti, ne da bi za to morali pridobiti tudi višjo raven poklicne izobrazbe oziroma končati formalni izobraževalni program.

26 Opredelitev formalnega in neformalnega izobraževanja je podana tudi v delu dr. Janka Muršaka, *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja*, Center RS za poklicno izobraževanje, 2012:

• **Neformalno izobraževanje:** izraz označuje izobraževanje, ki je z vidika učenca načrtno. Rezultati neformalnega izobraževanja se lahko ovrednotijo in vodijo v potrjevanje (certifikacijo). Neformalno izobraževanje včasih označujemo tudi kot polstrukturirano učenje. V nasprotju s formalnim izobraževanjem ne vodi do javnoveljavne (formalne) izobrazbe. Lahko je tudi izobraževanje, kjer vlogi učitelja in učenca nista jasno razmejeni oz. kjer se učenec uči sam. Neformalno izobraževanje ni nujno institucionalizirano, predvsem pa v nasprotju s formalnim ne daje spričevala ali diplome.

27 Viri: *Strukture sistemov izobraževanja in usposabljanja v Evropi – Slovenija*, 2009/10, Eurydice Slovenija; <http://www.npk.si>; <http://www.cpi.si>; dr. Janko Muršak, *Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja*, CPI 2012.

Slika 3: Opis postopka pridobitve NPK

Vir: Povzeto po gradivu Centra RS za poklicno izobraževanje, spletna stran: <http://www.npk.si/index.php?subpageid=36>.

Center RS za poklicno izobraževanje (CPI)²⁸ je osrednja institucija v sistemu NPK, ki je odgovorna za pripravo strokovnih podlag na državni ravni (v sodelovanju s socialnimi partnerji) ter vodenje postopkov pripra-

ve katalogov standardov strokovnih znanj in spretnosti za nacionalne poklicne kvalifikacije, ki so podlaga za postopke preverjanja ter potrjevanja neformalnega znanja, spretnosti in kompetenc.

1. 1. 5.

IZVAJALCI PROGRAMOV FORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA, NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA IN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

PORTUGALSKA

IZVAJALCI PROGRAMOV ZAČETNEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA

- Izobraževalne ustanove v javni, zasebni in sodelovalni mreži;
- izobraževalne ustanove za poučevanje umetnosti;
- javne in zasebne poklicne šole;
- tehniške šole;
- centri za poklicno usposabljanje in rehabilitacijo;
- akreditirani izvajalci usposabljanja;
- javne, zasebne in sodelovalne ustanove za visokošolsko izobraževanje.

IZVAJALCI PROGRAMOV NADALJEVALNEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA

Naslednje organizacije izvajajo izobraževanje in usposabljanje odraslih:

- poklicne šole in druge organizacije, ki izvajajo usposabljanje pripravnikov ter štipendistov;
- poslovne, strokovne in delovne organizacije;
- neprofitne organizacije, katerih družbeno poslanstvo obsega dejavnosti usposabljanja;
- podjetja in poslovne organizacije, ki izvajajo dejavnosti usposabljanja za trg dela v akreditiranih centrih za usposabljanje;
- javne in zasebne organizacije, ki sodelujejo pri vzpostavitvi centrov novih priložnosti na medobčinski ravni;
- ustrezno akreditirane javne in zasebne organizacije, ki izvajajo programe EFA;
- skupni centri za poklicno usposabljanje in rehabilitacijo;

- akreditirani izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

ŠPANIJA

V Španiji obstajajo javne in zasebne izobraževalne ustanove. Javne izobraževalne ustanove so v lasti javnih organov in se financirajo z javnimi sredstvi. Navadno pripadajo določeni avtonomni regiji, v nekaterih primerih pa so pod nadzorom državne ali lokalne vlade. Zasebne šole so v lasti zasebnih fizičnih in pravnih oseb. Obstajajo tudi zasebni centri, ki prejemajo javna sredstva. Javna storitev izobraževanja se izvaja v javnih ustanovah in subvencioniranih zasebnih ustanovah. Starši imajo pravico izbirati med obema vrstama glede na svoje vrednote ali interese.

Mreža javnih izobraževalnih ustanov, tj. javnih izobraževalnih ustanov in zasebnih šol, ki prejemajo javna sredstva, je večja od mreže zasebnih ustanov. Javne šole predstavljajo 70,97 %, subvencionirane zasebne šole 17,69 % in zasebne šole 11,34 % vseh šol.

Izobraževalne ustanove so razvrščene glede na vrsto izobraževanja, ki ga izvajajo. Ustanove, ki izvajajo neuniverzitetno splošno izobraževanje, so:

- vrtci, namenjeni predšolskim otrokom, bodisi za celotno predšolsko obdobje bodisi le za prvo obdobje;
- osnovne šole, namenjene osnovnošolskim učencem;
- predšolske in osnovnošolske izobraževalne ustanove, namenjene predšolskim otrokom (v drugem obdobju) ter osnovnošolskim učencem;
- sekundarne izobraževalne ustanove, namenjene dijakom v sekundarnem izobraževanju. Te ustanove izvajajo nižje in višje sekundarno izobraževanje ter poklicno usposabljanje. Izobraževanje učencev s posebnimi potrebami se načeloma izvaja v rednih šolah, ki imajo sredstva, potrebna za ustrezno vključitev teh učen-

cev. Če izobraževalnih potreb učencev ni mogoče zadovoljiti v okviru rednih šol, se izobražujejo v zavodih za posebno izobraževanje.

Izobraževanje odraslih se izvaja v posebnih šolah za izobraževanje odraslih ali oddelkih za izobraževanje odraslih v običajnih šolah.

Umetnostno izobraževanje se izvaja v posebnih ustanovah za tovrstno izobraževanje, kot so konservatoriji za glasbo in ples, umetniške šole ter akademije, fakultete za restavriranje in konserviranje kulturne dediščine ter fakultete za oblikovanje.

Uradne jezikovne šole so ustanove, ki izvajajo nadaljevalne in izpopolnjevalne programe učenja tujih jezikov. Takšne šole obstajajo v vseh avtonomnih regijah.

Športno izobraževanje se izvaja v javnih in zasebnih ustanovah, ki imajo dovoljenje pristojnega izobraževalnega organa, bodisi v okviru ustanov za poklicno usposabljanje bodisi v okviru ustanov, ki jih je odobrila ena od športnih zvez.

Univerzitetno izobraževanje je trenutno v postopku preureditve zaradi bolonjskega procesa in se izvaja na univerzah, ki obsegajo šole, fakultete, oddelke in univerzitetne raziskovalne ustanove.

SLOVENIJA

V Sloveniji formalno izobraževanje izvajajo javni vrtci, oddelki za predšolsko vzgojo na osnovnih šolah, zasebni vrtci, osnovne šole, srednje poklicne šole, srednje tehniške šole, gimnazije, višje poklicne šole, javne in zasebne univerze, fakultete, akademije za umetnost ter visoke poklicne šole.

Dejavnosti NPK se izvajajo v okviru mreže ustanov in organov, registriranih pri Državnem izpitnem centru, ter Centra RS za poklicno izobraževanje (CPI).

Neformalno izobraževanje izvajajo:

- ustanove za izobraževanje odraslih (ljudske univerze, podjetniški izobraževalni centri itd.);
- šole in visokošolske ustanove, ki izvajajo dopolnilne izobraževalne programe, osvežitvene tečaje itd.;
- zasebne šole, specializirane za usposabljanje na določenem področju, ki delujejo na tržni osnovi (šole tujih jezikov itd.);
- druge ustanove in organizacije, katerih glavna dejavnost nista izobraževanje in usposabljanje.

1. 2. SISTEM IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

1. 2. 1.

NACIONALNI SISTEMI IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

ZAKONODAJA, KI UREJA IN DOLOČA SISTEM IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

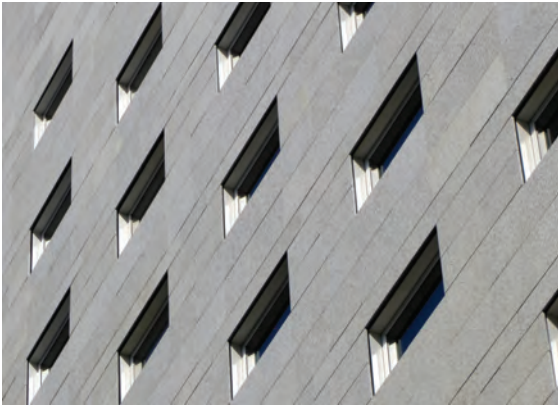
PORTUGALSKA

Enako, kot je opisano v poglavju o splošnem nacionalnem sistemu izobraževanja in usposabljanja.

ŠPANIJA

Enako, kot je opisano v poglavju o splošnem nacionalnem sistemu izobraževanja in usposabljanja.

SLOVENIJA

Enako, kot je opisano v poglavju o splošnem nacionalnem sistemu izobraževanja in usposabljanja ter v aktih, ki urejajo delovanje gospodarskih zbornic: Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/2006), Zakon o gospodarskih zbornicah (Uradni list RS, št. 60/2006 s spremembami).

Zakon o poklicnem izobraževanju:

- Ta zakon ureja izobraževanje za nižjo in srednjo poklicno ter srednjo strokovno raven izobrazbe.
- Cilji poklicnega izobraževanja, kot so opredeljeni v 2. členu, so:
 - na mednarodno primerljivi ravni posreduje znanje, spretnosti in poklicne zmožnosti, ki so potrebne za opravljanje poklica in za nadaljnje izobraževanje,
 - spodbuja vseživljenjsko učenje,
 - izobražuje za trajnostni razvoj,
 - razvija samostojno kritično presojanje in odgovorno ravnanje,
 - razvija sposobnost za razumevanje in sporočanje v slovenskem jeziku na območjih, ki so opredeljena kot narodno mešana, pa tudi v italijanskem oziroma v madžarskem jeziku,
 - spodbuja zavest o integriteti posameznika,
 - razvija zavest o državni pripadnosti in narodni identiteti in védenja o zgodovini Slo-

- venije in njeni kulturi,
- vzgaja za odgovorno varovanje svobode, za strpno in miroljubno sožitje ter spoštovanje soljudi,
- razvija in ohranja lastne kulturne tradicije in seznanja z drugimi kulturami in civilizacijami,
- omogoča vključevanje v evropsko delitev dela,
- razvija pripravljenost za vzpostavljanje svobodne demokratične in socialno pravične države,
- vzbuja zavest odgovornosti za naravno okolje in lastno zdravje,
- razvija zavest o pravicah in odgovornostih človeka in državljana,
- razvija nadarjenosti in usposabljanje za doživljanje umetniških del in za umetniško izražanje.

- Vloga socialnih partnerjev.

Zakon o gospodarskih zbornicah:

- Zakon o gospodarskih zbornicah je pravna podlaga za ustanovitev in delovanje Trgovinske zbornice Slovenije.
- Ta zakon ureja status gospodarskih zbornic in postopek ustanovitve, delovanja, spreminjanja in ukinitve gospodarskih zbornic. Trgovinska zbornica Slovenije ima skladno s tem zakonom status gospodarske reprezentativne zbornice.
- Trgovinska zbornica Slovenije je skladno z zakonom neodvisno, prostovoljno, interesno in neprofitno združenje pravnih oseb in samostojnih podjetnikov, ki izvajajo trgovinske in s tem povezane dejavnosti na trgu.
- Cilji in naloge zbornice (6. člen) med drugim vključujejo: zbornica načrtuje poklicno in strokovno izobraževanje, sodeluje pri praktičnem usposabljanju in izvaja izpite v skladu z zakonom.
- Po zakonu se lahko zbornici odobri javno pooblastilo.

1. 2. 2.

DELOVNA MESTA IN POKLICNI STANDARDI V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

PORTUGALSKA

Delovna mesta in poklicni standardi v trgovinski dejavnosti na Portugalskem so opisani v dveh različnih dokumentih:

- portugalski nacionalni klasifikaciji poklicev;
- nacionalnem katalogu kvalifikacij.

Portugalska nacionalna klasifikacija poklicev

Portugalska nacionalna klasifikacija poklicev temelji na mednarodni klasifikaciji poklicev CIP (Classification Internationale Type des Professions – Bureau International du Travail), ki jo je sprejela Mednarodna organizacija dela. Nacionalna klasifikacija poklicev vsebuje okoli 1700 poklicev in je bila narejena z dvema glavnima namenoma:

- najprej, da spodbudi mednarodno komunikacijo, s tem ko statističnim uradom iz različnih držav omogoči, da svoje nacionalne številke postavijo v mednarodni kontekst, in da predstavi mednarodne primerljive podatke o poklicih kot pripomoček za raziskovanje, sprejemanje političnih odločitev in oblikovanje konkretnih ukrepov za težave, kot so

mednarodna migracija in iskanje zaposlitve;

- na državni ravni je nacionalna klasifikacija poklicev pomemben pripomoček za vodenje statistike glede delovne sile in popis prebivalstva ter je vedno bolj uporabna za strokovnjake in organizacije, ki se ukvarjajo z usposabljanjem, poklicnim usmerjanjem in informacijami, zaposlovanjem in delovno zakonodajo.

Za združitev in opredelitev poklicev v sklopu nacionalne klasifikacije poklicev sta bila uporabljena dva temeljna koncepta:

- koncept narave dela;
- koncept znanja in spretnosti.

Prvi koncept je neposredno povezan z nalogami, ki jih navadno izvaja delavec, in ustreznimi zahtevami: poklici so opredeljeni na splošno, da bi zajeli več delovnih mest s podobnimi nalogami in zahtevami.

Drugi koncept znanja in spretnosti je opredeljen kot sposobnost opravljanja nalog, ki jih zahteva dano delovno mesto. Za namene nacionalne klasifikacije poklicev sta za to opredelitev bila uporabljena dva parametra:

a) Stopnja znanja in spretnosti – določata jo kompleksnost in raznovrstnost zahtevanih nalog.

b) Vrsta znanja in spretnosti – povezana s širino potrebnega znanja, uporabljenim orodjem in opremo, obdelovanimi materiali in naravo proizvedenega blaga ter opravljenih storitev.

Osrednja koncepta, uporabljena za nacionalno klasifikacijo poklicev, sta privedla do piramidne in hierarhične strukture 9 glavnih skupin (ki so nadalje razdeljene v glavne podskupine, podskupine in osnovne skupine):

- 1 – Višji javni uslužbenci, direktorji in izvršilni delavci v industriji.
- 2 – Strokovnjaki in znanstveniki.
- 3 – Srednji vodstveni delavci in tehniki.
- 4 – Administrativni in povezani delavci.
- 5 – Delavci v storitveni dejavnosti in prodaji.

6 – Kmeti in kvalificirani delavci v kmetijstvu in ribištvu.

7 – Kvalificirani delavci, obrtniki in podobno.

8 – Upravljalci strojev in monterji.

9 – Nekvalificirani delavci.

Delovna mesta in poklicni standardi v trgovinski dejavnosti na Portugalskem so v sklopu tega dokumenta opisani v 2., 4. in 5. glavni skupini poklicev. Nižji prodajalec je vključen v 5. glavno skupino – Delavci v storitveni dejavnosti in prodaji.

Nacionalni katalog kvalifikacij – <http://www.catalogo.anqep.gov.pt>.

Nacionalni katalog kvalifikacij zajema 8 različnih poklicnih standardov za trgovinsko dejavnost na Portugalskem:

- nižji prodajalec;
- skladiščnik;
- višji prodajalec;
- komisionar;
- trgovski potnik;
- prodajalec specialist;
- aranžerski tehnik;
- specialist za mednarodno trgovino.

Nacionalni katalog kvalifikacij je bil opredeljen v okviru **Nacionalnega sistema kvalifikacij** (Sklep ministrskega sveta št. 173/2007 in Uredba št. 396/2007), katerega namen je prestrukturirati poklicno usposabljanje, ki je vključeno v sistem izobraževanja in trg dela, ter ju povezati s skupnimi cilji in pripomočki iz prenovljenega okvira.

Nacionalni sistem kvalifikacij usklajujejo člani vlade, ki so odgovorni za nacionalna področja poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ter ga tvorijo 3 različna telesa:

- Nacionalni svet za poklicno usposabljanje, ki ima tridelno sestavo in je odgovoren za potrjevanje in priznavanje profilov in referenčnega gradiva;
- Panožni sveti za kvalifikacije, ki so odgovorni za ugotavljanje aktualnih potreb v sklopu

Nacionalnega kataloga kvalifikacij (vključitev novih kvalifikacij in prestrukturiranje referenčnega gradiva) in za vnos podatkov za njegovo prestrukturiranje;

- Državna agencija za kvalifikacije in poklicno izobraževanje in usposabljanje, ki je odgovorna za podrobno določitev kompetenc in referenčnega gradiva za usposabljanje, ki ga je treba vključiti v nacionalni katalog kvalifikacij. Delovna mesta v trgovinski dejavnosti na Portugalskem urejajo trije različni dokumenti:
 - nacionalni katalog kvalifikacij;
 - portugalska nacionalna klasifikacija poklicev;
 - kolektivne pogodbe za trgovinsko dejavnost, veljavne na Portugalskem.

ŠPANIJA

Standardna delovna mesta in njihova vsebina se razlikujejo glede na vrsto usposabljanja. Kot pri splošnem sistemu izobraževanja je lahko usposabljanje v trgovinski dejavnosti:

- formalno; v tem primeru pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, kulturo in šport;
- neformalno; pod okriljem Ministrstva za zaposlovanje in socialno varnost.

Spodaj je opis delovnih mest in njihovih poklicnih kvalifikacij za obe vrsti usposabljanja, formalno in neformalno.

Formalno usposabljanje

POKLICNA SKUPINA: TRGOVINA IN TRŽENJE
POKLICNA KVALIFIKACIJA – PREDPISI

Spodaj so navedeni predpisi različnih panog poklicnih kvalifikacij:

1.- POMOŽNE DEJAVNOSTI V PRODAJALNI
(1. STOPNJA)

BOE (Uradni list) št. 300 z dne 14. decembra 2011. Stran 134992 (kraljeva uredba 1522/2011 z dne 31. oktobra)

2.- POMOŽNE TRGOVINSKE DEJAVNOSTI
(1. STOPNJA)

BOE št. 312 z dne 28. decembra 2011. Stran 143231 (kraljeva uredba 1694/2011 z dne 18. novembra)

3.- PRODAJNE DEJAVNOSTI IN NJENE POSEBNOSTI
(2. STOPNJA)

BOE št. 223 z dne 15. septembra 2008. Stran 37533 (kraljeva uredba 1377/2008 z dne 1. avgusta)

4.- DEJAVNOSTI VODENJA MAJHNE PRODAJALNE
(2. STOPNJA)

BOE št. 165 z dne 12. julija 2011. Stran 77320 (kraljeva uredba 889/2011 z dne 24. junija)

5.- STORITVE ZA STRANKE (3. STOPNJA)

BOE št. 300 z dne 14. decembra 2011. Stran 135129 (kraljeva uredba 1522/2011 z dne 31. oktobra)

6.- VODENJE PRODAJE V TRGOVINI (3. STOPNJA)

BOE št. 312 z dne 28. decembra 2011. Stran 143303 (kraljeva uredba 1694/2011 z dne 18. novembra)

7.- VODENJE TRŽENJA IN KOMUNIKACIJE
(3. STOPNJA)

BOE št. 276 z dne 16. novembra 2011. Stran 118278 (kraljeva uredba 1550/2011 z dne 31. oktobra)

8.- VODENJE IN NADZOR DOBAVE (3. STOPNJA)

BOE št. 300 z dne 14. decembra 2011. Stran 135023 (kraljeva uredba 1522/2011 z dne 31. oktobra)

9.- IZVAJANJE IN SPODBUJANJE TRGOVINSKIH
PODROČIJ (3. STOPNJA)

BOE št. 223 z dne 15. septembra 2008. Stran 37556 (kraljeva uredba 1377/2008 z dne 1. avgusta)

10.- ORGANIZACIJA PREVOZA IN DOBAVE
(3. STOPNJA)

BOE št. 136 z dne 8. junija 2011. Stran 55845 (kraljeva uredba 642/2011 z dne 9. maja)

11. - ORGANIZACIJA IN VODENJE PRODAJALNE
(3. STOPNJA)

BOE št. 136 z dne 8. junija 2011. Stran 55809 (kraljeva uredba 642/2011 z dne 9. maja)

Poklicne kvalifikacije ureja splošna zakonodaja (kraljeva uredba 375/1999) nacionalnega zavoda za kvalifikacije (INCUAL), ki je odgovoren za oblikovanje in vzdrževanje nacionalnega kataloga poklicnih kvalifikacij.

Posamezne kategorije urejajo posamezne kolektivne pogodbe.

SLOVENIJA

Delovna mesta v trgovinski dejavnosti

Veljavna **Kolektivna pogodba dejavnosti trgovine v Sloveniji** (Uradni list RS, št. 24/14) konkretnih delovnih mest ne omenja. Dela so razvrščena v tarifne razrede glede na zahtevnost:

I. tarifni razred (enostavna dela):

Pomožna in enostavna dela, za katera se praviloma ne zahteva posebnih znanj.

II. tarifni razred (manj zahtevna dela):

Manj zahtevna dela, za katera se praviloma pričakuje znanje, pridobljeno z osnovno šolo in krajšim eno- ali večmesečnim usposabljanjem ali ustrezno znanje s pridobljenimi izkušnjami za opravljanje dela.

III. tarifni razred (srednje zahtevna dela):

Srednje zahtevna dela, za katera se praviloma pričakuje znanje, pridobljeno z dvema letoma javno priznanega poklicnega ali strokovnega izobraževanja, ali ustrezno znanje s pridobljenimi izkušnjami za opravljanje dela.

IV. tarifni razred (zahtevna dela):

Dela, ki jih delavci opravljajo samostojno in za katera se praviloma pričakuje znanje, pridobljeno s tremi leti javno priznanega poklicnega ali strokovnega izobraževanja, ali ustrezno znanje s pridobljenimi izkušnjami za opravljanje dela.

V. tarifni razred (bolj zahtevna dela):

Dela, ki jih delavci opravljajo samostojno, organizirajo in izvajajo proces dela organizacijskih enot ali dajejo navodila za delo in za katera se praviloma pričakuje znanje, pridobljeno s štirimi ali petimi leti javno priznanega poklicnega ali strokovnega izobraževanja, in mojstrski, delovodski ali poslovodski izpit ali ustrezno znanje s pridobljenimi izkušnjami za opravljanje dela.

VI. tarifni razred (zelo zahtevna dela):

Dela, ki jih delavci opravljajo popolnoma samostojno, organizirajo in izvajajo proces dela organizacijskih enot, imajo pooblastilo za samostojno odločanje in za katera se praviloma pričakuje znanje, pridobljeno z najmanj višjo strokovno izobrazbo/prva bolonjska stopnja, ali ustrezno znanje s pridobljenimi izkušnjami za opravljanje dela.

VII. tarifni razred (visoko zahtevna dela):

Dela, ki odločilno vplivajo na poslovanje podjetja in za katera se praviloma pričakuje znanje, pridobljeno z visoko strokovno izobrazbo/druga bolonjska stopnja ali več, ali ustrezno znanje s pridobljenimi izkušnjami za opravljanje dela.

Razvrstitev zahtevnosti del v tarifne razrede se uporablja pri razvrščanju delovnih mest in/ali vrste del z **aktom o sistematizaciji, ki ga sprejme delodajalec.**

Zakon o trgovini (UL RS, št. 24/2008) določa pogoje za izvajanje trgovinske dejavnosti in nadzor nad izvrševanjem zakona. Zakon o trgovini določa, da morajo biti za opravljanje trgovinske dejavnosti izpolnjeni minimalni tehnični in drugi pogoji, ki se nanašajo na:

- prostor, opremo in naprave v prodajalni,
- zunanost prodajalne,
- način, opremo in naprave za prodajo blaga

zunaj prodajaln,

- način, opremo in naprave na posebej urejenem prostoru v trgovini na debelo,
- **minimalno stopnjo izobrazbe za tipična delovna mesta oziroma dela v trgovini.**

Zakon o trgovini predstavlja pravno podlago za sprejem Pravilnika o minimalni stopnji izobrazbe za opravljanje trgovinske dejavnosti s strani ministrstva.

Pravilnik o minimalni stopnji izobrazbe za opravljanje trgovinske dejavnosti (Uradni list RS, št. 4/2010) določa minimalno stopnjo izobrazbe za značilna delovna mesta v trgovinski dejavnosti. Pravilnik je leta 2010 sprejelo Ministrstvo za gospodarstvo na podlagi novega Zakona o trgovini.

Tipični delovni mesti v trgovini sta **prodajalec in trgovski poslovodja**. Skladno s pravilnikom je **prodajalec** oseba, ki neposredno prodaja blago v trgovini ali svetuje kupcem o lastnostih blaga ali sprejema njihova plačila. Prodajalec mora imeti najmanj srednjo poklicno izobrazbo (IV. raven zahtevnosti).

Trgovski poslovodja je oseba, ki vodi trgovsko poslovanje s strokovnim urejanjem poslovnih in delovnih postopkov nabave, skladiščenja, priprave in prodaje blaga v poslovnih enotah trgovine ali delih teh enot. Imeti mora najmanj srednjo strokovno ali splošno izobrazbo (V. raven zahtevnosti).

Poklicni standardi

V strokovno področje poslovne in upravne vede po KASIUS-P (SURIS, 2006) spadajo:

- poslovne in upravne vede (podrobneje neopredeljeno)
- prodaja (trgovina) na debelo in drobno
- trženje in oglaševanje
- finančništvo, bančništvo, zavarovalništvo
- računovodstvo, knjigovodstvo in davkarstvo
- poslovodenje in upravljanje
- tajniško in administrativno delo

- delovno življenje

Na spletni strani Centra RS za poklicno izobraževanje sta objavljeni baza in vsebina vseh poklicnih standardov v Republiki Sloveniji, v

nadaljevanju pa predstavljamo standarde na strokovnem področju poslovne in upravne vede po KASIUS-P (SURS, 2006), kamor spadajo tudi poklicni standardi s področja trgovine:

Raven zahtevnosti	Ime poklicnega standarda	Katalog za NPK	Podlaga za izobraževalni program
III.	Pomožni administrator/ pomožna administratorka		NPI Pomožni administrator
IV.	Prodajalec/prodajalka		SPI Trgovec
	Administrator/administratorka		SPI Administrator
V.	Vodja projektne naloge	DA	
	Trgovski poslovodja/ trgovska poslovodkinja*		
	Pospeševalec/ pospeševalka prodaje	DA	SSI Aranžerski tehnik
	Tržni komunikator/tržna komunikatorka		
	Teletržnik/teletržnica	DA	
	Komercialni referent/ komercialna referentka		
	Referent/referentka v bančni komerciali		SSI Ekonomski tehnik PT Ekonomski tehnik PTI Ekonomski tehnik
	Referent/referentka v podpori bančnega poslovanja		
	Zavarovalniški asistent/ zavarovalniška asistentka		
	Knjigovodja/knjigovodkinja	DA	
	Tajnik/tajnica		
	Skladiščnik/skladiščnica v logistiki	DA	SSI Logistični tehnik PTI Logistični tehnik
VI.	Posrednik/posrednica za nepremičnine	DA	
	Upravitelj/upraviteljica nepremičnin		VIŠ Ekonomist
	Asistent/asistentka v mednarodnem poslovanju	DA	
	Tehnični komercialist/ tehnična komercialistka		

Raven zahtevnosti	Ime poklicnega standarda	Katalog za NPK	Podlaga za izobraževalni program
VI.	Asistent/asistentka v podpori bančnega poslovanja		VIŠ Ekonomist
	Bančni komercialist/bančna komercialistka		
	Strokovni sodelavec/strokovna sodelavka za zavarovalništvo		
	Računovodja/računovodkinja za manjše družbe, manjše javne zavode ipd.	DA	
	Organizator/organizatorica poslovanja		
	Vodja projekta	DA	
	Poslovni sekretar/poslovna sekretarka		VIŠ Poslovni sekretar
	Promotor/promotorka		VIŠ Snovalec vizualnih komunikacij in trženja
	Vodja skladišča**		

* Poklicni standard trgovski poslovodja/trgovska poslovodkinja spada med podlage za izpitni katalog izpita za pridobitev srednješolske strokovne izobrazbe z nazivom trgovski poslovodja.

** Poklicni standard vodja skladišča nima nobenega izhoda v poklicnih kvalifikacijah.

Vir podatkov za tabelo: Poklicni standardi in nacionalne poklicne kvalifikacije 2000–2012; CPI; <http://www.nrpslo.org/baze-podatkov/poklicni-standardi.aspx>.

1. 2. 3.

IZVAJALCI IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA ZA TRGOVINSKO DEJAVNOST

PORTUGALSKA

Enaki, kot so opisani v poglavju o splošnem izobraževanju in usposabljanju.

ŠPANJA

Formalno izobraževanje

Izvajalci usposabljanja v trgovinski dejavnosti so poklicne šole.

Neformalno izobraževanje

Tako v poklicnem kot tudi stalnem usposabljanju so sindikati in poslovne organizacije tisti, ki izvajajo usposabljanje v svojih centrih ali polzasebnih (javno financiranih) centrih, pri čemer sredstva zagotavlja tristranska ustanova iz prispevkov za socialno varnost.

SLOVENIJA

Formalno izobraževanje

Srednje šole v Sloveniji, ki za mladino izvajajo program „Trgovec“ (trajanje programa: 3 leta): Ekonomska in trgovska šola Brežice, Ekonomska šola Murska Sobota, Ekonomska šola Novo

mesto, Šolski center Kranj, Ekonomska šola Celje, Srednja ekonomska in trgovska šola Nova Gorica, Srednja ekonomsko-poslovna šola Koper, Srednja šola Domžale, Srednja šola Kočevje, Srednja šola Slovenska Bistrica, Srednja šola Zagorje, Srednja trgovska šola Ljubljana, Srednja trgovska šola Maribor, Šolski center Ptuj, Šolski center Slovenj Gradec, Šolski center Velenje, Dvojezična srednja šola Lendava. Program „Trgovec“²⁹, ki ga za mladino izvajajo srednje poklicne šole in za odrasle različni zavodi, odobri Ministrstvo za izobraževanje Republike Slovenije. Trgovinska zbornica Slovenije v okviru svojih dejavnosti tudi izvaja promocijo poklicev v

trgovinski dejavnosti. Med drugim je bil pripravljen tudi kratek promocijski film s predstavitvijo poklica prodajalec, ki je na voljo na povezavi: <http://www.tzslo.si/predstavitev-poklica-prodajalec>. Trgovinska zbornica Slovenije izvaja tudi formalni program srednjega strokovnega izobraževanja za trgovskega poslovodjo, v okviru katerega udeleženci pridobijo V. stopnjo izobrazbe.

Neformalno izobraževanje

- Trgovska podjetja z internimi izobraževanji in usposabljanji zaposlenih.
- Trgovinska zbornica Slovenije – „Akademija TZS“, funkcionalno izobraževanje (pogosto na področju zakonodaje).

1. 3. POKLICNE KOMPETENCE ZA DELO BLAGOVNEGA MANIPULANTA

1. 3. 1.

OPREDELITEV BLAGOVNEGA MANIPULANTA

PORTUGALSKA

Delovno mesto blagovnega manipulanta je opredeljeno v:

- nacionalnem katalogu kvalifikacij;
- nacionalni klasifikaciji poklicev;
- kolektivnih pogodbah.

Na Portugalskem poklici v trgovini niso regulirani, kar pomeni, da minimalne stopnje izobrazbe za osebe, ki izvajajo trgovinsko dejavnost, niso urejene z zakonodajo. Poleg tega

delodajalci sami opredelijo sistematizacijo v svojih splošnih aktih.

ŠPANJA

Za delo blagovnega manipulanta so pomembne zlasti poklicne kompetence, ki so določene v okviru poklicnih kompetenc, ki obravnava skupino poklicev v trgovini in trženju. Ta poklicna skupina zajema različne poklicne kvalifikacije. Za blagovnega manipulanta so najpomembnejše poklicne sposobnosti „pomožne trgovinske dejavnosti“ (1. stopnja), ki so opisane v Uradnem listu države (BOE), št. 180 z dne 26. julija 2008.

²⁹ Opis izobraževalnega programa Trgovec in seznam njegovih izvajalcev: <http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/SPI/trgovec/kazalo.htm>.

POKLICNA KVALIFIKACIJA	POMOŽNE TRGOVINSKE DEJAVNOSTI <ul style="list-style-type: none"> • Španski uradni list št. 180 z dne 26. julija 2008, stran 32498 • Španski uradni list št. 312 z dne 28. decembra 2011, stran 143231
STOPNJA	1
POTREBNA ZNANJA	<ul style="list-style-type: none"> • UC1327_1: Opravljanje pomožnih dejavnosti zamenjave in osveževanja ponudbe izdelkov na prodajnem mestu. • UC1326_1: Hitra in učinkovita priprava naročil v skladu s standardnimi postopki. • UC1328_1: Rokovanje z izdelki na maloprodajnem območju in v bližini distribucijskega območja ter njihovo premeščanje s pomočjo palet in vozičkov. • UC1239_1: Strukturirano in formalizirano zagotavljanje storitev in pomembnih informacij strankam.
POTREBNI MODULI USPOSABLJANJA IN NJIHOVO TRAJANJE	Trajanje usposabljanja: 270 ur <ul style="list-style-type: none"> • MF1327_1: Pomožne dejavnosti na prodajnem mestu (90 ur) • MF1326_1: Komisioniranje (40 ur) • NF1328_1: Rokovanje z izdelki in njihovo premeščanje s pomočjo palet in vozičkov (50 ur) • MF1329_1: Osnovno delo s strankami (50 ur) • MP0406: Modul pripravnitva za pomožne trgovinske dejavnosti (40 ur)
DELOVNA MESTA, POVEZANA S POSAMEZNIH CERTIFIKATOM	<ul style="list-style-type: none"> • Polnilec polic v trgovini • Skladiščnik • Bližnji peš dostavljavec • Ročni embaler/pakirec • Komisionar • Prodajalec

Stopnja težavnosti (zahtevnosti) dela blagovnega manipulanta je srednja raven.

SLOVENIJA

Delovno mesto blagovnega manipulanta je bilo v preteklosti vključeno v Aneks 1 (Uradni list RS, št. 57/98) h Kolektivni pogodbi dejavnosti trgovine Slovenije iz leta 1998 (Uradni list RS, št. 10/98), ki pa ni več veljaven. Opredeljeno je bilo kot srednje zahtevno. V preteklosti je v Sloveniji obstajal tudi dvoletni vzgojno-izobraževalni program Trgovin-

ska dejavnost, smer Blagovni manipulant, v skupnem obsegu 2623 ur (80 tednov). Konec osemdesetih let je bil program ukinjen. Veljavna Kolektivna pogodba dejavnosti trgovine v Sloveniji (Uradni list RS, št. 24/14) ne navaja konkretnih delovnih mest. Razvrstitev zahtevnosti del v tarifne razrede se uporablja pri razvrščanju delovnih mest in/ali vrste del z aktom o sistematizaciji delovnih mest, ki ga sprejme delodajalec.

1. 3. 2.

OPIS POKLICNIH KOMPETENC ZA DELO BLAGOVNEGA MANIPULANTA

PORTUGALSKA

Opis poklica nižjega prodajalca v kolektivnih pogodbah

Za ta poklic obstajata dva naziva delovnega mesta: blagajnik in nižji prodajalec. Blagajnik/nižji prodajalec je opisan kot delavec, ki prodaja trgovsko blago v dejavnosti trgovine – na drobno ali debelo – in opravlja naslednje osrednje aktivnosti/naloge: kadar je na prodajnem mestu v stiku s stranko, pridobiva informacije o vrsti izdelkov, ki zanima stranko; pomaga stranki pri izbiri izdelka, tako da ga predstavi, če je to mogoče, ali izboljša trgovske kakovosti in prednosti izdelkov; pove ceno izdelka in pogoje kreditiranja, po potrebi odreže ali loči trgovsko blago/izdelke po razredih glede na željo stranke, izmeri ali stehta izdelke in poskrbi za embalažo izdelkov ali pospeši dostavo izdelkov, se trudi zaključiti prodajo, prejme ustrezno ceno ali pa izda potrebne dokumente za plačilo trgovskega blaga na plačilni točki. Delavec lahko izvaja tudi naloge, povezane s sprejemom in kontrolo izdelkov, njihovi

vim prevozom do odpravnih mest in čiščenjem ter vzdrževanjem v dobrem stanju; nadzoruje izhod prodanih izdelkov; sprejema naročila, izdeluje ustrezne obrazce in jih izvršuje, tako da odreže, loči, prešteje, stehta ali izmeri trgovsko blago. Občasno je zadolžen tudi za izvedbo rednih inventur zaloge.

Kolektivne pogodbe iz treh različnih okrožij (Guarda, Braga in Portalegre) določajo, da je blagajnik/nižji prodajalec odgovoren tudi za skladiščenje izdelkov, medtem ko kolektivna pogodba iz okrožja Leiria določa, da ta delavec opravlja vnose, dela sezname in poizveduje za podatki v sistemih IKT.

V **nacionalni klasifikaciji poklicev** je poklic nižjega prodajalca vključen v podskupino prodajalcev z naslednjim splošnim opisom:

Prodajalci prodajajo izdelke v trgovinah in supermarketih ter promovirajo kakovost in uporabnost izdelkov. Prodajalci izvajajo naslednje naloge:

- prenašajo izdelke iz skladišča do prodajnih mest in jih postavijo na vidno mesto;
- pridobivajo informacije o naravi in kakovosti izdelkov, za katere se zanimajo stranke;
- sodelujejo pri strankini izbiri izdelka;
- zagotovijo informacije o cenah izdelkov, pogojih kreditiranja in popustih;
- pakirajo izdelke in po potrebi pospešujejo njihovo odpremo;
- izpolnjujejo račune, naloge za dostavo in prejemke;
- po potrebi preverjajo blagajniške prejemke;
- predstavljajo izdelke, da bi promovirali njihove značilnosti in uporabnost.

Naziv, ki ga nacionalna klasifikacija poklicev pripisuje temu konkretnemu poklicu, je blagajnik in je opisan, kot sledi: na prodajnih mestih blagajniki poskušajo izvedeti, katere izdelke iščejo stranke; predstavljajo izdelke in predlagajo druge možnosti za iskane izdelke; stranko obvestijo o kakovosti izdelka, blagovni znamki

in prednostih ter po potrebi predstavijo izdelke; povedo strankam ceno in razložijo pogoje kreditiranja; zabeležijo potrebne postavke za izstavitve računa; izpolnjujejo naročilnice in spodbujajo ukrepe za odpremo izdelkov. Občasno so zadolženi tudi za štetje izdelkov za namene inventure. Lahko tudi pakirajo izdelke, jih dajejo v škatle ali zavijejo ter tako pospešijo njihov prevoz ali ravnanje z njimi. Lahko sprejmejo kupnino. Lahko se tudi specializirajo za izdelke s posebnimi tehničnimi značilnostmi in so imenovani v skladu s to specializacijo.

Tako kot za vse kvalifikacije, **nacionalni katalog kvalifikacij** v zvezi s kvalifikacijo nižjega prodajalca določa njegov:

- poklicni profil;
- reference glede usposabljanja;
- referenčni okvir za priznavanje, potrjevanje in certificiranje kompetenc (osnovni in teh-

nološki del).

Za **trgovinsko dejavnost** na Portugalskem nacionalni katalog kvalifikacij zajema 8 različnih poklicnih standardov:

- nižji prodajalec,
- skladiščnik,
- višji prodajalec,
- komisionar,
- trgovski potnik,
- prodajalec specialist,
- aranžerski tehnik,
- specialist za mednarodno trgovino.

Stopnja zahtevnosti dela, ki ga opravlja nižji prodajalec, je 3. stopnja Evropskega kvalifikacijskega okvira.

Poklicne kompetence dela nižjega prodajalca so opisane v profilu priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc v **nacionalnem katalogu kvalifikacij**.

**Razpredelnica osrednjih nalog, podnalog, znanja in spretnosti nižjega prodajalca
(v sivem so navedene osrednje naloge):**

1. Uporablja tehnike kontrole zalog

Naloge	Znanje in spretnosti
Izbira in računa zaloge za pokrivanje potreb po različnih kategorijah izdelkov, vrednosti in dni.	<ul style="list-style-type: none"> • Številčni izračun. • Osnovni pojmi upravljanja zalog. • Vrednotenje osnov zalog. • Programska oprema, značilna za trgovinsko dejavnost. • Upravljanje zalog.
Vnaša informacije o dobaviteljih v podatkovno bazo.	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovni pojmi upravljanja zalog. • Podatkovne baze dobaviteljev. • Programska oprema, značilna za trgovinsko dejavnost. • Upravljanje zalog.
Izbira in izvršuje načrtovano zaporedje dobaviteljev glede na pomembnost.	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovni pojmi upravljanja zalog. • Podatkovne baze dobaviteljev. • Programska oprema, značilna za trgovinsko dejavnost. • Upravljanje zalog.
Izračuna minimalno zalogo posameznega izdelka v skladu z dobaviteljevimi roki dostave in kroženjem zalog.	<ul style="list-style-type: none"> • Osnovni pojmi upravljanja zalog. • Številčni izračun. • Vnaprej opredeljena pravila glede minimalnih zalog. • Sezname z informacijami o rokih dostave. • Zavarovanje zalog. • Programska oprema, značilna za trgovinsko dejavnost. • Upravljanje zalog.

2. Sprejema in pakira izdelke dobaviteljev

Naloge	Znanje in spretnosti
Sprejema dobaviteljeve izdelke v skladu z načrtom odpreme in na podlagi zahtevka za naročilo.	<ul style="list-style-type: none"> • Razvrstitev izdelkov. • Razvrstitev dobaviteljev. • Osnovni pojmi upravljanja zalog. • Trgovinski dokumenti: računi, prejemki, naročilnice/kupoprodajne pogodbe. • Minimalna življenjska doba izdelkov. • Standardi varnosti in zdravja pri delu (VZD): varno premikanje in ravnanje s tovorom; osebna varovalna oprema; preprečevanje delovnih nesreč, vzdrževanje in pakiranje izdelkov. • Programska oprema, značilna za trgovinsko dejavnost: upravljanje zalog.

Naloge	Znanje in spretnosti
Postavi prejete izdelke na ustrezna mesta.	<ul style="list-style-type: none"> • Lokacija in objekti za skladiščenje. • Značilnosti izdelkov. • Organizacija in optimizacija prostora v skladišču glede na izdelke. • Shranjevanje opreme. • Standardi varnosti in zdravja pri delu (VZD): varno prestavljanje in ravnanje s tovorom; osebna varovalna oprema; preprečevanje delovnih nesreč, vzdrževanje in pakiranje izdelkov. • Zakonodaja, povezana z zdravjem in varnostjo.
Sodeluje pri inventurah, izvaja štetje in ponovno štetje izdelkov ter beleži številke.	<ul style="list-style-type: none"> • Lokacija in objekti za skladiščenje. • Značilnosti izdelkov. • Organizacija in optimizacija prostora v skladišču glede na izdelke. • Shranjevanje opreme. • Standardi varnosti in zdravja pri delu (VZD): varno prestavljanje in ravnanje s tovorom; osebna varovalna oprema; preprečevanje delovnih nesreč, vzdrževanje in pakiranje izdelkov. • Zakonodaja, povezana z zdravjem in varnostjo.

3. Uporablja tehnike izpostavljanja in nadomestitve izdelkov na prodajnem mestu

Naloge	Znanje in veščine
Opravlja zamenjave izdelkov v skladu z načrtom zamenjav tega prodajnega mesta.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacija in optimizacija prodajnega prostora. • Značilnosti izdelkov. • Zamenjava izdelkov in tehnike pospeševanja. • Načrt zamenjave. • Higijenski standardi, standardi varnosti in zdravja pri delu (VZD).
Organizira police in otoke, izpostavlja izdelke in informacije s cenami.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacija in optimizacija prodajnega prostora. • Značilnosti izdelkov. • Zamenjava izdelkov in tehnike pospeševanja. • Načrt zamenjave. • Higijenski standardi, standardi varnosti in zdravja pri delu (VZD).
Namešča različne znake in nalepke s cenami na izdelke za običajno in promocijsko prodajo.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacija in optimizacija prodajnega prostora. • Značilnosti izdelkov. • Zamenjava izdelkov in tehnike pospeševanja. • Načrt zamenjave. • Nalepke s cenami, plakati, viseči kartončki.
Opravlja promocijske dejavnosti za izdelke v skladu s promocijskim načrtom prodajnega mesta.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacija in optimizacija prodajnega prostora. • Značilnosti izdelkov. • Zamenjava izdelkov in tehnike pospeševanja. • Načrt promocijskih dejavnosti. • Popusti, vavčerji in darila.

4. Izvaja storitve za stranke in prodajne tehnike na prodajnem mestu

Naloge	Znanje in spretnosti
<p>Pozdravlja stranke v trgovskem prostoru in ugotavlja njihove potrebe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Profil in funkcije pomočnika. • Proces zagotavljanja pomoči: koraki, vedenje in povezani odnosi. • Vrste strank. • Odkrivanje potreb. • Tehnike spraševanja. • Medosebna komunikacija. • Poseben besednjak angleškega jezika. • Konkretni stavki.
<p>Razkazuje izdelke in storitve ter njihove značilnosti, pogoje prodaje in poprodajne storitve.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Profil in funkcije pomočnika. • Proces zagotavljanja pomoči: koraki, vedenje in povezani odnosi. • Vrste strank. • Odkrivanje potreb. • Tehnike spraševanja. • Medosebna komunikacija. • Značilnosti izdelkov/storitev. • Poseben besednjak angleškega jezika. • Konkretni stavki.
<p>Obdela prodajo stranki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Profil in funkcije pomočnika. • Proces zagotavljanja pomoči: koraki, vedenje in povezani odnosi. • Medosebna komunikacija. • Številčni izračun. • Promocijski načrt trgovinske organizacije. • Trgovinski dokumenti (računi/prejemki, garancije, tovarni list). • Poseben besednjak angleškega jezika. • Programska oprema, značilna za trgovinsko dejavnost: plačevanje in zaračunavanje, oprema in sistemi, ki jih uporabljajo podjetja.
<p>Pakira izdelke glede na njihove značilnosti in v skladu z željami stranke.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Profil in funkcije pomočnika. • Proces zagotavljanja pomoči: koraki, vedenje in povezani odnosi. • Vrste strank. • Odkrivanje potreb. • Tehnike spraševanja. • Medosebna komunikacija. • Značilnosti izdelkov/storitev. • Pakiranje izdelkov in tehnike pakiranja. • Poseben besednjak angleškega jezika. • Konkretni stavki.

Naloge	Znanje in spretnosti
Se poslovi od stranke na način, ki ga določi prodajalna.	<ul style="list-style-type: none"> • Profil in funkcije pomočnika. • Proces zagotavljanja pomoči: koraki, vedenje in povezani odnosi. • Vrste strank. • Medosebna komunikacija. • Merila za pozdravljanje strank so notranje opredeljena. • Poseben besednjak angleškega jezika. • Konkretni stavki.
Odpira in zapira blagajno.	<ul style="list-style-type: none"> • Oprema in sistemi, ki se uporabljajo v trgovinski dejavnosti. • Trgovinski dokumenti: kontrolni list gotovine.

5. Izjava tehnike telefonske pomoči za stranke

Naloge	Znanje in spretnosti
Uporablja vzpostavljeno dobrodošlico.	<ul style="list-style-type: none"> • Profil in funkcije pomočnika. • Koraki in pravila telefonske pomoči. • Vrste strank. • Medosebna komunikacija. • Telefonska komunikacija. • Poseben besednjak angleškega jezika. • Konkretni stavki.
Uporablja podporo glede na navodila izvajalca v skladu z vrsto storitve.	<ul style="list-style-type: none"> • Profil in funkcije pomočnika. • Koraki in pravila telefonske pomoči. • Vrste strank. • Podporna pisava za izvajalca. • Medosebna komunikacija. • Telefonska komunikacija. • Poseben besednjak angleškega jezika. • Konkretni stavki.
Se poslovi od stranke na način, ki ga določi trgovsko podjetje.	<ul style="list-style-type: none"> • Profil in funkcije pomočnika. • Koraki in pravila telefonske pomoči. • Vrste strank. • Podporna pisava za izvajalca. • Medosebna komunikacija. • Telefonska komunikacija. • Merila za pozdravljanje strank so notranje opredeljena. • Poseben besednjak angleškega jezika. • Konkretni stavki.

6. Izvaja postopke za zvestobo kupcev

Naloge	Znanje in spretnosti
Spremlja vključenost v programe zvestobe.	<ul style="list-style-type: none">• Koncept in cilji zvestobe.• Tehnike ohranjanja kupcev.• Dokumenti in nadzor strank.• Številčni izračun.• Pripomočki za ocenjevanje zadovoljstva strank.• Programska oprema za zvestobo kupcev v trgovinski dejavnosti.

7. Izvaja postopke za poprodajne storitve

Naloge	Znanje in spretnosti
Izvaja postopke oddelčnih poprodajnih storitev v zvezi z garancijami, podporo in storitvami.	<ul style="list-style-type: none">• Standardi podjetja glede storitev za stranke: garancije, podpora in storitve.• Načela potrošniške zakonodaje.• Medosebna komunikacija.• Poseben besednjak angleškega jezika.• Konkretni stavki.
Opravlja vračila izdelkov v skladu z vzpostavljenimi merili in pogoji.	<ul style="list-style-type: none">• Standardi podjetja glede storitev za stranke: garancije, podpora in storitve.• Številčni izračun.• Posebna programska oprema za trgovinsko dejavnost: plačila in računi.

8. Obravnava pritožbe strank v skladu s postopki

Naloge	Znanje in spretnosti
Obravnava pritožbe in pri tem uporablja notranje postopke za vodenje pritožb.	<ul style="list-style-type: none">• Značilnosti izdelkov.• Procesi in standardi glede storitev za stranke: garancije, podpora in storitve.• Načela potrošniške zakonodaje.• Postopki za vodenje pritožb.• Medosebna komunikacija.• Koncepti obvladovanja konfliktov.• Poseben besednjak angleškega jezika.• Konkretni stavki.

9. Izpolnjuje trgovinske dokumente

Naloge	Znanje in spretnosti
Izpolni garancije (čeke, račune itn.).	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumenti o prodaji. • Trgovinsko pravo – pogodbe in dolžniške obveznosti. • Koncepti davčne zakonodaje. • Poznavanje komercialnih izračunov.
Izpolni predlog za popust.	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumenti o prodaji. • Trgovinsko pravo – pogodbe in dolžniške obveznosti. • Koncepti davčne zakonodaje. • Komercialni izračuni.
Izpolni dokumente, povezane s prodajnimi pogodbami (naročilnica, dobavnica, račun, bremenopis, dobropis in prejemek).	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumenti o prodaji. • Trgovinsko pravo – pogodbe in dolžniške obveznosti. • Koncepti davčne zakonodaje. • Komercialni izračuni. • Posebna programska oprema.

ŠPANIJA

Blagovni manipulant izvaja naloge, povezane z zamenjavo blaga v razstavnem prostoru in skladišču, v skladu s predhodno opredeljenimi tehničnimi merili, pri tem pa blago prevaža sam ali pa z mehanskimi pripomočki. Delavec etiketira, šteje, preverja, tehta in pakira blago, piše opombe in izvaja nadzor. Strankam svetuje glede lokacije blaga in drugih zadev ter opravlja naloge čiščenja, ki izhajajo iz njegovega položaja.

KAJ POČNE?	KAKO TO POČNE?
<ul style="list-style-type: none">• Nalaganje in razlaganje prejetega blaga na razkladalnišču obrata.	<ul style="list-style-type: none">• Sodelovanje pri paletiranju in depaletiranju prejetega blaga.• Preverjanje, ali so stanje in značilnosti prejetih izdelkov blaga v skladu z navedeno zahtevo in predpisi.• Izvajanje del nakladanja in razkladanja različnih izdelkov.
<ul style="list-style-type: none">• Porazdelitev blaga v skladišču glede na vrsto, vedno upoštevajoč za to predpisana pravila in postopke.	<ul style="list-style-type: none">• Označevanje, štetje, preverjanje tehtanje in pakiranje prejetega blaga.• Pisanje opomb in izvajanje potrebnega nadzora za nadaljnje upravljanje blaga, shranjenega v skladišču.• Razvrstitev različnega blaga, tako da je ta na pravem mestu v skladišču.• Urejanje izdelkov v skladu s standardi in postopki, ki so vzpostavljeni v ta namen.
<ul style="list-style-type: none">• Spremljanje zalog in obnavljanje izdelkov na različnih policah v prodajalni.	<ul style="list-style-type: none">• Spremljanje in nadzorovanje stanja na policah v različnih predelih prodajalne glede na vzpostavljena merila.• Zapisovanje značilnosti izdelkov v vsakem predelu.• Zagotavljanje, da so na policah vedno potrebni izdelki, tako da ima stranka na izbiro kar najširšo ponudbo blaga.• Premikanje, ročno ali s posebnimi stroji, različnih izdelkov za obnovitev razstavnega prostora.• Obnavljanje izdelkov oz. blaga, ki ga je zmanjkalo.
<ul style="list-style-type: none">• Svetovanje strankam in zagotavljanje podpore različnim delom prodajalne.	<ul style="list-style-type: none">• Zbiranje vseh informacij, ki so potrebne za usmeritev stranke v tiste zadeve, ki bi jih lahko potrebovala.• Po potrebi sodelovanje pri oblikovanju drugih nalog, potrebnih za delovanje prodajalne.• Podpora pri čiščenju poslovalnice.

Položaj blagovnega manipulanta v organizaciji dela v podjetju bi bila:

Supermarket ali hipermarket vodi vodja oz. poslovodja.

V manjšem supermarketu so v hierarhiji pod poslovodjo oddelčni vodje vsakega oddelka. Blagovni manipulant je neposredno odvisni od slednjih, saj so del ekipe delavcev z enakimi kvalifikacijami. Prav tako je običajno prisoten tudi koordinator blagovnih manipulantov in se lahko vključi v usklajevanje dela zamenjave.

Delovno orodje oz. materiali, potrebni za razvoj njihove dejavnosti, so:

- Skladiščna oprema: viličarji, vozila z mehanizmom za dviganje, transportni trakovi, dvigala, paletizerji, ročni vozički, lepljenje, označevanje, tehtnica, tehtnica za žerjav itn.
- Orodje in strojna oprema: čitalniki kod, evidenca vhodnega in izhodnega blaga, inventura in računi.

Splošne kompetence

- **USMERJENOST K STRANKAM:** To vključuje željo delavca, da pomaga oz. ustreže strankam, in s tem zadovolji njihove potrebe. Stranka je središče trgovinske dejavnosti, tako da morajo vsi delavci izkazati pripravljenost in trud, da jim ustrežejo.
- **EKIPNO DELO IN SODELOVANJE:** Pomenita namero po sodelovanju z drugimi, pridružitve neki skupini in skupno delo v primerjavi z individualnim in konkurenčnim. Blagovni manipulant je del ekipe, tako da morajo delovati vzajemno z drugimi, da bi dosegli cilje, ki jih je zastavilo podjetje.
- **USMERJENOST K DOSEŽKOM:** Pomeni skrb za dobro izvedbo dela ali preseganje nekega standarda. Izpolnjevanje pričakovanj stranke v zvezi z obravnavo, učinkovitostjo in hitrostjo izvedbe dela je pomembno za tega delavca.
- **PRILAGODLJIVOST:** Je sposobnost prilagajanja

in učinkovitega dela v različnih situacijah in z različnimi ljudmi ali različnimi skupinami. Blagovni manipulant dela z več različnimi ljudmi ves dan, zato je sposobnost prilagajanja vsakemu od teh temeljna veščina, ki jo potrebuje pri obravnavi in osebni pozornosti, ki jo nameni strankam.

- **SAMOOBVLADOVANJE:** Je sposobnost zadrževanja svojih čustev pod nadzorom in preprečevanja negativnih reakcij na provokacije, ugovarjanje ali sovražnost drugih oz. med delom v stresnih razmerah. Do teh situacij lahko pride pri ukvarjanju s strankami, poklicni delavec pa mora vseskozi ostati miren in spoštljiv do stranke ter vzpostaviti primerne mehanizme za obvladovanje nastale situacije.
- **TEMELJITOST PRI OPRAVLJANJU NALOG:** Temeljnost pri predstavljanju izdelkov na policah je zelo pomembna lastnost blagovnega manipulanta. Prav tako je pomembno, da intenzivno pregleduje izdelke, ki so na voljo stranki, da bi zagotovil, da so v popolnem stanju.
- **INTEGRITETA:** Je delovanje v skladu s tem, kar vsak smatra, da je pomembno glede na njegove/njene vrednote. Blagovni manipulant je v nenehnem stiku z blagom, ki ni v lasti. V tem kontekstu morajo biti osebne vrednote

teh delavcev trdne v izogib kršitvam.

Posebne kompetence

- **VODENJE OBNOVE IZDELKOV V RAZSTAVNEM PROSTORU:** Poznavanje in uporaba konkretnih tehnik za ohranjanje optimalne ravni zalog in s tem zagotavljanje razpoložljivosti izdelkov za stranke v različnih delih poslovalnice.
- **POZNAVANJE TEHNIK GLEDE STORITEV ZA STRANKE:** Poznavanje in izvajanje ustreznih tehnik pri storitvah za stranke, če stranke potrebujejo njihove storitve.
- **NAROČANJE:** Poznavanje in uporaba vzpostavljene metodologije za reševanje more-

bitnih naročil od strank v zvezi z izdelki, ki jih prodaja podjetje, na podlagi poznavanja zaloge podjetja.

- **SODELOVANJE PRI OGLAŠEVANJU NA PRODAJNEM MESTU:** Poznavanje in uporaba oglaševalskih tehnik na prodajnem mestu za izboljšanje odločitve o nakupu in posodabljanje informacij, da bi ustrezno pomagali strankam.
- **REŠEVANJE PRITOŽB STRANK:** Poznavanje in uporaba posebnih tehnik za reševanje pritožb strank v sklopu njihovih odgovornosti in v skladu z merili in postopki, vzpostavljenimi v podjetju.

1. 4. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE ZA DELO BLAGOVNEGA MANIPULANTA

1. 4. 1.

FORMALNO IN NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE ZA BLAGOVNEGA MANIPULANTA

PORTUGALSKA

Za kvalifikacijo nižjega prodajalca obstajata dve vrsti začetnih programov izobraževanja in usposabljanja ter s tem dvojna certifikacija – šolsko spričevalo in kvalifikacija:

- za mlade: od 1200 do 2109 ur, odvisno od kandidatove stopnje izobrazbe ob vpisu;
- za odrasle: od 1940 do 2390 ur, odvisno od kandidatove stopnje izobrazbe ob vpisu.

Program izobraževanja in usposabljanja za mlade je sestavljen iz 4 različnih delov: socialni in kulturni (jeziki, kultura, komunikacija, državljanstvo in družba); znanstveni, tehnološki del in na koncu še obdobje delovne prakse.

Program izobraževanja in usposabljanja za odrasle je sestavljen iz 3 delov usposabljanja, kot sledi:

- avtonomno učenje (prečno): pripomočki za samostojno učenje s pomočjo, ki omogočajo povezovanje in razvoj navad ekipnega dela, opredelitev individualnih in kolektivnih pogojev in opredelitev pravil dela in razmerij;

- osnovno usposabljanje (državljanstvo, zaposljivost; komunikacija in jeziki, matematika za življenje in IKT);
- tehnološko usposabljanje (organizirajo ga enote kratkoročnega usposabljanja, ki jih je mogoče samostojno potrditi in overiti);
- delovna praksa.

Te programe usposabljanja – kot vsi programi usposabljanja, ki nosijo dvojno spričevalo – je zasnovala državna agencija za kvalifikacije in jih vključila v nacionalni katalog kvalifikacij.

Kakor je navedeno zgoraj, kadarkoli se ugotovijo potrebe znotraj posamezne kvalifikacije in ustrezne poti usposabljanja, panožni sveti za kvalifikacije ali akterji nacionalnega sistema kvalifikacij opredelijo te potrebe kataloga in predlagajo izključitev/vključitev oz. posodobitev kvalifikacij.

Vsak subjekt, ki organizira in izvaja te programe usposabljanja, je odgovoren za njegovo načrtovanje.

Na Portugalskem so izvajalci formalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja za nižjega prodajalca centri za poklicno usposabljanje, strokovne šole in srednje šole. Izvajalci neformalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja so centri za nove priložnosti od marca 2013 imenovani "Centros para a Qualificação e o Ensino Profissional" (Centri za kvalifikacije in poklicno usposabljanje).

Poklicne kompetence za delo nižjega prodajalca so opisane v profilu priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc v nacionalnem katalogu kvalifikacij.

V portugalskem nacionalnem katalogu kvalifikacij lahko za vse kvalifikacije, vključno s kvalifikacijo nižjega prodajalca, najdemo (<http://www.catalogo.anqep.gov.pt/Qualificacoes/Referenciais/874>) poklicni profil, reference usposabljanja in referenčni okvir za priznavanje, potrjevanje in certificiranje kompetenc (osnovni in tehnološki del).

Po drugi strani je v portugalskem nacionalnem katalogu mogoče najti in prepoznati tudi „vodič dostopa“ do subjektov, ki omogočajo dostop do te kvalifikacije <http://www.catalogo.anqep.gov.pt/Qualificacoes/Detalhe/874> – v primeru kvalifikacij nižjega prodajalca vse informacije o ponudbah izobraževanja in poklicnega usposabljanja za mlade (ponudbe izobraževanja in poklicnega usposabljanja za odrasle je mogoče najti, tako da se neposredno obrnete na regionalni direktorat za izobraževanje in/ali regionalne delegacije IEFP).

ŠPANIJA

Izobraževanje na poklicnih šolah in v podjetjih. Podjetja so izvajalci neformalnega izobraževanja.

Poklicne šole pa so izvajalci formalnega izobraževanja.

Vodenje centrov za poklicno usposabljanje je v pristojnosti avtonomnih skupnosti in je lahko na ravni okrožja ali občine.

Na primer, nekateri izvajalci formalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja za nižjega prodajalca v mestu Barcelona so:

- Srednja šola Lluisa Cura,
- Srednja šola Joan Brossa,

- Srednja šola Poble Nou,
- Centro de Estudios Politécnicos,
- Centro de Estudios Sant Francesc,
- Centro de estudios Roca,
- Colegio La Salle Barceloneta,
- Escuela Palcam,
- Centro de Formacion Aset-España.

Izobraževanje/usposabljanje za blagovnega manipulanta je vključeno v sistem nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

SLOVENIJA

V Sloveniji obstajajo zgolj neformalni programi usposabljanj za blagovnega manipulanta, ki jih izvajajo nekateri večji delodajalci. Ta neformalna usposabljanja so interna in so namenjena samo njihovim zaposlenim. Vsako interno usposabljanje je prilagojeno posebnim potrebam in poslovni praksi posameznega delodajalca. Ta notranja usposabljanja so večinoma usmerjena v prakso in niso širše ali formalno priznana. V Sloveniji prav tako ni poklicnega standarda in nacionalne poklicne kvalifikacije za delovno mesto blagovnega manipulanta, prav tako ni splošnega programa usposabljanja in posebnih modulov usposabljanja za delovno mesto blagovnega manipulanta.

1. 4. 2.

PRAKSE USPOSABLJANJA PRI DELODAJALCIH

PORTUGALSKA

Začetni programi izobraževanja in usposabljanja za kvalifikacijo nižjega prodajalca – za mlade in odrasle – vključujejo obdobje delovne prakse v nekem podjetju.

Vendar pa za to usposabljanje na delovnem mestu ni nobenega uradnega/skupnega priročnika, le programi prakse na podlagi poklicnega profila nižjega prodajalca, ki opisujejo ustrezne cilje in dejavnosti usposabljanja.

ŠPANIJA

Velika podjetja imajo svoje programe usposabljanja. Neformalno izobraževanje/usposabljanje ima za delodajalce dopolnilno vrednost.

1. 4. 3.

VSEBINA PROGRAMA USPOSABLJANJA ZA BLAGOVNEGA MANIPULANTA

PORTUGALSKA

Program izobraževanja in usposabljanja za odrasle, sestavljen iz enot za usposabljanje v višini 25/50 ur in razdeljen na **2 različna dela**

- osnovni in tehnološki:
- tehnološki del – 775 ur,
- delovna praksa – 120 ur.

Enote za usposabljanje, povezane z dejavnostmi blagovnega manipulantata – tehnološko usposabljanje

Enote za usposabljanje	Ure
Izvajanje, logistika in upravljanje zalog	50
Načela upravljanja zalog	50
Skladiščenje	50
Tehnike pospeševanja prodaje	50
Osnove okoljevarstva ter varnosti in zdravja pri delu	25
Medosebna komunikacija – odločna komunikacija	50
Profil in funkcije enote za trgovanje	25
Enota za trgovanje	50
Telefonska enota za trgovanje	25
Angleščina – enota za trgovanje	50
Zvestoba kupcev	25
Garancije, podpora in poprodajne storitve	25
Pritožbe – obravnava in napotitev	50
Angleški jezik – enota za trgovanje pri poprodajnih storitvah	50
Sistem trgovinske organizacije – načela delovanja	25
Trgovinski dokumenti	50
Organizacija in vzdrževanje datotek	25
Programska oprema za poslovanje	50
Oprema in sistemi za poslovanje	50

Opis enot za usposabljanje, povezanih z dejavnostmi blagovnega manipulantu – tehnološko usposabljanje

1. Izvajanje, logistika in upravljanje zalog

Cilji

1. Vzpostaviti in izvajati metodologije za upravljanje in logistiko.
2. Prepoznati in opredeliti tehnike upravljanja zalog.
3. Prepoznati različne faze strategij nakupovanja/pogajanja z dobavitelji.
4. Prepoznati in analizirati različne stroške, povezane z zalogami in skladiščenjem.
5. Uporabiti glavne dokumente o informativni in pregledani zalogi.

Vsebina

- Izvajanje.
- Upravljanje zalog.
- Načela upravljanja z zalogami.
- Stroški, povezani z zalogami.
- Upravljanje ravni povpraševanja/zalog.
- Predvidene koristi upravljanja zalog.
- Inventurni pregled.

2. Načela upravljanja z zalogami

Cilj

Oštevilčiti in opredeliti temeljna načela upravljanja skladišča.

Vsebina

- Skladiščni objekti.
- Skladiščna oprema.
- Organizacija prostora, izdelkov in dokumentov.
- Logistični vidiki majhnega skladišča.

3. Skladiščenje

Cilj

Našteti vse vidike, vključene v sprejem, dobavo in pakiranje različnih vrst izdelkov.

Vsebina

- Kdaj in kako naročiti.
- Minimalno zavarovanje zaloge.
- Sprejem blaga in ustrezen pregled.
- Vnosi in rezultati pregleda.

4. Osnove okoljevarstva ter varnosti in zdravja pri delu

Cilji

1. Prepoznati glavne okoljevarstvene težave.
2. Spodbujati uporabo dobrih praks za okolje.
3. Pojasniti pojme, povezane z varnostjo, higieno in zdravjem pri delu.
4. Prepoznati pomen varnosti, higiene in zdravja pri delu.
5. Prepoznati obveznosti delodajalca/delavca v skladu z veljavno zakonodajo.
6. Prepoznati ključne nevarnosti delovnega mesta/poklica in izvajati preventivne in zaščitne ukrepe.
7. Prepoznati znake za zdravje in varnost.
8. Pojasniti, zakaj je kolektivna/osebna varo-

valna oprema pomembna.

Vsebina

- Okolje.
- Varnost, higiena in zdravje pri delu:
 - osnovni pojmi,
 - zakonodajni okvir,
 - delovne nesreče,
 - poklicne bolezni,
 - glavna poklicna tveganja,
 - znaki, povezani z varnostjo in zdravjem,
 - kolektivna in osebna varovalna oprema.

5. Trgovinski dokumenti

Cilj

Izpolniti dokumente v skladu z različnimi fazami trgovinske dejavnosti, pri tem pa poznati osnovne standarde kroga delovnih mest v podjetju.

Vsebina

- Pojem „dokument“.
- Različni deli dokumenta.
- Naročilnice, zahtevki, kupoprodajne pogodbe itn.
- Smernice za odpremo.
- Računi.
- Spreminjanje dokumentov.
- Prejemki.
- Čeki.
- Pisma.
- Blagajna.
- Predlogi za popuste.
- Predlagane zbirke.
- Krog delovnih mest.

6. Organizacija in vzdrževanje datotek

Cilj

Opisati funkcije in zahteve vodenja datotek.

Vsebina

- Tehnike vodenja datotek.

7. Programska oprema za poslovanje

Cilj

Izvajati naloge s standardno programsko opremo za trgovinsko dejavnost.

Vsebina

- Poslovna programska oprema.

8. Oprema in sistemi za poslovanje

Cilj

Uporabljati telematiko v uporabnikovem pogledu na prodajno mesto in upravljati sisteme, povezane z zaščito blaga.

Vsebina

- Oprema in najpogostejše aplikacije na prodajnem mestu.
- Sistemi proti kraji.

Z vidika vseživljenjskega učenja vsi posamezniki, ki zaključijo osnovno stopnjo za nižjega prodajalca po programu izobraževanja in usposabljanja ali po postopku priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc, pridobijo dvojno potrdilo – šolsko spričevalo in poklicno kvalifikacijo.

Akademsko potrdilo, ki izhaja iz programa izobraževanja in usposabljanja na osnovni ravni, omogoča tako mladim kot tudi odraslim, da nadaljujejo svoje šolanje s programom izobraževanja in usposabljanja na sekundarni ravni ali da se vpišejo v postopek priznavanja, potrjevanja in certificiranja kompetenc, ki so namenjene pridobivanju kvalifikacije na srednješolski ravni.

Druga pozitivna prvina programov izobraževanja in usposabljanja za nižjega prodajalca je raznovrstnost delov učnega načrta za usposabljanje, ki pokriva vse znanje, spretnosti in kompetence, ki jih mora imeti nižji prodajalec ob koncu usposabljanja:

- Mladi: socialni in kulturni del (jeziki, kultura, komunikacija, državljanstvo in družba); znanstveni del, tehnološki del in na koncu delovna praksa.
- Odrasli: osnovno usposabljanje (državljanstvo in strokovnost; družba, tehnologija in znanost; kultura, jezik in komunikacija); portfelj reflektivnega učenja (prečno); tehnološko usposabljanje in praktično usposabljanje v poklicnem kontekstu.

ŠPANIJA

Priporočeno formalno usposabljanje

Na voljo ni programa za formalno usposabljanje.

Poklicno usposabljanje za zaposlitev:

- **Organizator prodajnega mesta v supermarketu.**
- **Vodja skladišča.**

Poklicno usposabljanje za zaposlitev, namenjeno brezposelnim osebam.

Vpisne zahteve: Nižja srednješolska izobrazba, višja srednješolska izobrazba ali poklicno usposabljanje II.

Akademski raven: Splošno znanje ali podobno.

Navzkrižno usposabljanje

- **TRGOVSKA KULTURA IN USMERJANJE NA TRGU DELA:** Analiza trgovskega sistema in umestitev svojega poklica vanj, prepoznavanje funkcij in nalog v trgovskem okolju za usmerjanje njihovih dejanj na trgu dela v skladu z njihovimi veščinami in zanimanji v povezanem poklicnem načrtu.
- **PREPREČEVANJE POKLICNIH TVEGANJ:** Izvajanje pravil in potrebnih ukrepov, ki lahko vplivajo na varnost ljudi, objektov in opreme v njihovi dejavnosti. Analiza tistih določb zakona o preprečevanju poklicnih tveganj, ki lahko vplivajo na njihovo delo.

- **KAKOVOST STORITEV IN STORITVE ZA STRANKE:** Uporaba komunikacijskih spretnosti in pozornosti, tako da doseže najvišjo kakovost storitev za stranke in zadovoljstva z njihovega vidika.
- **TEHNIKE ZA UPRAVLJANJE SKLADIŠČA IN SKLADIŠČENJE:** Pridobivanje potrebnega strokovnega znanja za učinkovito vodenje procesov skladiščenja blaga in vodenje skladišča.
- **OSNOVNA PROGRAMSKA OPREMA V PISARNI:** Uporaba in izkoriščanje osnovnih možnosti najpogostejše programske opreme za upravljanje skladišča, izpolnjevanje naročil, štetje trgovskega blaga v prodajnem prostoru in tako naprej.

Posebno usposabljanje

- **KOMUNIKACIJA IN VEDENJE STRANK:** Pridobivanje teoretičnega in praktičnega znanja, potrebnega za učinkovito uporabo komunikacijskih in prodajnih tehnik, namenjenih procesu priprave na prodajo.
- **STORITVE ZA STRANKE:** Učenje, kako uporabiti komunikacijske spretnosti za vzdrževanje notranjih in zunanjih procesov storitev za stranke: informacije, pritožbe, predlogi in zbiranje povratnih informacij.
- **NADZOR IN SPREMLJANJE SKLADIŠČENJA IN ODPREME:** Pridobivanje potrebnih veščin za organizacijo skladiščenja surovin ali končnih izdelkov z razvrstitvijo nalog, kontroliranjem teže, posodabljanjem popisa zaloge in spremljanjem rokov uporabe, kot tudi hlajenje sob in komor za zagotavljanje razmer za razdeljevanje.
- **NABAVA V SKLADIŠČU ALI RAZSTAVNEM PROSTORU:** Pridobivanje znanja, potrebnega za naročanje v skladu s potrebami, prejetje, prepoznavanje in pregledovanje materialov in pomožnih izdelkov, potrebnih za oskrbo razstavnega prostora.
- **UVOD V UPRAVLJANJE ZALOG:** Pridobi-

vanje znanja, potrebnega za pomoč v postopku pregleda zalog, ocenjevanja in vodenja.

- **UVOD V ORGANIZACIJO PRODAJNEGA MESTA:** Pridobivanje znanja, potrebnega za učinkovito in ustrezno uporabo oglaševalskih tehnik na prodajnem mestu in s tem optimizacijo prodajnega prostora ter stimuliranje strank.
- **VEDENJE, POVEZANO Z ZDRAVJEM IN VARNOSTJO:** Predvidevanje nevarnosti na delovnem mestu in določanje preventivnih in/ali zaščitnih zdravstvenih ukrepov, zmanjševanje dejavnikov tveganja in zagotavljanje prve pomoči v primeru nesreče.
- **UVOD V RAČUNALNIKE IN UPORABA TER UPRAVLJANJE TRGOVINSKE PROGRAMSKE OPREME:** Poznavanje splošnega delovanja osebnega računalnika in delovanja njegovih posameznih komponent ter splošen postopek vnašanja in uporabe programskih aplikacij.

To področje ne zahteva znatnega usposabljanja ali izkušenj pri večini poklicnih profilov, da bi dosegli visoko uspešnost kot delavci. Na ta način so prikazani v zaposlitvenih oglasih, saj ima mnogo podjetij, ki pogosto zaposlujejo ta poklicni profil, svoje lastne prodajne tehnike in storitve za stranke, ki jih prenešajo na delavca.

Kakorkoli, **usposabljanje v posebnih programih**, ki so narejeni in prilagojeni za trgovino, **je visoko cenjeno**, saj zajema vsebine, kot so upravljanje in trženje v majhnih in srednje velikih podjetjih, nabava in trgovska združenja, prodajne tehnike in storitve za stranke, nove tehnologije za trgovska razmerja in drugo.

ZAKLJUČKI:

- V Sloveniji niso opredeljene poklicne kompetence za blagovnega manipulanta. Na Portugalskem in v Španiji smo našli dobre primere, ki jih želimo prenesti v Slovenijo. Kot zaključek k temu poglavju lahko ugotovimo, da kljub temu, da tako v Španiji kot na Portugalskem ni zakonsko določenih izobrazbenih pogojev za opravljanje del v trgovinski dejavnosti, imata obe državi na področju trgovine sprejete poklicne standarde, podobno kot je to v Sloveniji.
- V obeh državah, tako na Portugalskem kot tudi v Španiji, se izvajajo izobraževalni programi na področju trgovinske dejavnosti, vendar pa so med državami razlike, predvsem na področju priznavanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. V Sloveniji ta sistem na področju trgovine ni uveljavljen, medtem ko je predvsem na Portugalskem sistem priznavanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij razširjen tudi v trgovinskem sektorju.

- Glede na to, da sta obe državi, tako Španija kot Portugalska, definirali vsebino izobraževanja in usposabljanja za blagovne manipulante znotraj izobraževalnih programov na področju trgovine, je treba po

pregledu vsebine programov in poklicnih standardov za namen prenosa znanja za blagovnega manipulant v Slovenijo slediti usmeritvi, da se opravi prenos v točkah, ki se nanašajo na vsebino dela teh oseb, kot sledi:

Prenos inovacije in primeri dobre prakse – opredelitev kompetenc, relevantnih za poklic blagovnega manipulant v trgovinski dejavnosti, v Španiji

POKLICNA KVALIFIKACIJA	POMOŽNE TRGOVINSKE DEJAVNOSTI <ul style="list-style-type: none"> • Španski uradni list št. 180 z dne 26. julija 2008, stran 32498 • Španski uradni list št. 312 z dne 28. decembra 2011, stran 143231
STOPNJA	1
POTREBNA ZNANJA	<ul style="list-style-type: none"> • UC1327_1: Opravljanje pomožnih dejavnosti zamenjave in osveževanja ponudbe izdelkov na prodajnem mestu. • UC1326_1: Hitra in učinkovita priprava naročil v skladu s standardnimi postopki. • UC1328_1: Rokovanje z izdelki na maloprodajnem območju in v bližini distribucijskega območja ter njihovo premeščanje s pomočjo palet in vozičkov. • UC1239_1: Strukturirano in formalizirano zagotavljanje storitev in pomembnih informacij strankam.
POTREBNI MODULI USPOSABLJANJA IN NJIHOVO TRAJANJE	<p>Trajanje usposabljanja: 270 ur</p> <ul style="list-style-type: none"> • MF1327_1: Pomožne dejavnosti na prodajnem mestu (90 ur) • MF1326_1: Komisioniranje (40 ur) • NF1328_1: Rokovanje z izdelki in njihovo premeščanje s pomočjo palet in vozičkov (50 ur) • MF1329_1: Osnovno delo s strankami (50 ur) • MP0406: Modul pripravništva za pomožne trgovinske dejavnosti (40 ur)
DELOVNA MESTA, POVEZANA S POSAMEZNIM CERTIFIKATOM	<ul style="list-style-type: none"> • Polnilec polic v trgovini • Skladiščnik • Bližnji peš dostavljavec • Ročni embaler/pakirec • Komisionar • Prodajalec

Prenos inovacije in primeri dobre prakse – opredelitev kompetenc, relevantnih za poklic blagovnega manipulanta v trgovinski dejavnosti, na Portugalskem

Osnovna naloga 1:	Kontrola zalog
Podnaloge:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izbira in izračunavanje potrebnih zalog za različne kategorije izdelkov, različne vrednosti in dneve 2. Vpisovanje podatkov o dobaviteljih v podatkovno zbirko 3. Izbira in izvajanje dobaviteljevega načrtovanega vrstnega reda pomembnosti 4. Izračunavanje minimalne zaloge za vsak izdelek z upoštevanjem dobavnih rokov dobaviteljev in rotacije zalog
Osnovna naloga 2:	Sprejemanje izdelkov od dobaviteljev in njihovo pakiranje
Podnaloge:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprejemanje dobaviteljevih izdelkov v skladu z razporedom dobave in na podlagi naročil 2. Postavljanje prejetih izdelkov na ustrezna mesta 3. Sodelovanje pri vodenju inventarja, štetje in preverjanje števila izdelkov ter vodenje tozadevne evidence
Osnovna naloga 3:	Uporaba tehnik razstavljanja izdelkov in nadomeščanje izdelkov na prodajnem mestu
Podnaloge:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nadomeščanje izdelkov na prodajnem mestu v skladu z načrtom nadomeščanja izdelkov 2. Organizacija polic in otokov, razstavljanje izdelkov in prikazovanje informacij o njihovih cenah 3. Razpostavljanje različnih označb in nameščanje nalepk s ceno na izdelke v redni ali promocijski prodaji 4. Izvajanje promocije izdelkov na prodajnem mestu v skladu s promocijsko strategijo
Osnovna naloga 9:	Izpolnjevanje trgovske dokumentacije
Podnaloge:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izpolnjevanje formularjev (čekov, računov itd.) 2. Izpolnjevanje predlogov za popust 3. Izpolnjevanje dokumentacije, povezane s prodajnimi pogodbami (vrstni red, dobava, račun, bremenopis, dobropis, potrdilo o plačilu)

STATISTIČNA PRILOGA: EKONOMSKO OKOLJE V RS IN EU TER NEKATERI PODATKI O PREBIVALSTVU, ŽIVLJENJSKIH POGOJIH IN IZOBRAZBI

Tabela 11: Bruto domači proizvod po posameznih državah, 2012

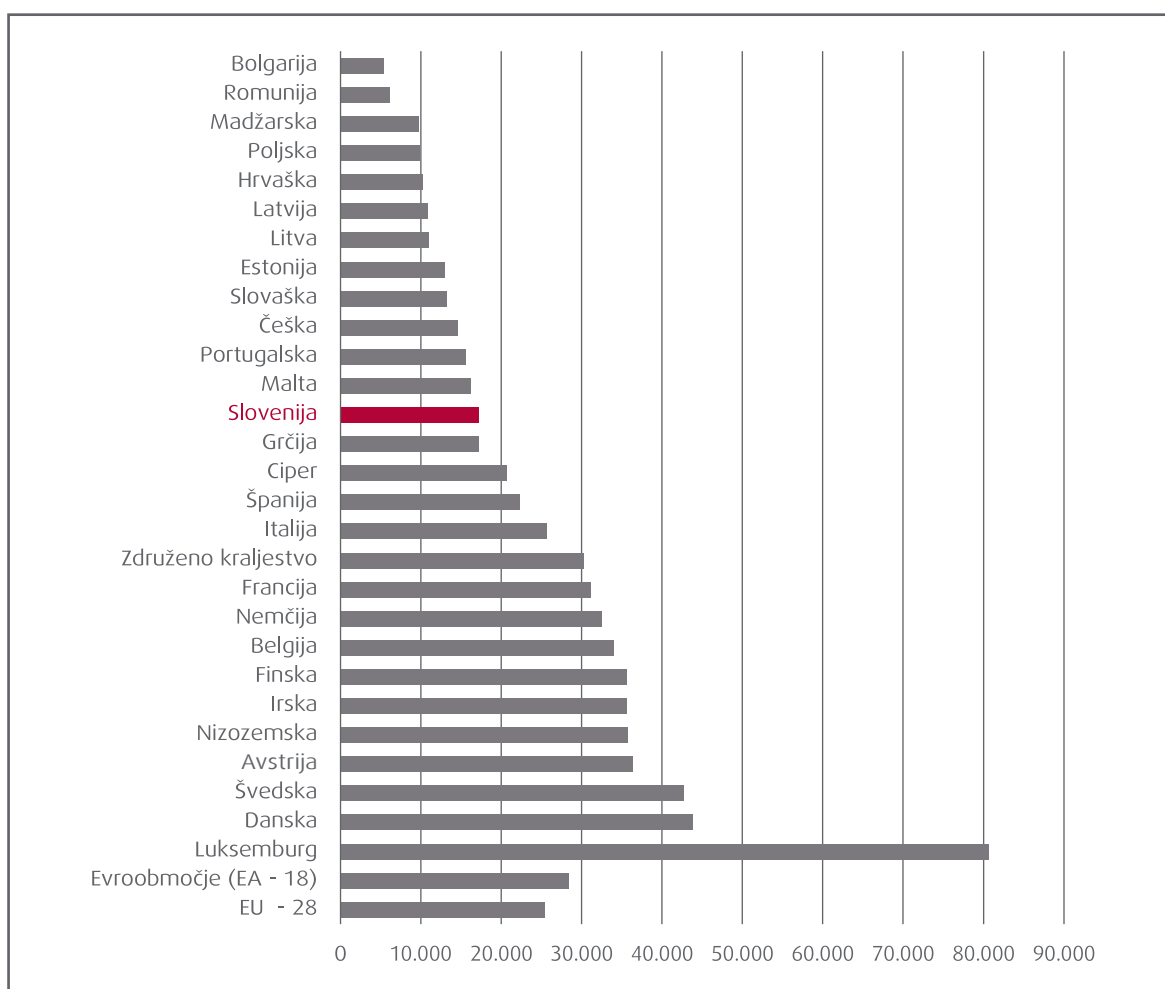
	BDP v tekočih cenah	
	(EUR/prebivalca)	(1.000 milijonov EUR)
	2012	
EU - 28	25.500	12.971
Evroobmočje (EA - 18)	28.400	9.506
Luksemburg	80.700	43
Danska	43.900	245
Švedska	42.800	408
Avstrija	36.400	307
Nizozemska	35.800	599
Irska	35.700	164
Finska	35.600	193
Belgija	34.000	376
Nemčija	32.600	2.666
Francija	31.100	2.031
Združeno kraljestvo	30.300	1.933
Italija	25.700	1.567
Španija	22.300	1.029
Ciper	20.700	18
Grčija	17.200	194
Slovenija	17.200	35
Malta	16.300	7
Portugalska	15.600	165
Češka	14.600	153
Slovaška	13.200	71
Estonija	13.000	17
Litva	11.000	33
Latvija	10.900	22
Hrvaška	10.300	44
Poljska	9.900	381
Madžarska	9.800	97
Romunija	6.200	132
Bolgarija	5.400	40
Islandija	32.900	11

	BDP v tekočih cenah	
	(EUR/prebivalca)	(1.000 milijonov EUR)
	2012	
Norveška	77.500	389
Švica	61.900	491
Spletna šifra za podatke:	nama_gdp_c	

Vir: Eurostat, Basic figures on the EU, first quarter 2014

Slika 4: BDP v tekočih cenah (EUR/prebivalca)

Vir: Tabela 11

Tabela 12: Prebivalstvo, življenjski pogoji in izobrazba

	Prebivalstvo			Stopnja rodnosti (otrok / žensko) (1)	Pričakovana življenjska doba ob rojstvu (leta) (2)		Stopnja tveganja revščine (%) (3)		Dosežena stopnja izobrazbe (v %) (4)		Zgodnja opustitev izobraževanja in usposabljanja (%) (5)	
	Skupaj milijonov	Delež starostne skupine (%)			Moški	Ženske	Moški	Ženske	Moški	Ženske	Moški	Ženske
		< 15	65 +									
	1.1.2013	1.1.2012		2012								
EU - 28	505,70	15,6	17,8	1,57	77,4	83,2	16,3	17,5	74,8	73,7	14,4	10,9
Evro območje EA - 17	331,13	15,4	18,7	1,56	:	:	16,3	17,7	70,2	69,9	15,9	11,7
Belgija	11,16	17,0	17,3	1,79	77,8	83,1	14,2	15,4	70,7	72,6	14,4	9,5
Bolgarija	7,28	13,4	18,8	1,50	70,9	77,9	19,5	22,8	81,0	81,0	12,1	13,0
Češka	10,52	14,7	16,2	1,45	75,1	81,2	8,7	10,5	94,8	90,0	6,1	4,9
Danska	5,60	17,7	17,3	1,73	78,1	82,1	13,3	12,9	77,7	78,1	10,8	7,4
Nemčija	80,52	13,2	20,6	1,38	78,6	83,3	14,9	17,2	88,5	84,1	11,3	9,9
Estonija	1,32	15,5	17,2	1,55	71,5	81,6	16,8	18,1	87,1	92,3	14,0	7,1
Irska	4,59	21,6	11,9	2,01	78,7	83,2	15,4	14,9	71,8	77,4	11,2	8,2
Grčija	11,06	14,4	19,7	1,34	78,0	83,4	22,5	23,6	64,0	67,5	13,7	9,1
Španija	46,70	15,2	17,4	1,32	79,5	85,4	22,2	22,1	52,7	56,0	28,8	20,8
Francija	65,63	18,6	17,1	2,01	78,7	85,7	13,6	14,6	73,4	71,7	13,4	9,8
Hrvaška	4,26	14,9	17,3	1,51	73,9	80,6	19,4	21,6	83,8	75,0	4,6	3,6
Italija	59,69	14,0	20,6	1,43	80,1	85,3	18,1	20,7	55,7	58,8	20,5	14,5
Ciper	0,87	16,5	12,8	1,39	78,9	83,4	12,9	16,4	78,5	76,4	16,5	7,0
Latvija	2,02	14,3	18,6	1,44	68,9	78,9	19,3	19,1	85,6	92,2	14,7	6,3
Litva	2,97	14,9	18,1	1,60	68,4	79,6	18,1	19,0	92,0	94,5	8,1	4,6
Luksemburg	0,54	17,1	14,0	1,57	79,1	83,8	14,7	15,6	80,2	76,3	10,7	5,5
Madžarska	9,91	14,5	16,9	1,34	71,6	78,7	14,2	13,9	84,7	79,7	12,2	10,7
Malta	0,42	14,7	16,5	1,43	78,6	83,0	14,4	15,5	41,0	35,2	27,5	17,6
Nizozemska	16,78	17,3	16,2	1,72	79,3	83,0	9,5	10,6	74,6	72,1	10,2	7,3
Avstrija	8,45	14,5	17,8	1,44	78,4	83,6	13,5	15,3	88,0	78,4	7,9	7,3
Poljska	38,53	15,1	13,8	1,30	72,7	81,1	17,1	17,1	89,7	89,5	7,8	3,5
Portugalska	10,49	14,8	19,4	1,28	77,3	83,6	17,5	18,2	34,1	41,0	27,1	14,3
Romunija	20,02	15,0	15,0	1,53	71,1	78,2	21,9	23,2	79,5	72,4	18,0	16,7
Slovenija	2,06	14,3	16,8	1,58	77,1	83,3	12,5	14,6	86,2	83,7	5,4	3,2
Slovaška	5,41	15,4	12,8	1,34	72,5	79,9	13,2	13,3	93,5	90,0	6,0	4,6
Finska	5,43	16,5	18,1	1,80	77,7	83,7	12,9	13,6	82,3	87,4	9,8	8,1
Švedska	9,56	16,7	18,8	1,91	79,9	83,6	12,7	15,7	81,9	82,9	8,5	6,3
Združeno kraljestvo	63,90	17,5	16,9	1,91	79,0	83,0	16,0	16,5	79,4	76,4	14,7	12,4
Islandija	0,32	20,7	12,6	2,04	81,6	84,3	8,4	7,5	72,7	69,3	23,6	16,5
Norveška	5,05	18,5	15,4	1,85	79,5	83,5	9,6	10,5	82,0	82,2	17,6	11,9
Švica	8,04	15,0	17,2	1,52	80,6	84,9	14,4	17,3	89,0	83,6	5,7	5,3
Spletna šifra za podatke:	tps00001	tps00010		tsdde220	tps00025		tessi010		edat_lfse_08		t2020_40	

(1) EU-28, evroobmočje; Francija in Združeno kraljestvo: 2011

(2) EU-28, Francija, Italija in Združeno kraljestvo: 2011

(3) Irska: 2011

(4) Osebe, stare od 25 do 64 let, z vsaj višjo srednješolsko izobrazbo (stopnjo, ki ji navadno sledi visokošolska izobrazba)

(5) Delež prebivalstva, starega od 18 do 24 let, z največ nižjo srednješolsko izobrazbo, ki ni udeleženo v nadaljnjem izobraževanju ali usposabljanju; Hrvaška: nezanesljivi podatki; Litva in Slovenija: nezanesljivi podatki za žensko prebivalstvo

Vir: Eurostat, Basic figures on the EU, first quarter 2014

Tabela 13: Podatki o zaposlenosti in brezposelnosti

	Zaposlenost		Stopnja zaposlenosti prebivalstva, starega 20-64 let (% prebivalstva)				Stopnja brezposelnosti (% delovne sile)					
	(1.000)		Moški		Ženske		Skupaj		Mladi, stari od 15-24 let		Dolgoročno	
	Q2-2013	Q3-2013	Q2-2013	Q3-2013	Q2-2013	Q3-2013	Q3-2013	Q4-2013	Q3-2013	Q4-2013	Q2-2013	Q3-2013
EU - 28	223.154	224.836	74,3	74,8	62,6	62,8	10,9	10,8	23,5	23,3	5,1	5,1
Evro območje (EA-18)	145.983	146.645	73,7	73,9	62,0	62,1	12,1	12,0	24,0	23,9	5,9	5,9
Belgija	4.517	4.610	73,2	72,2	61,7	63,1	8,5	8,4	22,9	22,9	3,7	3,9
Bolgarija	3.516	3.624	66,1	68,3	60,1	62,2	12,8	13,0	28,6	28,9	7,2	7,1
Češka	5.134	5.153	81,2	81,5	63,9	63,9	6,9	6,8	19,0	18,8	3,0	3,0
Danska	2.772	2.797	79,0	78,7	73,0	73,4	7,1	6,8	13,7	12,8	1,9	1,7
Nemčija	41.796	42.032	82,1	82,2	72,3	72,7	5,3	5,1	7,8	7,5	2,4	2,3
Estonija	622	619	77,8	78,0	70,7	69,6	8,5	:	16,6	:	3,9	3,4
Irska	1.871	1.900	70,4	71,5	60,3	60,5	12,8	12,3	26,0	24,8	8,2	7,7
Grčija	3.938	3.921	63,3	63,4	43,6	43,5	27,6	:	58,0	:	17,8	18,5
Španija	17.224	17.284	63,3	63,8	53,1	53,3	26,5	26,1	56,4	55,1	13,0	13,1
Francija	26.941	27.006	74,0	74,1	65,6	65,9	10,9	10,8	25,2	25,4	4,2	4,4
Hrvaška	:	:	58,5	59,5	50,9	50,8	17,8	18,5	49,8	49,2	10,8	10,8
Italija	24.297	24.331	69,7	70,1	50,1	49,5	12,3	:	40,4	:	6,8	6,5
Ciper	358	356	72,9	72,7	62,1	61,7	16,6	17,3	40,2	40,8	5,6	6,4
Latvija	884	901	70,7	72,9	68,1	68,3	12,1	:	25,3	:	5,6	5,2
Litva	1.297	1.308	70,8	72,5	69,1	68,8	11,7	11,3	21,8	21,6	5,0	4,7
Luksemburg	386	386	76,5	79,1	64,7	63,7	6,0	6,1	19,3	20,1	1,4	1,9
Madžarska	4.127	4.193	69,9	71,0	56,5	57,2	10,1	:	27,0	:	4,8	5,1
Malta	177	177	79,6	79,5	49,1	50,4	6,5	6,6	13,9	14,6	2,8	3,0
Nizozemska	8.634	8.619	81,4	81,3	71,7	71,5	7,0	7,0	11,5	11,4	2,4	2,5
Avstrija	4.217	4.304	80,6	81,3	71,2	71,3	4,9	:	9,2	:	1,1	1,3
Poljska	15.426	15.623	72,1	73,0	57,3	58,2	10,3	10,2	27,2	27,5	4,4	4,3
Portugalska	4.520	4.573	68,5	69,4	62,2	62,7	16,0	15,5	36,4	36,4	9,4	9,3
Romunija	9.288	9.451	71,6	73,1	57,4	57,3	7,3	7,2	23,3	:	3,2	3,5
Slovenija	917	932	70,9	72,5	63,2	63,6	9,8	9,9	20,7	23,3	5,1	4,9
Slovaška	2.187	2.195	72,5	72,3	57,5	58,0	14,3	14,0	33,3	33,0	9,9	9,9
Finska	2.546	2.528	75,9	76,0	72,8	72,2	8,2	8,4	19,9	19,5	1,6	1,7
Švedska	4.622	4.786	82,3	83,4	77,7	77,9	7,9	7,9	23,1	22,6	1,5	1,3
Združeno kraljestvo	29.721	30.068	80,1	81,0	69,1	69,3	7,5	:	20,7	:	2,8	2,7
Islandija	:	:	86,3	:	79,9	:	5,4	5,3	10,8	10,0	:	:
Norveška	2.710	2.743	82,4	82,4	77,1	77,4	3,5	:	9,2	:	0,8	0,7
Švica	:	:	87,3	87,2	76,9	76,3	:	:	:	:	:	:
Spletna šifra za podatke:	lfsi_grt_q		lfsi_emp_q				une_rt_q				une_ltu_q	

Opomba: dodatna pojasnila k tabeli 1, 2 in 3³⁰

Vir: Eurostat, Basic figures on the EU, first quarter 2014

³⁰ Kaj je zajeto: Tabele vsebujejo informacije za EU, evroobmočje, države članice EU in tri države EFTA. Evroobmočje (EA-18) sestavljajo: Belgija, Nemčija, Estonija, Irska, Grčija, Španija, Francija, Italija, Ciper, Latvija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Slovenija, Slovaška in Finska. V evroobmočje (EA-17) ne spada Latvija. EU-28 poleg članic EA-18 sestavljajo tudi: Bolgarija, Češka, Danska, Litva, Madžarska, Poljska, Romunija, Švedska in Združeno kraljestvo. V združenje EU-27 ne spada Hrvaška. Tri države EFTA so: Islandija, Norveška in Švica. Informacije, predstavljene v tem kratkem vodniku, temeljijo na podatkih za združenji EU-28 in EA-18 (če so na voljo). Podatki o inflaciji temeljijo na spreminjajočih se združenjih in odražajo članstvo v EU in evroobmočju v daljšem časovnem obdobju (v tabelah označeni kot EU in evroobmočje). Četrtnete stopnje rasti so izražene v primerjavi s prejšnjim četrletjem. Četrtnete stopnje so običajno izračunane s pomočjo desezoniranih podatkov, kljub temu pa mere za prilagajanje javnofinančnega presežka, primanjkljaja in dolgov ter dolgotrajne brezposelnosti temeljijo na nedesezoniranih podatkih. Poleg tega tudi informacije o letni stopnji rasti temeljijo na nedesezoniranih podatkih.

Simboli in okrajšave: Znak »:« pomeni »ni na voljo«.
Številke v poševnem tisku so ocene, začasni rezultati ali napovedi.
Datum pridobitve podatkov: Podatki so bili pridobljeni 30. 4. 2014.
Naslednja izdaja (predviden datum pridobivanja podatkov: 31. 7. 2014) bo objavljena avgusta 2014.
Najnovjši podatki so na voljo na spletni strani http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database.
Podatkovne kode: Spletna koda Eurostat, ki je navedena na dnu vsakega stolpca v tabeli in je del vira števil, uporabnikom zagotavlja hiter in učinkovit dostop do najnovije statistike. Ko na spletni strani uporabite iskalnik, vsaka koda uporabnika usmeri na ustrezne nabore podatkov, ki ponujajo sveže podatke in pregled daljšega časovnega obdobja.

PODATKI O DOSEŽENI STOPNJI IZOBRAZBE - SLOVENCİ PO IZOBRAZBI V EVROPSKEM POVPREČJU

Kot ugotavlja Statistični urad v publikaciji »Od pripravnštva do upokojitve«³¹, september 2012 je bila po doseženih stopnjah izobrazbe aktivnih prebivalcev leta 2010 Slovenija v primerjavi s povprečjem držav EU-27 dokaj povprečna: delež tistih z doseženo višje- in visokošolsko izobrazbo je bil nekoliko nižji od tega povprečja (25,5 %), delež oseb s srednješolsko izobrazbo je bil višji (60,6 %), delež aktivnih prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo ali z izobrazbo, nižjo od te (13,9 %), pa je bil pri nas občutneje nižji od povprečja EU-27. Glede na delež zadnjih smo se uvrščali med države z najnižjimi deleži najmanj izobraženih. Med temi državami so prevladovala nekdanja socialistična država. Razloga za majhne deleže manj izobraženih sta predvsem ta, da imajo te države že dlje časa obvezno šolanje, šolanje na višjih stopnjah je brezplačno, temu pa botruje tudi dejstvo, da so imele v preteklosti za razliko od razvitejših držav EU mnogo manj priseliten. Razvitejše države so bile in še ostajajo privlačne za manj izobraženo delovno silo, kar vpliva na višje deleže nižje izobraženih.

Možnosti posameznika na trgu dela so odvisne od pridobljene izobrazbe. Že pogled na razmerje med delovnimi statusi prebivalcev (delovno aktivni – brezposelni – neaktivni) glede na stopnje dosežene izobrazbe govori v prid bolj izobraženim. Leta 2011 je bilo v Sloveniji med prebivalci z višje- in visokošolsko izobrazbo 76 % oseb delovno aktivnih, brezposelni so bili 4 %, približno 20 % pa je bilo neaktivnih. Med prebivalci s srednješolsko izobrazbo je bilo 57 % oseb delovno aktivnih, 5 % jih je aktivno iskalo delo, 38 % pa je bilo neaktivnih. "Najmanj ugodno" razmerje med delovnimi statusi je bilo pri osebah z dokončano osnovnošolsko izobrazbo ali z izobrazbo, nižjo od te: 26 % je bilo delovno aktivnih, 4 % so bili brezposelni, 70 % je bilo neaktivnih.

Stopnje brezposelnosti:

- za osebe z največ končano osnovno šolo: 13,1 %
- za osebe z najmanj višješolsko izobrazbo: 4,9 %

Stopnje delovne aktivnosti:

- za osebe z največ končano osnovno šolo: 26,3 %
- za osebe z najmanj višješolsko izobrazbo: 76,3 %

Stopnja izobrazbe pa vpliva tudi na razlike v zaposlitvenih statusih tistih, ki imajo delo. Med prebivalci z najmanj višješolsko izobrazbo je bilo leta 2011 zaposlenih 89 % oseb, samozaposlenih nekaj več kot desetina, le peščica pa je imela status pomagajočega družinskega člana. Podobna razporeditev glede na zaposlitvene statuse je veljala tudi za osebe z dokončano srednješolsko izobrazbo: zaposlenih je bilo 84 %, samozaposlenih 13 %, nekaj več kot za 3 % pa je bilo pomagajočih družinskih članov. Med osebami z največ osnovnošolsko izobrazbo je bilo zaposlenih 66 %, samozaposlenih 16 %, pomagajočih družinskih članov pa približno 18 %.

STRUKTURA DELOVNO AKTIVNIH PO DOSEŽENI IZOBRAZBI, RS, 2013

Tabela 14: Delovno aktivno prebivalstvo v RS skupaj in v trgovinski dejavnosti (G, SKD); 2013

	2013				
	Spol - SKUPAJ				
	Izobrazba - SKUPAJ	Osnovno-šolska ali manj	Srednje-šolska	Višješolska, visokošolska	Neznano
SKD Dejavnost - SKUPAJ	791.323	96.433	453.333	241.557	-
G TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL	103.753	5.834	75.660	22.259	-
G45 Trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil	13.629	979	10.893	1.757	-
G46 Posredništvo in trgovina na debelo, razen z motornimi vozili	37.234	2.477	23.119	11.638	-
G47 Trgovina na drobno, razen z motornimi vozili	52.890	2.378	41.648	8.864	-

Vir: SURS, Strukturni podatki delovno aktivnega prebivalstva³²

Opomba: Zaradi metodoloških razlik se ti podatki razlikujejo od podatkov o zaposlenosti po Anketi o delovni sili, SURS.

ŠTEVILO ISKALCEV ZAPOSLOTITVE PO DOSEŽENI IZOBRAZBI, RS

Tabela 15: Registrirano brezposelne osebe po ravni izobrazbe, 2014

Ravni izobrazbe	jan.	feb.	mar.	apr.	maj.
1+2 - OŠ ali manj	36.509	36.890	35.703	34.704	33.669
3+4 - nižje, srednje poklicno izobraževanje	37.664	37.778	36.642	35.557	34.191
5 - srednje tehniško, strokovno, splošno izobraževanje	35.492	35.314	34.842	34.108	32.985
6+7+8 - visokošolsko izobr. prve, druge, tretje stopnje	20.178	19.782	19.543	19.267	18.825
Skupaj	129.843	129.764	126.730	123.636	119.670

Vir: Zavod RS za zaposlovanje³³

³² http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=07647015&ti=&path=../Database/Dem_soc/07_trg_dela/06_akt_preb_reg_viri_strukturni/03_07647_del_aktivni_izobrazba/&lang=2; Opomba: Leto - stanje na 31. 12.

³³ http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost.

POMEN TRGOVINE V EVROPSKEM PROSTORU

Kot ugotavlja za raven EU EuroCommerce³⁴, ima trgovinski sektor ključno vlogo v družbi. Izkaže se kot pomemben člen v povezavi med proizvajalci in 500 milijoni kupcev po vsej Evropi. Trgovina je dinamičen, delovno intenziven in pomemben sektor evropskega gospodarstva. Obsega 11 % evropskega BDP. Vsako tretje evropsko podjetje se ukvarja z njo. Več kot 99 % teh šestmilijonskih trgovinskih družb so MSP (mala in srednje velika podjetja). Ta sektor je tudi glavni vir novih delovnih mest: 33 milijonov Evropejcev dela v trgovini, ta sektor pa je eden redkih, ki redno ustvarjajo nova delovna mesta v Evropi. V zadnjih desetih letih je bilo v trgovini na drobno/debelo ustvarjenih dva milijona novih delovnih mest. Trgovinski sektor poleg tega podpira milijone delovnih mest v celotni dobavni verigi, od manjših lokalnih dobaviteljev do mednarodnih podjetij. Trgovina v Evropi je glavni zbiralnik za ustvarjanje novih delovnih mest: vsako peto delovno mesto v zasebnem sektorju je na področju malo- ali veleprodaje in še veliko je drugih delovnih mest, ki jih podpira trgovina. Naš sektor je tudi glavni vir novih delovnih mest: v zadnjih desetih letih je bilo samo v trgovini na drobno

ustvarjenih dva milijona novih delovnih mest. Trgovinski sektor ponuja velik nabor možnosti zaposlitve za kvalificirane delavce in tiste z manj kvalifikacijami ali s težavami pri vstopu na trg dela. Podjetja v praksi uporabljajo programe usposabljanja in tako sledijo tehnološkemu razvoju. Poleg tega trgovina ponuja prilagodljiv delovni čas in s tem zaposlenim pomaga doseči boljše razmerje med delom in zasebnim življenjem. Glavni poudarki:

- **Največji delodajalec:** Kot največji delodajalec v zasebnem sektorju v Evropi imata trgovinska dejavnost in mednarodno poslovanje potencial za ustvarjanje več delovnih mest in dobička. Sektor zaposluje veliko manj kvalificiranih delavcev, ki težje najdejo zaposlitev, ter tudi invalide in dolgotrajno brezposelne.
- **Fleksibilnost:** Sektor se zaradi svoje dinamične in hitro spreminjajoče se narave hitro odziva na nakupovalne navade potrošnikov.
- **Vlaganje v ljudi:** Kvalifikacija, priznana po vsej Evropi, je bistvenega pomena za mobilnost delavcev, kar omogoča večjo preglednost in pomemben prvi korak. Sektor ponuja izobraževanje in poklicne možnosti v širokem razponu specializacij. Mnogi, ki so zdaj na vodilnih položajih, so začeli z zlaganjem izdelkov na police.

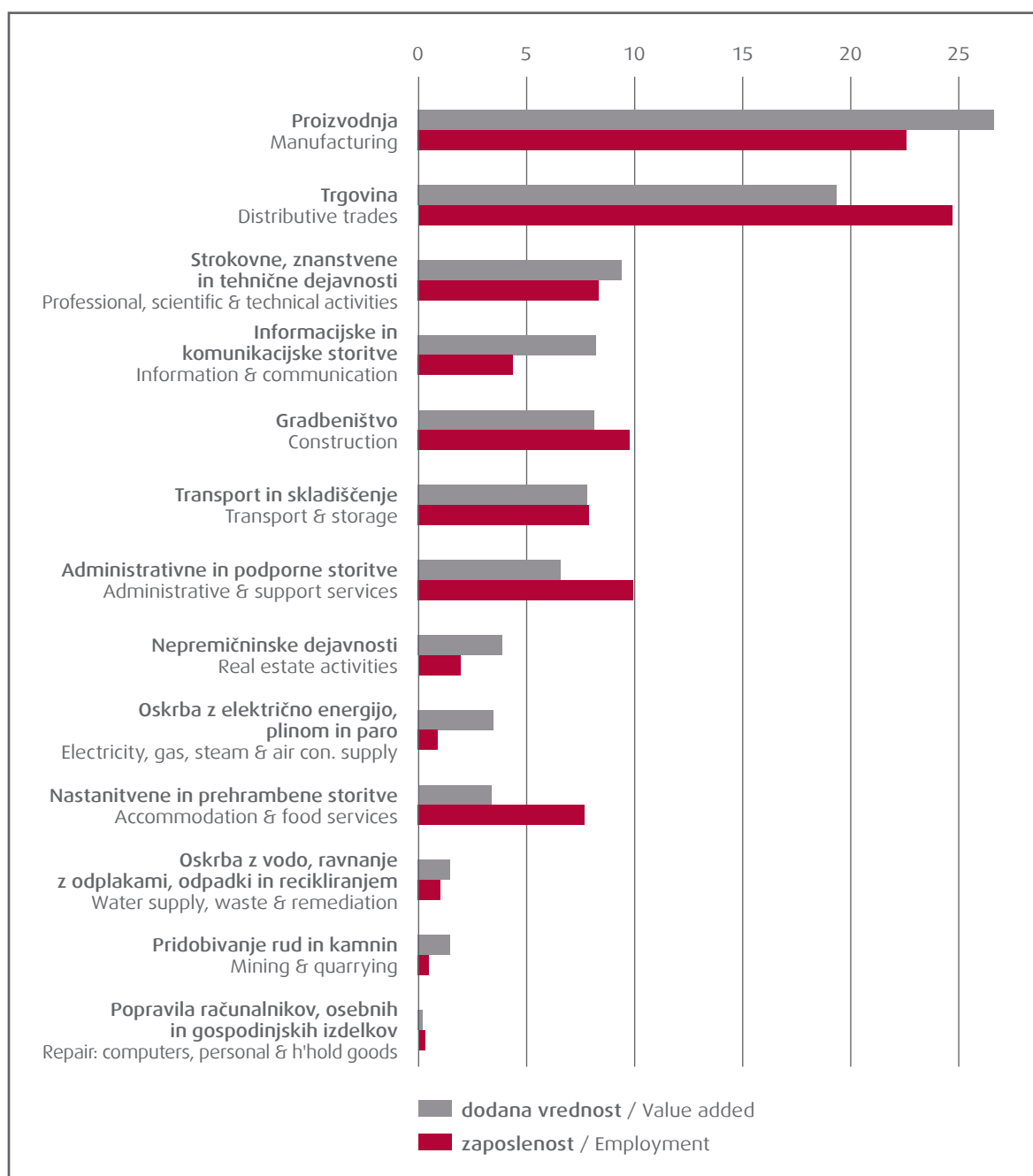
Tabela 16: Struktura nefinančnega gospodarstva, EU - 27, 2010**Tabele 16:** Structure of the non-financial business economy, EU - 27, 2010

(% sektorja v skupni vrednosti nefinančnega gospodarstva) (% share of non-financial business economy total)	Zaposleni Persons employed	Število podjetij Number of enterprises
Trgovina Distributive trades	24,7	28,6
Proizvodnja Manufacturing	22,6	9,8
Gradbeništvo Construction	10,1	15,1
Transport in skladiščenje Transportation & storage	7,5	5,2
Oskrba z energijo Network energy supply	0,9	0,2
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti Professional, scientific & technical activities	8,3	17,0
Informacijske in komunikacijske storitve Information & communication	4,4	4,0
Administrativne in podporne storitve Administrative & support services	9,7	5,6
Nastanitvene in prehrambne storitve Accommodation & food services	7,7	8,2
Nepremičninske dejavnosti Real estate activities	2,0	5,2
Pridobivanje rud in kamnin Mining & quarrying	0,5	0,1
Oskrba z vodo, ravnanje z odplakami, odpadki in recikliranje Water supply, sewerage, waste & recycling	1,0	0,3
Popravila računalnikov, osebnih in gospodinjstkih izdelkov Repair: computers, personal & household goods	0,3	0,9

Vir: Eurostat, *Structural business statistics (SBS)*. Opomba³⁵

³⁵ SBS zajema podatke o gospodarstvu, ki obsegajo industrijo, gradbeništvo in storitve. Statistika podjetij zajema podatke o gospodarstvu (NACE Rev. 2, področja od B do N in oddelek 95), ki obsegajo: industrijo, gradbeništvo, trgovino in storitve. Upoštevajte, da se finančne dejavnosti (NACE Rev. 2, področje K) zaradi posebnosti svoje narave in omejene razpoložljivosti večine vrst poslovnih statističnih podatkov na tem področju navadno obravnavajo ločeno. Za gospodarske dejavnosti, zajete v področjih od B do J in od L do N ter oddeleku 95 klasifikacije dejavnosti NACE Rev. 2, se zato pogosto uporablja izraz »nefinančni sektorji gospodarstva«. SSP ne obsega podatkov o kmetijstvu, gozdarstvu in ribolovu, javni upravi ter (večinoma) netržnih dejavnostih, kot sta izobraževanje in zdravstvo. Podatke o teh področjih gospodarstva lahko najdete v nacionalnih računih za posamezne panoge oziroma drugih statističnih objavah za posamezne sektorje.

Slika 5: Struktura nefinančnega gospodarstva v dodani vrednosti in številu zaposlenih, EU - 27, 2010

(¹) Estimates.

Source: Eurostat (online data codes: sbs_na_ind_r2, sbs_na_con_r2, sbs_na_dt_r2 and sbs_na_1a_se_r2)

Tabela 17: Ključni kazalniki, trgovina na debelo in drobno; popravila motornih vozil in motorjev (NACE, področje G), EU-27, 2010

Table 17: Key indicators, wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles (NACE Rev. 2 G), EU-27,2010

	Value – Vrednost
Main indicators – Glavni kazalniki	
Number of enterprises (thousands) Število podjetij (tisoč)	6.222
Number of persons employed (thousands) Število zaposlenih (1000)	32.791
Turnover (EUR million) Promet (milijon EUR)	8.870.098
Purchases of goods and services (EUR million) Nabava blaga in storitev (milijon EUR)	7.709.434
Personnel costs (EUR million) Stroški dela (milijon EUR)	704.894
Value added (EUR million) Dodana vrednost (milijon EUR)	1.147.491
Gross operating surplus (EUR million) Bruto poslovni presežek (milijon EUR)	442.596
Share in non-financial business economy total (%) Delež sektorja v skupni vrednosti nefinančnega gospodarstva (%)	
Number of enterprises Število podjetij	28,6
Number of persons employed Število zaposlenih	24,7
Value added Dodana vrednost	19,3

Vir: Eurostat (spletna šifra za dostop do podatkov: sbs_na_dt_r2).

Tabela 18: Ključni kazalniki, trgovina na debelo in drobno, popravila motornih vozil in motornih koles (NACE,G), 2010

Table 18: Key indicators, wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycles (NACE Rev. 2 G), 2010

	Število podjetij	Število zaposlenih	Promet
	(tisoč)		(milijonov EUR)
EU-27	6.222,4	32.791,4	8.870.098
Belgija	143,2	636,2	376.031,8
Bolgarija	141,1	528,0	41.223,4
Češka	232,3	689,8	129.105,1
Danska	45,0	415,4	173.221,9
Nemčija	566,5	5.954,5	1.670.535,9
Estonija	12,9	82,1	15.227,8
Irska	38,3	329,6	101.579,9
Grčija	:	:	:
Španija	763,4	3.102,2	658.327,9
Francija	655,8	3.393,2	1.292.118,7
Italija	1.173,9	3.495,3	953.611,9
Ciper	17,0	66,1	12.141,3
Latvija	25,1	151,5	17.937,6
Litva	49,6	231,3	21.066,1
Luksemburg	7,4	45,5	74.119,5
Madžarska	141,4	560,9	75.093,0
Malta	:	:	:
Nizozemska	193,4	1.452,4	536.793,0
Avstrija	74,4	616,5	216.845,2
Poljska	524,8	2.273,8	300.444,5
Portugalska	255,6	820,8	133.029,5
Romunija	181,9	887,8	84.713,0
Slovenija	24,3	117,8	27.332,9
Slovaška	123,2	372,2	47.474,0
Finska	47,1	294,0	115.954,0
Švedska	127,2	627,5	221.033,8

	Število podjetij	Število zaposlenih	Promet
Združeno kraljestvo	357,2	4.696,8	1.421.885,9
Norveška	51,3	367,5	160.048,6
Švica	35,9	609,5	884.756,0
Hrvaška	45,6	250,6	29.393,1
Turčija	1.052,1	2.802,0	350.207,0

Opomba: na navedenih »on line data code« ob tabelah je možno dostopati tudi že do nekaterih novejših podatkov.

Vir: Eurostat; spletna šifra za dostop do podatkov: sbs_na_dt_r2.

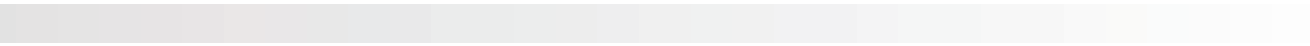
LITERATURA IN VIRI

MONOGRAFSKE PUBLIKACIJE

- Muršak, J., 2012. Temeljni pojmi poklicnega in strokovnega izobraževanja. Ljubljana, Center RS za poklicno izobraževanje
- Muršak, J., Medveš, Z., 1993. Poklicno izobraževanje, problemi in perspektive. Ljubljana, Slovensko društvo pedagogov, Znanstveni inštitut FF
- Poklicni standardi in nacionalne poklicne kvalifikacije 2000 – 2012. 2013. Ljubljana, Center RS za poklicno izobraževanje
- Slovenski šolski sistem v številkah, Slovene Education System in Numbers. 2007. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport. Dostopno na naslovu: http://portal.mss.edus.si/msswww/mizs_strani/SLOVENSKI_SOLSKI_SISTEM_V_STEVILKAH.pdf
- Structures of education and training systems in Europe – Slovenia 2009/10, Eurydice Slovenia. Dostopno na naslovu: <http://www.highereducation.si/wp-content/uploads/2012/08/Structures-of-education-and-training-systems-in-Europe-Slovenia.pdf>
- Vloga zbornic, šol in delodajalcev pri poteku praktičnega usposabljanja z delom v programih poklicnega in strokovnega izobraževanja ter pri poteku praktičnega izobraževanja študentov višjih strokovnih šol. 2012. Ljubljana, Center RS za poklicno izobraževanje. Dostopno na naslovu: <http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/Datoteke/evalvacija/2012-13/vlogazbornicdelodajalcevsolpriPU-DinPRI.PDF>
- Zaključni izpit v izobraževalnih programih nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja – Izdelek oziroma storitev in zagovor. 2012. Ljubljana, Center RS za poklicno izobraževanje

SPLETNE STRANI

- Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, spletna stran: <http://www.cpi.si/>
- Republika Slovenija, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, spletna stran: <http://www.mizs.gov.si/>
- Državni izpitni center, spletna stran: <http://www.ric.si/>
- Statistični urad Republike Slovenije, spletna stran: <http://www.stat.si/>
- Eurostat, spletna stran: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj – OECD, spletna stran: <http://www.oecd.org/>
- Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije, spletna stran: <http://www.sklad-kadri.si/>
- Spletna stran evropskega projekta TIP-TOE: http://www.evta.net/tiptoe/home_tiptoe/index.html

Zahvaljujemo se vsem sodelavcem projekt-
nih partnerjev AGTC, CECO, Mercator, d.d. in
Spar Slovenija d.o.o., ki so aktivno sodelova-
li pri izvedbi posameznih rezultatov projekta,
ob aktivnostih za pripravo priročnika in anali-
ze pa še posebej: Miguel Devesa in Isabel Ru-
cabado - AGTC, Cristina Dimas, Filipa Curto in
Silvia Coelho - CECO, Sandra Rebolj - Merca-
tor, d.d. ter Helena Šubelj, Veronika Vidmar in
Aleš Urbas - Spar Slovenija d.o.o.. V okviru TZS
so pri pripravi priročnika sodelovale: Urška
Brglez, Barbara Gnilšak in Marjanca Simsič.

Trgovinska zbornica Slovenije

www.tzslo.si

ISBN 978-961-92584-9-1